

Toimetulekuõppe ainekavad

Käesolevas õppekava lisas on esitatud toimetulekuõppe ainekavad, mis on suunatud õpilaste igapäevaeluks vajalike oskuste kujundamisele ning iseseisvuse ja sotsiaalse toimetuleku toetamisele. Õpe on praktilise suunitlusega ning lähtub iga õpilase individuaalsetest võimetest, arengutasemest ja toetuse vajadusest.

Toimetulekuõppes keskendutakse eelkõige eluliste oskuste omandamisele, suhtlemisoskuse arendamisele ning igapäevaste tegevuste harjutamisele turvalises ja toetavas õpikeskkonnas. Õppesisu on kohandatud nii, et see toetaks õpilase võimalikult iseseisvat toimetulekut kodus, koolis ja kogukonnas.

Ainekavad on esitatud järgmises järjestuses:

- 1) elu- ja toimetulekuõpe;
- 2) eesti keel;
- 3) matemaatika;
- 4) kunstiained: kunst ja käeline tegevus, muusikaõpetus, rütmika;
- 5) tööõpe;
- 6) kehaline kasvatus.

Õppetegevustes kasutatakse rohkelt praktilisi, kordavaid ja kogemuslikke õpiviise, mis toetavad õpilase arengut ning aitavad kinnistada igapäevaeluks vajalikke oskusi.

Toimetulekuõppe õppekava õpilane läbib riikliku õppekava valikained nagu tantsuõpe, koor, ansambel, liiklusõpetus, informaatika ja kohalugu. Erisused õpilase õppetasemest lähtudes on kirjeldatud õpilase individuaalses õppekavas.

Lüllemäe Põhikooli TÕ Elu ja toimetulekuõppe ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus klassiti

Aine	Elu ja toimetulekuõppe	Arengutasemed
Tunde nädalas	1.klassis 4 tundi	I, II
	2.klassis 5 tundi	I, II
	3.klassis 5 tundi	I, II, III
	4. klassis 5 tundi	I, II, III
	5. klassis 7 tundi	I, II, III
	6. klassis 7 tundi	I, II, III
	7. klass 7 tundi	I, II, III
	8.klass 7.tundi	I, II. III
	9.klass 7 tundi	I, II, III
	10.klass 7 tundi	I, II, III
	11.klass 7 tundi	I, II, III

2. Elu ja toimetulekuõppe aine õppetegevuse kirjeldus, õpetuse eesmärgid, erisused TÕ õppes

Elu- ja toimetulekuõppe eesmärk on õpilaste kehaline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne areng. Õppes käsitletavat teemat on seotud õpilase igapäevaeluga koolis, kodus ja ümbristavas keskkonnas. Need teemad moodustavad õppetöö telje ja on ainetevahelise lõimingu aluseks.

Õppimine ja harjutamine toimub võimalikult reaalses keskkonnas ja elulistes olukordades. Õpilasi suunatakse võimalikult aktiivselt tegevustes osalema ja omandatud oskusi erinevates olukordades ja tegevustes kasutama. Õpilasi kaasatakse võimalikult palju tegevuste kavandamisesse, suunatakse tegema valikuid ja oma tegevust kommenteerima. Samuti julgustatakse ja õpetatakse õpilasi kasutama kaasaegseid digivahendeid ja tehnilisi seadmeid.

Õppetöö toimub üldõppe põhimõtetel ja kasutatakse lõimingut erinevate eluvaldkondade õpetamiseks õpilase lähimas arenguvallas, et tulemused oleksid saavutatavad ja samas annaksid ka võimaluse pingutuseks ja arenguks.

TÕ Elu ja toimetulekuõppes toimub õpetamine individuaalse õppekava alusel

Lüllemäe Põhikooli TÕ elu ja toimetuleku õppaines pööratakse tähelepanu kodupaiga, Karula kihelkonna ja Lõuna-Eesti kultuuri, looduse ja ajaloo tundmisele. Samuti on elu ja toimetulekuõppes võimalik õppida õpilastel alates 5 klassist inglise keelt, kui see toetab õpilaste arengut, hakkama saamist, huvisid ja võimeid igapäevaeluks, sõpradega suhtlemiseks ja tööeluks (artvutid, digimaailm programmeerimine) ettevalmistumisel. Inglise keele õpe elu ja toimetulekuõppe raames toimub 4-5. klassini 1 kord nädalas, 6-11.klass olenevalt õpilaste võimetest ja huvidest kuni 2 korda nädalas.

3. Üldpädevuste kujundamine elu- ja toimetulekuõppe aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Elu- ja toimetulekuõppe aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavat teemad on seotud õpilase igapäevaeluga. Õppimine toimub reaalses elulises olukorras praktilise tegevuse läbi.

Elu- ja toimetulekuõppe soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud järgmisi teemavaldkondi ja neist lähtuvaid alateemasid:

- **Minapilt.** Mina. Inimese organism. Tervislikud eluviisid. Emotsioonid. Sõprus. Perekond. Kodu. Eestimaa, eesti keel, eesti rahvus ja kombed. Erinevad rahvused ja rassid. Ametid ja tööharjumus. Raha. Raha otstarve ja kasutamine. Eelarve ja kokkuvõtteid.
- **Eneseteenindusoskused ja käitumine.** Igapäevaoskused. Söömine. Käitumine. Hoiatus- ja teabemärgid, nende tähenduse mõistmine.
- **Kool.** Kool. Koolitarbed. Tunniplaan.
- **Vaba aeg.** Mänguõpetus. Erinevad vaba aja veetmise võimalused. Sport.
- **Aeg.** Ajajaotus. Aastaajad. Kalender. Kell. Vana aja lood. Aja planeerimine.
- **Elus ja elutsükkel.** Eluslood. Elutsükkel. Keskkonnakaitse.
- **Maastik.** Elukoht. Eestimaa. Pinnavormid. Ilmakaared. Plaan, maakaart, globus. Maailmaruum.
- **Ohutus.** Liiklus. Ohutusnõuete täitmine.

Loetletud teemavaldkondade ja alateemade lõimitud käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukorras ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavat teemade ja praktilise tegevuse kaudu hakkavad õpilased tajuma ennast ja ümbritsevat keskkonda. Minapildi kujundamisega suunatud tegutsemise kaudu kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja ümbritsevatest inimestest. Õpilased hakkavad tunnetama end perekonna, klassi, kooli ja laiemalt ühiskonna liikmena. Olulisel kohal on rahvakalendri tähtpäevade tähistamine aastaringis, mille läbi saavad õpilased ettekujutuse eesti kultuurile omastest traditsioonidest ja kommetest ning õpivad neid juhendamisel järgima. Õpilased saavad õppetegevuses, ühisüritustel, õppekäikudel jms osaledes ettekujutuse, et inimesed võivad olla erinevad, sh erinevatest rahvustest ja rääkida erinevates keeltes. Vahetu kogemuse kaudu õpivad õpilased aktsepteerima nii enda kui teiste erisusi. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemade lõimimise tulemusel (käitumine, sõprus, ohutus jms) õpivad õpilased käituma vastavalt üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Elu- ja toimetulekuõppe aines on olulisel kohal mänguõpetus, õppimine praktilise tegevuse kaudu, lihtsate jõukohaste tööoskuste ja

tööharjumuse kujundamine. Ühiselt tegutsedes õpivad õpilased arvestama enda isiklikke huvisid ja rühma kui terviku huvisid. Elulistes olukordades õpivad õpilased esialgu suunatult ning seejärel iseseisvalt käituma vastavalt situatsioonile ja kokkulepitud reeglitele nii kodus, koolis kui väljaspool kooli.

Enesemääratluspädevus. Ühises mängus, rühmatöös, õppekäikudel jms kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Õppides mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste eripära kujuneb õpilastel positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse, samuti enda perekonda, klassi, kooli, kodumaasse. Õpilased õpivad tundma erinevaid ohtusid vahetu kogemuse läbi, nt tänaval liigeldes õpivad peatuma punase fooritule ees, pesu triikides saavad aru, et kuum triikraud on ohtlik jms. Erinevaid hoiatusmärke tundma õppides õpivad õpilased hoiduma ohuolukordadest, nt hoiatusmärk elektrikilbil jms. Rollimängude ja praktiliste eluliste olukordade lahendamise kaudu õpivad õpilased märkama enda ja kaaslaste abivajadust, abi küsima ja seda pakkuma. Õpilasi suunatakse valima erinevate vaba aja tegevuste vahel, kusjuures olulisel kohal on sportlikud tegevused, tervislik toitumine ja vaimne tasakaal.

Õpipädevus. Elu- ja toimetulekuõppe aine seisukohalt on oluline, et õpilased saaksid uusi elulisi kogemusi ja teadmisi iseendast ja ümbritsevast maailmast praktiliselt tegutsedes elulistes olukordades. Olulisel kohal on õpilaste kaasamine õppeprotsessis valikute tegemisse. KoostegEVuses õpivad õpilased kavandama ja suunama nii enda õpi- kui lihtsa töö tegemise oskusi. Õpilasi suunatakse järjest iseseisvamalt täitma jõukohaseid õpiülesandeid ning teostama suunamisel enesekontrolli.

Suhtluspädevus. Suhtluspädevuse arengut toetavad eelkõige igapäevased elulised suhtlussituatsioonid, mis on toimetulekuõppel koolipäeva lahutamatuks osaks. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamiseks saab kasutada näiteks suunatud mänguõpetust. Samuti on võimalik eneseteenindusoskuste õpetamise juures suunata lapsi abi küsima ja abi pakkuma. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemade käsitlemise juures on oluline suunata õpilasi rääkima enda kogemustest antud teemaga seonduvalt, julgustada neid küsima küsimusi ja avaldama oma mõtteid. Õpilaste suhtlusakte tuleb positiivselt toetada ning suunata neid üha enam elu- ja toimetulekuõppe teemakäsitluste raames vestlustes osalema.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Elu- ja toimetulekuõppe aine raames õpivad õpilased tundma elus ja eluta looduse erinevusi. Õpilased õpivad hoolitsema taimede eest klassiruumis, kooliaias ja õppekäikude ning praktilise tööharjutuse raames. Külastades talusid, loomafarme, loomaaeda, muuseumi tutvuvad õpilased erinevate loomaliikidega. Praktiliste näidete abil saavad õpilased aru looduse hoidmise vajalikkusest, suhtuvad heatahtlikult loomadesse ja taimedesse ning käituvad suunamisel keskkonnateadlikult. Õpilased õpivad orienteeruma ajas. Õpilasi suunatakse märkama aja kulgu ning kasutama kalendrit ja kella enda igapäevategevuste planeerimisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Elu- ja toimetulekuõppe aine erinevate teemade käsitlemine toimub elulistes olukordades praktiliselt tegutsedes. Õpilased tunnetavad jõukohases praktilises tegevuses osaledes eduelamust. Õpilaste huvidest ja elulistest vajadustest lähtuvad

teemakäsitlused innustavad neid tegutsema ning suunavad ka iseseisvalt ümbritsevat keskkonda avastama ning seeläbi jätkuvalt omandatud oskusi ja teadmisi uutesse olukordadesse üle kandma ja õpitut kinnistama.

Digipädevus. Elu- ja toimetulekuõppe aine õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Ohutuse teema raames käsitletakse õpilastele mõistetavalt turvalist tegutsemist infotehnoloogilises ruumis. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

4. Elu- ja toimetulekuõppe aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides elu- ja toimetulekuõppe aine teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Jõukohase ja huvipakkuva mängulise ja elulis-praktilise tegevuse kaudu toetatakse õpilaste huvi kujunemist ümbritseva keskkonna esemete, nähtuste ja tegevuste vastu. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine ümbritsevasse keskkonda ja inimestesse. Tekib positiivne hoiak õppimisse ja kujunevad õpi- ja lihtsa töö tegemise oskused. Elu- ja toimetulekuõppe aine raames tutvutakse erinevate tegevusalade ja elukutsetega. Õppekäikudel tutvuvad õpilased erinevate jõukohaste ametitega, päevakeskustega, toetatud elamise võimalustega jms. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda oskusi ning võimeid. Koostegevuses õpilasega toimub tema karjääri edasine planeerimine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Teema käsitlemine toimub iga õpilase isiklikele kogemustele tuginedes. Praktilise tegevuse ja õppekäikude läbi kogevad õpilased elulistes olukordades vahetult loodust ja igapäevaelu nähtusi. Olulisel kohal on õuesõppetunnid. Õpilased tutvuvad elus ja eluta loodusega ning inimtekkelise keskkonnaga. Õpilastele mõistetavatest olukordadest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja keskkonna säästliku ning jätkusuutliku inimtegevuse põhimõtteid. Õpilased õpivad mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kesksel kohal on adekvaatse minapildi kujunemine. Õpilased õpivad teadvustama enda rolli perekonnas, klassi- ja koolikaaslaste hulgas ja laiemalt ühiskonnas. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemakäsitluste kaudu õpivad õpilased aru saama sõprussuhetest.

Mängulises tegevuses ja elulistes situatsioonides omandavad õpilased oskused kaaslaste kõrval ja kaaslastega koos tegutsemiseks ning esmased koostööoskused. Õpilasi kaasatakse nende elu-, mängu-, õpi- ja töökeskkonda puudutavatesse valikute tegemisse. Keskkel kohal elu- ja toimetulekuõppe aines on koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemuse saamine näiteks suunatud paaristööd või rühmatööd tehes. Õppetöö osana osaletakse kooli ja kogukonna üritustel, nt heakorratalgutel, spordi- ja kultuurisündmustel nii osalejate kui pealtvaatajatena jms.

Kultuuriline identiteet

Kultuuriline identiteet kujuneb õpilastel kodu, kooli ja laiemalt ühiskonna pidevas koostöös. Elu- ja toimetulekuõppe aines tutvuvad õpilased Eestimaa, Lõuna-Eesti ja kodupiirkonnaga, eesti keele ja rahvuse ning kultuuripärandiga. Õpilased õpivad märkama ja aktsepteerima erinevast rahvusest ja rassist kaaslasti enda ümber. Õpilased tutvuvad lisaks enda kultuurikeskkonnale ka kaaslaste omaga ning õpivad huviga ja avatult suhtuma rahvuslikesse ja kultuurilistesse erinevustesse. Olulisel kohal õppetegevuses on osalemine erinevatel kultuurisündmustel nii osavõtjate kui küllastajatena, kohtumised teiste kultuuride esindajatega nt spordivõistlustel, õppetööd toetavate projektide raames jms. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine uude ja erinevasse.

Teabekeskkond ja meediakasutus

Igapäevaste tegevuste kaudu ja õppekäikudel suunatakse õpilasi leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet. Õpilased õpivad igapäevategevustes, õpi- ja lihtsates tööülesannetes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama keskkonnas olevat piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud teavet. Õpilasi suunatakse mõtestatult kasutama vaba aja veetmise võimalusena erinevaid meediakanaleid: televisiooni, ajakirjandust jms. Ohutusega seonduvate teemade raames käsitletakse õpilaste kogemusväljaga ühtivaid ja arusaadavaid meediakasutusega seonduvaid ohte.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Kõikide elu- ja toimetulekuõppe aine teemavaldkondade käsitlemise raames saab õpetaja kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid digikeskkondi ja rakendusi. Õpilasi saab suunata mänguliste tegevuste ja õppimise kaudu kasutama arengule vastavaid jõukohaseid digivahendeid. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama nii õppetegevuses kui igapäevasel suhtlemisel. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Elu- ja toimetulekuõppe aine teemade hulgas on olulisel kohal õpilaste minapildi kujundamine, sh tutvumine inimese organismi ehituse ja funktsiooniga ning tervislike eluviiside põhimõtted. Teemavaldkonna „Vaba aeg“ raames on soovitatav eraldi käsitleda sportimist kui vaba aja veetmise võimalust. Õpilasi suunatakse näitlike eluliste olukordade, sh rollimängude, dramatiseeringute jms kaudu järgima tervislikke eluviise tutvustades tervisliku

toitumise põhimõtteid, vee tarbimise olulisust ning erinevaid sportimise võimalusi nii iseseisvalt kodus kui avalikel spordiväljakutel ning treeningute raames. Ohutuse teemat saab käsitleda läbivalt erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemavaldkondade raames kujundades õpilastel teadmised ja oskused ohutudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Õpilased õpivad tundma iseennast, enda tugevusi ja nõrkusi. Õpetaja jt täiskasvanute eeskujul kujuneb positiivne suhtumine iseendasse, kaaslastesse ja laiemalt ümbritsevasse keskkonda, sh looduskeskkonda. Erinevate elu- ja toimetulekuõppe teemakäsitluste läbi omandavad õpilased aktsepteeritavad väärtushinnangud ning käitumismallid. Õppimine toimub elulistes olukordades, rollimängude, dramatiseeringute läbi. Õpilastega külastatakse teatrietendusi ja vaadatakse filme, mida hiljem koos analüüsitakse.

5. Elu- ja toimetulekuõppe aine lõiming teiste õppeainetega

Elu- ja toimetulekuõpe on toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks. Üldõpetus muudab õppe- ja kasvatustegevuse elulähedasemaks ning toetab seoste kujunemist erinevate valdkondade vahel toetades omandatud oskuste ja teadmiste ülekandmist igapäevasesse ellu. Üldõpetuse puhul esitatakse õppematerjal erinevaid õppeaineid lõimides kompleksteemade kaupa.

Lapse elust, huvidest ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika seob õppe- ja kasvatustegevuse tervikuks. Teiste ainete õpetamine on tihedalt seotud elu- ja toimetulekuõppe teemadega. Soovitav on õpetus temaatiliselt planeerida ning siduda teiste õppeainete sisu elu- ja toimetulekuõppe õppetsükli teemaga. Temaatilise planeerimise puhul toimub õppetöö õppetsükliina teatud perioodi jooksul kindla teema raames. Eri valdkondadesse kuuluvaid teadmisi ja oskusi kujundatakse sama teemat käsitledes paralleelselt kõikides õppeainetes. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele.

Õppetööd võib kavandada projektipõhise õppena.

Elu- ja toimetulekuõpe ja eesti keel

Elu- ja toimetulekuõppe aine teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad teemakohaseid piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud õppetekste, otsivad suunamisel infot erinevatest allikatest: töölehed, arengule vastavad raamatud, internet vms.

Elu- ja toimetulekuõpe ja matemaatika

Elu- ja toimetulekuõppe ja matemaatika teemavaldkonnad on tihedalt omavahel lõimunud. Elu- ja toimetulekuõppe aines käsitletavad teemad toetavad õpilaste elulis-praktiliste oskuste omandamist igapäevastes olukordades ning on aluseks eluliste matemaatiliste oskuste kujunemisele. Elu- ja toimetulekuõppes käsitletavatest teemavaldkondadest tuleneb eluliste matemaatiliste jutukeste aines. Minapildi kujundamise raames areneb õpilaste ettekujutus oma kehast, mis on aluseks ruumisuhetest arusaamisele. Minapildi kujundamise raames saab algust teha lihtsate praktiliste mõõtmisülesannetega. Igapäevase mängu- ja õpitegevuse käigus õpivad õpilased rühmitama esemeid vastavalt nende funktsioonile ning sealt edasi vastavalt etteantud tunnustele. Aja teemade käsitlemine toimub lõimitult nii elu- ja toimetulekuõppe kui matemaatika õpetuse raames läbivalt terve kooliaja. Raha olemuse, otstarbe ja kasutamise põhimõtete selgitamine, samuti lihtsa eelarve kavandamise ja säästliku eluviisi põhimõtete omandamine toimub samuti lõimitult nii elu- ja toimetulekuõppe kui matemaatika aines.

Elu- ja toimetulekuõpe ja kunst ja käeline tegevus

Elu- ja toimetulekuõppe aines saadud kogemused ja omandatud teadmised kinnistatakse kunsti ja käelise tegevuse tööde abil. Näiteks aja kulgu ja aastaajalisi muutusi looduses saab kujutada temaatiliste kunstitööde abil. Minapildi kujunemist toetab õpilasest elusuuruses pildi joonistamine. Kella õppimisel saab kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdada kellamaketi jne, joonistada elus ja eluta looduse objekte, meisterdada erinevatest materjalidest jne.

Elu- ja toimetulekuõpe ja tööõpe

Elu- ja toimetulekuõppe ning tööõppe teemavaldkonnad on tihedalt lõimunud. Osaliselt on elu- ja toimetulekuõppes omandatavad kogemused, oskused ja teadmised aluseks tööõppes käsitletavatele teemadele. Teisalt käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe aine ja tööõppe aine õpetamisel samaaegselt ühe valdkonna teemasid. Elu- ja toimetulekuõppe aines toimub õpilaste eneseteenindusoskuste ja esmaste tööharjumuste kujundamine, mis on aluseks tööõppe aines omandatavatele lihtsa töö oskustele. Elu- ja toimetulekuõppes omandatavad teadmised ametitest, kujutlus raha olemusest ja selle teenimisvõimalustest, teadmised kokkuhoidust ja säästmisest on aluseks tööõppes käsitletavatele sisseostude sooritamise ja eelarve planeerimisega seonduvatele tegevustele.

Elu- ja toimetulekuõpe ja kehaline kasvatu

Elu- ja toimetulekuõppe aines saavad õpilased teadmisi tervislikest eluviisidest, sh liikumisharjumuse olulisusest nii füüsilise kui vaimse tervise seisukohalt. Omandatud teadmisi saavad õpilased rakendada kehalise kasvatus tundides. Kehalise kasvatus tundides õpivad õpilased koostööoskusi. Erinevate liikumismängude mängimisel peavad õpilased toime tulema situatsioonidega, kus on oluline mõista enda ja kaaslaste emotsioone. Sõpruse ja emotsioonide teemasid käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe raames. Kehalise kasvatus raames saavad õpilased osaleda erinevatel liikumis- ja spordiüritustel, kus nad õpivad käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

Elu- ja toimetulekuõpe ja muusika

Muusikaõpetus toetab elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Muusikatundides saavad õpilased kuulata või laulda temaatilisi laule, kuulata pillilugusid, anda muusika ja rütmi abil edasi enda emotsioone. Rahvalaulude kuulamine ja õppimine toetab Eesti kultuuripärandi tundmaõppimist. Erinevate rahvaste ja maade muusika, laulude ja pillidega tutvudes õpivad õpilased mõistma ja hindama erinevusi kultuurides ja kommetes. Kontsertide ja muusikaetenduste külastamisel õpivad õpilased käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

Elu- ja toimetulekuõpe ja rütmika

Rütmikas saab muusika, rütmi ja liikumise läbi toetada elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Erinevate liikumismängude, tantsude jms abil kujuneb õpilastel minatunnetus ja enda kehataju, arenevad koostööoskused ja sõprussuhted. Koordinatsiooni ja rütmiharjutused aitavad tunnetada kehaosi ja arendada oma keha juhtimist. Rahvuslike liikumismängude ja rahvatantsude abil saab kujundada õpilastel arusaamist Eesti rahvuspärandist ning toetada aja kulgemise mõistmist läbi vana aja lugude.

6. Elu- ja toimetulekuõppe aine teemad, õpitulemused ja õppesisu

Minapilt

Minapilt õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) teab enda nime ja reageerib sellele, tunneb end ära fotodelt; 2) teab enda sugu; 3) tunneb pereliikmeid ja teisi talle olulisi inimesi; 4) teab oma elukohta; 5) tunneb enda kehaosi, osutab nimetamisel neile ja nimetab neid; 6) täidab hügieeninõudeid abiga; 7) maitseb erinevaid toite; 8) märkab suunamisel enda põhiemotsioone; 9) osaleb erinevates füüsilistes tegevustes; 10) tunneb ära endale kuuluvad esemed; 11) teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta; 12) oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;	Õpilane: 1) teab olulisi andmeid enda kohta; 2) teab enda sünnipäeva, vanust; 3) kasutab suunatult igapäevaelus vajaminevaid isiklikke dokumente; 4) teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet ja nende nimesid; 5) teab pereliikmete ameteid; 6) määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne); 7) teab oma kodu ja kooli aadressi; 8) teab kehaosi ning nende otstarvet; 9) meeldetuletamisel täidab hügieeninõudeid; 10) hoolitseb meeldetuletusel enda välimuse eest; 11) tunneb õpitud tervislikke eluviise söömise ja liikumise osas; 12) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja suunamisel reguleerib oma käitumist; 13) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, reageerib suunamisel neile sobivalt;	Õpilane: 1) teab, oskab leida ja kasutada vajaliku infot isiklikest dokumentidest, kasutab igapäevaelus vajaminevaid isiklikke dokumente; 2) teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi; 3) teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet, nende ja lähedaste ametit; 4) teab oma rahvust ja kodakondsust, oma põhiõigusi ja kohustusi; 5) planeerib suunamisel tulevast elukohta; 6) omab algteadmisi inimese organismist; 7) teab inimese elukaart, on teadlik kehalistest muutustest lapse- ja nooruki-, täiskasvanu- ja vanurieas; 8) täidab hügieeninõudeid; 9) hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest; 10) teeb endale toidu valimisel tervislikke valikuid; 11) valib endale meelepärase/sobiva kehalise tegevuse; 12) on teadlik ja annab vajaduse korral teada enda tervislikust seisundist;

13) sooritab suunamisel lihtsamaid töövõtteid; 14) osaleb suunamisel lihtsamates kodutöödes; 15) tegutseb tuttavates olukordades põhimõttel tohib - ei tohi.	14) osaleb jõukohastes kodutöödes; 15) valib vastavalt tegevusele õige töövahendi; 16) hoiab korras oma koolitarbed; 17) teeb vahet oma ja võõrastel asjadel, käitub vastavalt; 18) oskab tuttava esemega või töövahendiga tegutseda vastavalt selle otstarbele, valib vastavalt tegevusele õige töövahendi; 19) sooritab igapäevatoiminguid suhteliselt iseseisvalt, oskab vajadusel paluda abi; 20) hindab tegevusi põhimõttel meeldib - ei meeldi, oskan - ei oska, tahan - pean.	13) kontrollib enamasti oma põhiemotsioone; 14) teeb vahet omandisuhtel oma - võõras - meie, käitub vastavalt; 15) teeb jõukohast tööd kodus ja koolis; 16) tuleb toime enese teenindamisega; 17) märkab ja abistab teisi igapäevatoimingutes; 18) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle otstarbele ja tegevuse eesmärgile; 19) oskab suunamisel planeerida kodust eelarvet. 20) Tuleb toime iseseisvalt või abiga vajalike ostude tegemisega ja maksimisega sularahas /kaardiga ostude eest. 19) hindab tegevusi põhimõttel õige - vale, meeldib - ei meeldi, tahan - teen, peab - teen, tahan - ei tohi - ei tee.
--	--	---

Minapilt õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Mina. MINA osaleja praktilises tegevuses Oma nime äratundmine ja sellele reageerimine. Enda nime ütlemine/viiplemine/ märgi näitamine vms.	Mina. Suhted MINA/MEIE, MINA/ ÕPILANE Enda vanuse teadmine. Olulised dokumendid ja nende kasutamine. Dokumentidele kirjutatud informatsioon. Abiga õpilaspileti, ühistranspordikaardi kasutamine.	Mina. MINA/MEIE suhetes kodukoha ja tegevusega Enda vanuse teadmine. Võrdlemine noorem - vanem. Kaal ja pikkus. Võrdlemine kergem - raskem, pikem - lühem.

Oma nimesildi äratundmine. Näidise alusel oma nime moodustamine välja lõigatud tähtedest. Kaaslaste ja õpetajate nimede tundmine, oma nime teistelt eristamine. Lähisugulaste nimede teadmine. Fotolt enda, kaaslaste, lähisugulaste äratundmine. Enda ja kaaslaste soo teadmine. Osalemine klassi koosolekul ja sündmustel	Enda ja kaaslaste välimuse kirjeldamine, sarnasuste ja erinevuste märkamine. Sarnasused ja erinevused poisi ja tüdruku vahel. Osalemine klassi koosolekul ja sündmustel, koostöö kaaslastega	Isiklike andmete (nt ees- ja perekonnanimi, vanus, sünniaeg, aadress jms) teadmine. Ametiasutustes isiklike andmete edastamine. Õpilaspileti, ühistranspordikaardi, ID-kaardi, puudega isiku kaardi jms kasutamine. Esmased teadmised andmekaitsest. Enda neiuna või noormehena defineerimine. Teadmine kehalistest muutustest lapse- ja nooruki-, täiskasvanu- ja vanurieas. Osalemine klassi koosolekul ja sündmustel, koostöö klassikaaslastega.
Inimese organism. Erinevad kehaosad ja nende põhifunktsioonid. Kehaosade asukoht. Kehaosade nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.	Inimese organism. Meelelundid, nende põhifunktsioonid ja nende tähtsus. Elutähtsad organid ja nende funktsioonid. Terve ja haige lapse/ inimese tunnused.	Inimese organism. Luud ja lihased, nende ülesanded. Liikumise tähtsus igapäevase täisväärtusliku elu osana. Süda, veresooned ja veri, nende ülesanne. Vereringe. Hingetoru ja kopsud, nende ülesanne. Hingamine. Söögitoru, magu ja soolestik. Toidu teekond. Nahk, juuksed ja küüned, nende ülesanded. Iseloomulik välimus. Aju ja närvid, nende ülesanne. Suguorganid, nende ülesanne. Suguorganite hügieen. Seksuaaltervis. Seksuaaleluga seonduvad ohud, nendest hoidumine. Rasestumine ja sellest hoidumise võimalused. Rasedus, sünnitamine. Muutused inimese kehas elutsükli jooksul.

Tervislikud eluviisid. Ilma ja tegevusega sobiva riietuse, jalanõude koostegevuses valimine ja kandmine. Märku andmine, kui riietus ja jalanõud on väikesed/ suured, mugavad/ ebamugavad, märjad, määrdunud jms. Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine. Toidu valiku laiendamine. Ärkveloleku ja une režiimi kujundamine ja hoidmine. Liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.	Tervislikud eluviisid. Rõivastuse ja jalatsite suunatud valik vastavalt ilmale ja tegevusele. Tervislike eluviiside suunatud järgimine ja kahjulikest harjumustest hoidumine. Puhkepauside suunatud pidamine nutiseadmete kasutamisel. Külmetushaigustest hoidumine. Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik. Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine. Tervisliku toidutaldriku koostamine näidise alusel. Töö/ liikumise ja puhkuse vaheldumine. Päevarežiimi vajadus ja selle hoidmine. Liikumispauside sooritamise näidise või piltliku instruksiooni näitel - sirutuspausid, harjutused silmade jaoks jms.	Tervislikud eluviisid Hingamise tervishoiu põhinõuded. Ruumide tuulutamine, koristamine. Kahjulike harjumuste mõju organismile (suitsetamine, alkoholi jm tarvitamine). Naha hooldus, naha kaitse. Nahahaigused, parasiidid. Nutiseadmete kasutuse ajaline jälgimine, puhkepauside pidamine. Nakkushaigused ja nende profülaktika. Arsti poole pöördumine. Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur. Taimne toit ja loomne toit. Mitmekülgne toit. Vitamiinide vajadus. Ülekaalus ja rasvumine - nende ohud ja ennetamise võimalused. Dieet, selle liigid, vajadus ja ohud. Tervislike eluviiside järgimine. Tutvumine sportimisvõimalustega (vabaajakeskused, avalikud spordiplatsid jms). Kehaliste harjutuste ja füüsilise töö tähtsus. Kehalise töö ja spordi tähtsus südame tugevdamisel.
Emotsioonid. Rõõmus, kurb, tõsine, vihane, solvunud, hirmunud.	Emotsioonid. Enda emotsioonide märkamine, oma tunnete väljendamine aktsepteeritaval viisil.	Emotsioonid. Enda emotsioonide märkamine ja reguleerimine vastavalt olukorrale.

Enda põhiemotsioonide suunatud märkamine ja reguleerimine koostegevuses. Koostegevuses põhiemotsioonide äratundmine fotodel ja piltidel.	Emotsioonide reguleerimine suunamisel õpitud viisil. Enda abivajaduse märkamine. Abi küsimine. Põhiemotsioonide märkamine, äratundmine kaaslastel ja nende emotsioonidele suunatult reageerimine. Põhiemotsioonide äratundmine piltidel.	Enese meeleolu kontroll ja reguleerimine tegevuste abil (muusika kuulamine, kunstilised tegevused, eraldumine jms). Kaaslaste emotsioonide märkamine ja neile reageerimine. Kaaslase abivajaduse märkamine, abi pakkumine. Andestamine, andeks palumine. Emotikonid. Emotikonide kasutamine suhtlemisel.
Sõprus. Klassi- ja koolikaaslased, nendega koos õppekäikudel, kooli üritustel viibimine. Suunatud sõprussuhete loomine.	Sõprus. Mõistmine, et erinevate inimestega (pereliikmed, sõbrad, tuttavad, võõrad) peab käituma erinevalt. Sõprussuhted ja nende hoidmine. Kaaslase abivajaduse suunatud märkamine, abistamine.	Sõprus. Sõprus- ja lähedussuhted. Üksteisele meeldimine, armumine, oma tunnete avaldamise võimalused, teiste tunnete (sh vastamata armastuse) aktsepteerimine ja nendega toimetulemine. Kooselu. Abiellumine. Lahutamine.
Perekond. Perekonnaliikmete tundmine ja nimetamine, fotodel leidmine: ema, isa, vanaema, vanaisa, õde/vend. Perekonnaliikmete nimede äratundmine, nime ütlemine/ viiplitamine/ märgi näitamine vms. Peretraditsioonid. Enda, lähisugulaste ja kaaslaste sünnipäevade tähistamine.	Perekond. Lähisugulaste tundmine (onu, tädi jne). Erinevas vanuses inimesed, üksteise abistamine. Peretraditsioonid. Perega ühisüritustel osalemine (isade-, emadepäev, jõulud koolis jms). Tähtpäevade puhul õnnitlemine. Õnnitluste vastuvõtmine.	Perekond. Inimese elukaar. Sünd, kasvamine: imiku-, väikelapse-, noorem kooliiga, nooruki- ja täiskasvanuiga. Vanusega kaasnevad kehalised ja terviseiga seonduvad muutused. Iseenda ja lähedaste positsioneerimine elukaarel. Kooselu, abiellumine, perekonna loomine. Rasedus. Lapse sünnitamine. Lapsevanemaks olemine ja lapse kasvatamine.

Õnnitluskaardi ja/ või kingituse meisterdamine.	Poest õnnitluskaardi ja/ või kingituse valimine.	Vananemine, surm, matused. Peretraditsioonid. Pere ja sõprade oluliste sündmuste meelepidamine ja nende puhul õnnitlemine. Õnnitluste vastuvõtmine. Traagiliste sündmuste puhul kaastunde avaldamine, kaastundeavalduste vastu võtmine. Poest õnnitluskaardi ja/ või kingituse ostmine.
Kodu. Kodumaja äratundmine õues liikudes ja fotodelt. Elamine ja ehitised linnas ja maal. Ruumid korteris/ majas. Ruumide kasutamise eesmärgid, sisustamine. Mööbel, mööbliesemete nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras.	Kodu. Kodune aadress. Korter/ maja, erinevad ruumid/ hooned. Korrused majas. Oma tuba, selle sisustamine/ kujundamine.	Kodu. Oma kodu (vanemate juures, toetatud elamine jms). Kodu sisustamine, mööblikauplused ja nende sortiment. Taaskasutus, teise ringi mööbel. Kodu vanal ajal ja tänapäeval. Materjalid, millest majad on ehitatud (kivi, puu vms). Erinevad ehitised. Majad jm ehitised erinevates riikides. Võrdlemine ehitistega Eestis.
Eestimaa, eesti keel, eesti rahvus ja kombed. Eesti rahvuskombed läbi aja. Aastaring rahvakalendris. Emakeel. Eesti kirjanike luuletuste kuulamine. Eesti muinasjutud, nende kuulamine. Lihtsate dramatiseeringute jälgimine.	Erinevad rahvused. Erinevad rahvused klassis, koolis, kohtumised kooli külalistega. Teretamine erinevates keeltes. Teises keeles räägitud jutu ja laulude kuulamine. Erinevad rahvused kodupiirkonnas, Eestis. Eesti tuntud lastekirjanikud, nende loominguga tutvumine.	Erinevad rahvused ja rassid. Inimestevaheliste rassiliste erisuste märkamine ja aktsepteerimine. Erinevad rahvused Eestis ja mujal maailmas. Erinevate maade luuletuste, juttude ja muinasjuttude kuulamine, esitamine. Lühilavastused luuletuste ja juttude põhjal.

	Eesti kirjanike luule esitamine koos õpetajaga. Muinasjuttude kuulamine, jutustamine pildiseeria toel. Lühilavastuste esitamine õpetaja suunamisel. Eesti ja teiste maade rahvaste kombestikuga tutvumine, sarnasuste ja erinevuste leidmine. Lõuna-Eesti muistendid, keel, kombed. Erinevate maade lastekirjandus. Muinasjutud.	
Ametid ja tööharjumus. Tutvumine elukutsetega, millega õpilane igapäevaselt kokku puutub: õpetaja, koristaja, müüja jms. Nende töökohad, peamised tööülesanded. Vastavasisulised rollimängud ja õppemängud (lotod, memoriin, pusled jms). Koristaja tööülesanded koolis. Koristaja töö matkimine klassis mängulises tegevuses ja elulises situatsioonis. Koostegevuses klassi korrastamisel ja koristamisel osalemine. Suunamisel oma töökoha korrastamine. Isiklike töövahendite karbi paigutamine selleks ettenähtud kohale.	Ametid ja tööharjumus. Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht, arst, medõde, ehitaja, müüja jms. Nende töökoha, töövahendite ja tööülesannetega tutvumine. Ema/ isa töökoht ja amet. Erinevad tööd ja ametid, mis mulle meeldivad/ei meeldi; mida on vaja teha. Vastutus. Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine. Jõukohased tööd koolis: korrapidamine koolis ja klassis, koolihoovis sügisel ja kevadel lehtede riisumine, talvel lume koristamine jms. Meeldetuletamisel tuttavate koristustööde iseseisev sooritamine. Tolmu pühkimine.	Ametid ja tööharjumus. Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted ja asutused. Õpilasele jõukohased ametid, nt koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitööline, laadija, sulane jms. Nende ametite tööülesanded. Töö vajadus ja põhjused, miks inimesed töötavad. Tutvumine jõukohaste ametitega: koristaja, aedniku abi, koka abi, erinevad hooaja ja abitööd jne. Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine koristustöödel. Töötegemiseks vajalike oskuste omandamine, omandatud oskuste ühendamine ahelaks. Praktilisel tööharjutusel osalemine.

Suunamisel korrapidaja lihtsamate ülesannete täitmine (nt tahvli puhastamine, PCS piltide äravõtmine, klassis olevate laste piltide leidmine, juhendamisel ilmakalendri täitmine jne). Tutvumine erinevate koristamisel kasutatavate töövahendite ja nende otstarbega (nt lapp, hari, kühvel, luud, mopp, ämber). Juhendamisel erinevate tuttavate töövahendite kasutamine. Koostegevuses mööbli paigutamine klassiruumis/ kodus sobivale kohale. Lühiajaline keskendumine tööprotsessile, koostegevuses töö lõpuleviimine (nt lapiga tolmu pühkimine). Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine. Lihtsate piltskeemide suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine. Koostegevuses lihtsa töö kavandamine esemete ja/või pildimaterjali abil (nt igapäevaelu esemed, fotod, PCS pildid, piktogrammids vms). Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Põranda pühkimine. Põranda pesemine mopiga. Tahvli, laudade ja uste pesemine. Tuttavate koristusvahendite kasutamine ruumide koristamisel. Toataimede eest hoolitsemine. Lillede kastmine meeldetuletamisel. Verbaalsel suunamisel mööbli paigutamine klassiruumis/ muus kooliruumis/kodus/ õigele kohale (nt peale koristamist, klassi pidu vms). Lühiajalise töö või õpilasele antud tööosa täitmine ja lõpuni viimine. Verbaalsel suunamisel pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil lihtsa töö tegevusplaani/tegevuste jada koostamine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Plaanid pärast kooli, suunatud karjääri planeerimine. Rollimängud: töövestlused, tööle kandideerimine. Töökuulutuste portaalidest ja ajalehtedest töökuulutuste otsimine ja lugemine. Lihtsa CV koostamine. Koristustöö plaani koostamine pildimaterjali abil või kirjalikult. Koostatud plaani järgimine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	--

Raha. Teadmine raha olemasolust. Raha otstarbe mõistmine. Mängulistes tegevustes sisseostude sooritamine, poeteemalised nuku- ja rollimängud, mänguraha kasutamine. Mänguraha ja pärisraha. Müüdid ja paberraha.	Raha otstarve ja kasutamine. Raha päritolu: palk, taskuraha, kingitud raha, annetus, taara tagastamine jms. Müntide ja paberraha välimus ja väärtus. Poes/toidukohas ostu sooritamine koostegevuses. Tutvumine iseteeninduskassadega. Poes kingituste valik sõbrale sünnipäevaks, jõuludeks. Kingituste pakkimine. Reklaamlehtedega tutvumine.	Eelarve ja kokkuvõid. Raha teenimise võimalused. Esmane ettekujutus eelarvest ja selle koostamisest, oma tulude ja kulude määramine. Kokkuvõid - selle vajadus. Soovid ja võimalused. Reklaamlehtedest kauba valimine, soodsaima leidmine. Reklaami kasutegurid ja ohud. Kaupluste kliendikaardid ja nende abil kogutud raha kasutamine, soodustused. Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määramine abiga. Ostude eest tasumine sularahas ja/ või kaardiga. Pangakaart makseviisina, selle turvaline kasutus. Iseteeninduskassa kasutamine. Internetipoed. Internetipoodidest kauba valimine ja ostmine. Ohud internetipoodide kasutamisel. Lihtsa eelarve koostamine (nädal, kuu) verbaalsel suunamisel. Kingituse valimine ja ostmine. Erinevate riikide rahaühikud.
--	---	--

Eneseteenindusoskused ja käitumine

Eneseteenindusoskused ja käitumine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) sooritab suunamisel eneseteenindustoiminguid, täidab hügieeninõudeid abiga; 2) sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga; 3) korrastab abiga oma välimust; 4) märkab suunamisel ohtu, lähtub tegutsemisel hinnangust tohib - ei tohi; 5) teab ja kasutab meeldetuletamisel õpitud viisakusväljendeid.	Õpilane: 1) teeb eneseteenindustoiminguid enamasti iseseisvalt, oskab vajaduse korral abi paluda; 2) hindab tegevusi põhimõttel meeldib - ei meeldi, oskan - ei oska, tahan - pean; 3) hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub/pöördub abi järele; 4) käitub meeldetuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides.	Õpilane: 1) tuleb toime enese teenindamisega, märkab ja abistab teisi igapäevatoimingutes; 2) hindab tegevusi põhimõttel õige -vale, meeldib - ei meeldi, tahan - teen, peab - teen, tahan – ei tohi - ei tee; 3) oskab lugeda hoiatus – ja teabemärke; 4) märkab endale ja teistele ohtlikke olukordi ja reageerib neile, kutsub abi, keeldub teda kahjustavatest tegevustest; 5) kasutab suhtluses viisakusväljendeid, täidab igapäevaseid viisakusreegleid.

Eneseteenindusoskused ja käitumine õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Igapäevaoskused. Suunamisel iseseisev riietumine. Kinniste sulgemine koostegevuses: lukk, suured nõöbid.	Igapäevaoskused. Iseseisev toimetulek peamiste igapäevaste eneseteenindus- ja hügieenitoimingutega. Lihtsamates situatsioonides oskus aidata teisi, nt garderoobis, sööklas.	Igapäevaoskused. Toimetulek isikliku hügieeniga lähtuvalt ealistest ja soolistest erinevustest.

Käte ja hammaste pesemine verbaalsel suunamisel ja/või skeemi järgi. Suunamisel iseseisev toimetulek WC-s. Suu pühkimine, nina nuuskamine, juuste kammimine verbaalsel suunamisel. Oskus küsida abi.	Kinniste sulgemine: lukupeaga lukk, trukid, nõöbid, sõlme sidumine. Isikliku hügieeni jälgimine. Raskuste puhul abi palumine. Toimetulek ja aktsepteeriv käitumine ujulas, (pere)arsti külastamisel, poes, ühistranspordis jm. Ühiskasutatava tualeti kasutamine. Ühiskasutatavate riietusruumide kasutamine ujulas, spordikeskuses jm.	Enese regulaarne pesemine, pesemisvajaduse märkamine. Küünte lõikamise vajaduse märkamine, küünte lõikamine. Juuksuri teenused. Lipsu sidumine, kasutamine. Kaaslase abistamine (nt kingapaela sidumine, jope selga aitamine, toidu tõstmine vm).
Söömine. Söömine, söögilauas oma koha katmine ja enda koha koristamine. Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine. Toidu valiku laiendamine.	Söömine. Laua katmine ja koristamine oma klassi õpilastele, valikute tegemine söömisel, elementaarsete lauakommete järgimine. Noa ja kahvli abil söömine. Söömine väljaspool kodu ja kooli: ekskursioonil, piknikul, kohvikus. Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik. Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine. Tervisliku toidutaldriku koostamine näidise alusel.	Söömine. Käitumine pidulauas, kohvikus, restoranis, rootsi lauas jm. Avalikus söögikohas tellimuse tegemine ja selle eest (abiga) maksmine. Viisakas söömine, noa abil toidu tükeldamine. Laua katmine pidulikeks sündmusteks. Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur. Taimne toit ja loomne toit. Mitmekülgne toit. Vitamiinide vajadus. Ülekaalulisus ja rasvumine - nende ohud ja ennetamise võimaluse. Dieet, selle liigid, vajadus ja ohud.

Käitumine. Käitumine erinevates situatsioonides (tund, vahetund, rühmatuba, arstikabinet jne). Suunamisel viisakussõnade/ viibete/ märkide "palun- aitäh/täna", "tere - head aega" kasutamine. Enda õige ja vale käitumise suunatud eristamine. Ohuolukorras liikumine evakuatsiooni järgi. Isiklike asjade tundmine, eristamine kaaslase asjadest. Loomade eest hoolitsemine koostegEVuses.	Käitumine. Viisakas käitumine koolis ja väljaspool kooli: teater, ühistransport, kauplus jms. Viisakussõnade sihipärane kasutamine. Abi palumine, viisakas pöördumine teise inimese poole. Enda ja kaaslase õige ja vale käitumise eristamine. Hinnangu andmine teiste ja iseenda käitumisele. Ohuolukorras käitumine vastavalt juhiste. Asjade laenamine ja tagastamine. Lemmikloomade eest hoolitsemine, vägivaldse käitumise vältimine.	Käitumine. Viisakas ja ebaviisakas käitumine koolis ja väljaspool kooli erinevates ametiasutustes. Ebaviisakast käitumisest hoidumine. Vajaliku teabe saamine, abi küsimine ametiasutustes. Käitumise ohuolukorras. Ohu hindamine ja abi palumine/kutsumine. Digitaalse keskkonna käitumise reeglid (internetis levivad petuskeemid, vaenukõne jne). Andmekaitse reeglid. Enda ja teiste fotode jagamine/postitamine. Asjade laenamine, võtmine, vargus. Varastamise ennetamine, selle tagajärgede mõistmine. Võimalikud väärkohtlemise situatsioonid: verbaalne ja füüsiline vägivald, kuriteole ärgitamine, seksuaalne ärasutamine jms. Abi otsimine. Hooliv ja lugupidav suhtumine endast nõrgematesse inimestesse (nt lapsed ja vanurid), kiusamise ennetamine.
Hoiatus- ja teabemärgid. Esmased kokkupuuted hoiatus- ja teabemärkidega: tualetid, arst, politsei, apteek jms.	Hoiatus- ja teabemärkide tundmine ning mõistmine. Õpitud hoiatus- ja teabemärkide suunamisel leidmine ja äratundmine. Suunamisel orienteerumine õpitud hoiatus- ja teabemärkide järgi.	Hoiatus- ja teabemärkide mõistmine. ÜmbristEvas keskkonnas orienteerumine õpitud hoiatus- ja teabemärkide järgi, nt majajuht, olmekeemia märgid, pesumärgid, triikraua reguleerimine, pliit ja praeahi, pesumasin jms.

Koolis ühiskasutatavate ruumide leidmine teabemärkide alusel (tualett, medõde, aula, söökla, spordisaal jms).	Õpitud märkide tundmine: tualetid, elekter, kiirabi/arst, politsei, jalakäijatele suunatud liiklusmärgid jms. Ruumisisesed teabemärgid: väljapääs, sissepääs, evakuatsiooni kogunemiskoht, trepp, lift, parkla jne. Suunamisel orienteerumine liiklusmärkide järgi.	Linnaruumis orienteerumine liiklusmärkide abil, hoonete sees orienteerumine infomärkide abil. Mõisted siltidel "parim enne", "kõlblik kuni", toidu valimine nende lähtuvalt.
---	--	--

Kool

Kool, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) orienteerub klassiruumis ja selle lähiümbruses; 2) tunneb oma klassikaaslast ja õpetajaid; 6) teab/kasutab pöördumisel kaaslaste ja õpetaja nime. 3) tunneb ära endale kuuluvad esemed; 4) teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta; 5) kasutab tuttavat eset ja õppevahendit vastavalt selle otstarbele.	Õpilane: 1) orienteerub koolis ja kooli lähiümbruses; 2) teab kaaslaste ja õpetajate nimesid, kooli nime; 3) määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne); 4) teab enda sünnipäeva, vanust; 5) teab kaaslaste vanust; 6) hoiab korras oma koolitarbed; 7) teeb vahet oma ja võõrastel asjadel, käitub vastavalt; 8) kasutab suunatult erinevaid digivahendeid praktilises tegevuses; 9) oskab tuttava esemega või töövahendiga tegutseda vastavalt selle otstarbele.	Õpilane: 1) osaleb oma tuleviku planeerimisel ja teeb suunamisel valikuid jätkuõppeks, valides etteantud valikute vahel; 2) teab oma sõprade sünnipäevi; 3) hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse; 4) teeb vahet oma – võõras – meie asjadel, käitub vastavalt; 5) oskab käsitseda õpitud multimeedia- ja digivahendeid; 6) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle otstarbele ja tegevuse eesmärgile.

Kool, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Kool. Minu klass, selle sisustus, mängnurk ja erinevad kohad õppimiseks, minu töökoht klassis. Õpetajate ja klassikaaslaste äratundmine. Minu klassi õpilased: kaaslaste nimed, poisid/tüdrukud. Erinevad ruumid koolimajas. Tuttavates ruumides orienteerumine. Tund ja vahetund: töö- ja puhkeaeg Osalemine organiseeritud vahetundide tegevustes.	Kool. Õpetajate ja kaaslaste nimed, nimepidi kutsumine, nimepildi äratundmine. Klassikaaslaste nimesildid fotoga/ õpilasega seostamine. Kooli nimetus, koolihoone äratundmine, kooli sümboolika. Kaaslaste vanused, sünnipäevad. Erinevate kooliruumide otstarve. Erinevad õppeained. Iseseisev liikumine ühest ruumist teise. Orienteerumine koolihoovis ja kooli lähiümbruses. Klassikaaslastega koos tegutsemine erinevates tegevustes klassis, koolimajas, koolimaja ümbruses tundides ja vahetundides.	Kool. Koolimaja ja selle ümbruse korrashoid. Kool ja tulevane töökoht. Elukutse/ameti valiku planeerimine ja suunamine, toetatud töö võimalused erinevates asutustes. Tutvumine kutseõppeasutuste, päevakeskuste ja tugikeskuste võimalustega. Kooli areng läbi ajaloo. Lüllemäe Põhikooli ajalugu.
Koolitarbed. Minu asjad, nende kasutamine ja korrashoid. Koolitarvete koht klassis /kodus. Riietumine spordiriietesse, kooliriiete panek nagisse või kotti, spordiriiete kokkupanemine koostegevuses.	Koolitarbed. Minu asjad – kaaslaste asjad – õpetaja asjad. Kaaslaste/ õpetaja asjade võtmisel loa küsimine. Klassiruumi ja koolitarvete korrashoid. Spordiriiete ja jalatsite korrashoid suunamisel. Õpetaja juhendamisel õppetöös nutiseadmete ja arvuti kasutamine. Arvuti klaviatuuril trükkimine. Arvuti/ nutiseadme sisse ja välja lülitamine. Robootika alused ja haridusrobotite kasutamine.	Koolitarbed. Töökoha ja töövahendite korrashoid. Spordiriiete ja jalatsite korrashoid. Arvuti ja nutiseadmete sihipärane kasutus. Infootsing internetist. Nutiseadmete laadimine vastavalt vajadusele. Arvuti ja nutiseadme kasutus meelelahutuseks. Kontrollitud nutiseadmete kasutamise aeg.

Vaba aeg

Vaba aeg, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) osaleb suunamisel ühisüritustel ja -mängus; 2) on kaasatud eakohaste ja võimetele vastavatesse vabaaja tegevustesse; 3) kasutab suunatult digivahendeid mängulistes tegevustes; 4) eristab päeva ja ööd, töö- ja puhkepäevi; eristab õppetundi ja vahetundi; 5) jälgib ja järgib suunamisel piltpäevakava.	Õpilane: 1) osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel; 2) valib vaba aja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb sellega suunatult; 3) kasutab suunatult erinevaid digivahendeid praktilises tegevuses; 4) külastab spordivõistlusi, teatrit, kino ja muid kultuuriasutusi; 5) teab lihtsamaid mängureegleid, peab neist kinni. 6) tunneb nädalapäevade järgnevust ja nimetusi, seostab nädalapäevi oma igapäevaste toimingutega; 7) jälgib ja järgib visuaalset päevakava. 8) Teab erinevaid vaba aja veetmise võimalusi seoses ujumise ja veemõnudega. Oskab ujuda ja teha erinevaid harjutusi vees, järgib ujula/sauna/ SPA hügieenireegleid	Õpilane: 1) osaleb suunamisel kogukonna üritustel; 2) oskab teha ettevalmistusi tähtpäevade tähistamiseks; 3) tunneb enamlevinud tähtpäevade kombeid ja sümboleid; 4) sisustab oma aega meelepärase tegevusega (muusika kuulamine, sportimine, lauamängud jms); 5) oskab käsitseda õpitud multimeedia- ja digivahendeid; 6) koostab, jälgib ja järgib enda päevakava.

Vaba aeg, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Mänguõpetus. Individuaalne mäng rühmas. Suunatud mängimine koos kaaslasega.	Mänguõpetus. Jõukohased lauamängud, arvutimängud, lihtne rollimäng (imiteerimine). Mängureeglid.	Mänguõpetus. Seltskondlikud mängud, rollimängud. Arendavad ajaveetmise kohad internetis. Arvutimängud.

Mänguasjade valimine, teisega jagamine ja paigutamine oma kohale.	Võit ja kaotus.	Interneti piiratud kasutusvajadus ja seal leiduda võivad ohud.
Erinevad vaba aja veetmise võimalused. Pildiraamatute vaatamine/ lugemine, jalutuskäigud, lühimatkad, mängud toas ja õues jne. Osalemine klassi/kooli / kogukonna üritustel. Erinevad sõiduvahendid. Päevaplaani järgimine koostegevuses.	Erinevad vaba aja veetmise võimalused. Mängud (lauamängud, rollimängud, liikumismängud jms), raamatud, TV, muusika kuulamine, matkad, sport, teater, kino, kontserdid jne. Sünnipäevade pidamine, sõprade küllakutsumine. Esinemine kooli üritustel. Peo planeerimine ja organiseerimine täiskasvanu abiga. Osalemine erinevates huvialaringides. Ühistranspordi kasutamine üritustele, ekskursioonile jms sõitmiseks. Transpordivahendis ohutu sõitmine, viisakas ja hooliv käitumine Päevaplaani järgimine suunamisel.	Erinevad vaba aja veetmise võimalused. Klassipeo/ sünnipäevapeo/ planeerimine ja organiseerimine. Osalemine Lüllemäe Põhikooli sündmuste ettevalmistamisel, ruumide kaunistamine, saali vm ruumide sündmuseks valmis seadmine ja pärast sündmust koristamine. Hobid ja harrastused.Osalemine huvialaringides kindla harrastusega tegelemiseks. Iseseisvalt või perega kultuuri-, spordi- vm üritustel osalemine koolis ja väljaspool kooli. Reisimine. Reisi planeerimine koostegevuses. Transpordi kasutamise võimalused. Päevakava koostamine ja järgimine.
Sport. Igapäevase õppetegevuse osana koostegevuses liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Mänguväljakute külastamine. Liikumispausid koolipäeva osana. Vahetundides, sh õuevahetundides läbiviidavates liikumistegevustes koostegevuses osalemine.	Sport. Igapäevase õppetegevuse osana suunamisel liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Liikumispausid koolipäeva osana. Vahetundides, sh õuevahetundides läbiviidavates liikumistegevustes osalemine. Sport kui harrastus. Liikumis- ja sporditegevustes suunatud osalemine. Mänguväljakute, terviseradade,	Sport. Igapäevase õppetegevuse osana liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Liikumispausid koolipäeva osana. Vahetundides, sh õuevahetundides iseseisvalt liikumistegevuste otsimine, kaaslaste kaasamine liikumistegevustesse.

Sport kui harrastus. Vaba aja sportlikuid tegevused kooli avatud spordiväljakutel, madalseiklusrajal ja staadionil.	ujula kasutamine suunatult vastavalt kehtestatud reeglitele. Visuaalsete juhiste mõistmine, nt spordiväljakute, ujulate kasutamise reeglid, trenaažööride kasutamise kirjeldus jms.. Võimete piires reeglite sõnastamine. Ujumise õpe (ujumise erinevad tehnikad, harjutused vees „Vaal“, „Meritäht“, liuglemine, sukeldumine).	Sport kui harrastus. Vaba aja sisustamine sportlike tegevustega. Koolis- või väljaspool kooli toimuvatel treeningutel osalemine, iseseisvalt /koos abiliseaga sporditegevuste tegemine(suvel ujumas käimine, jalgrattasõit, jooksmine, jalutamine jms). Spordirajatiste ja ujula kasutamine vastavalt kehtestatud reeglitele.
---	---	---

Aeg

Aeg, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) eristab päeva ja ööd, töö- ja puhkepäevi; 2) eristab õppetundi ja vahetundi; 3) nimetab suunamisel käesolevat aastaaga; 4) osaleb suunamisel loodusvaatlustes; 5) märkab aastaegade tajutavaid tunnuseid, riitub abiga vastavalt aastaajale; 6) on osalenud rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel;	Õpilane: 1) teab ja järgib ööpäevarütmi oma tegevuse planeerimisel; 2) tunneb nädalapäevade järgnevust ja nimetusi, seostab nädalapäevi oma igapäevaste toimingutega; 3) nimetab abiga aastaagu õiges järjestuses; 4) vaatlleb suunamisel ilma ja riitub suunamisel vastavalt ilmale, teab seoses aastaegade loodusnähtuste olulisi tunnuseid; 5) jälgib kella, oskab nimetada täistunde; 6) on tutvunud esivanemate eluoluga, sh rahvakalendri tähtpäevadega;	Õpilane: 1) nimetab kuupäeva, aasta, orienteerub kalendris; 2) nimetab ja järjestab kuude nimetusi ja seostab neid aastaegade; 3) oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid, lugeda (sümbol)ilmateadet ja vastavalt sellele riituda; 4) märgib ja nimetab täis- ja pool-, veerand-, kolmveerandtunni, abiga veerandtunni; 5) asutab kella aja planeerimisel; 6) mõistab inimeste eluolu erisusi erinevatel ajaperioodidel;

7) jälgib ja järgib suunamisel piltpäevakava.	7) on tutvunud üleilmselt tähistatavate tähtpäevadega – sõbrapäev, halloween 7) jälgib ja järgib visuaalset päevakava.	7) teab olulisemaid sündmusi Eesti ajaloos; 8) teab rahvakalendri ja tänapäevaseid tähtpäevi aastaringis; 9) koostab, jälgib ja järgib enda päevakava.
---	---	--

Aeg, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Ajajaotus. Ööpäeva osad: päev, öö. Õpilase tegevused päeval. Isiklik piltpäevaplaan. Päevaplaani järgimine koostegevuses. Tund ja vahetund: töö- ja puhkeaeg. Kooli/tööpäevad, puhkepäevad. Nädalapäevade nimetused, äratundmine.	Ajajaotus. Ööpäeva osad: hommik, lõuna, õhtu, öö. Inimese tegevused ööpäeva eri osadel. Päevaplaani jälgimine ja järgimine, vajadusel suunamisel. Kooli/tööpäevad, puhkepäevad, riiklikud pühad. Koolivaheajad. Nädalapäevade nimetuste mõistmine ja aktiivne kasutamine.	Ajajaotus. Aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund. Päeva- ja nädalarütm. Aastaring ajas (12 kuud, 4 aastaaga). Aastaajad, seostamine kuudega. Kuude järjestus ja numeratsioon. Sündmuste ja pidude seostamine aastaegadega. Päeva, nädala tegevuse planeerimine. Plaani järgimine.
Aastaajad. Ühised suunatud loodusvaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine õpetaja abiga. Sügis. Sügise eri meeltega tajutavad tunnused värvid looduses, loodusnähtused sügisel (lehtede kolletamine, langemine, rändlindude lahkumine jms). Aed sügisel. Sügisannid.	Aastaajad. Ühised loodus- ja ilmavaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine. Sügis. Sügise eri meeltega tajutavad tunnused. Sügise tunnuste äratundmine looduses ja pildil. Võrdlemine teiste aastaegadega. Lehtpuud ja põõsad sügisel. Rändlinnud. Sademed.	Aastaajad. Aastaring looduses. Aastaegade vaheldumine, aastaegade vaheldumise põhjused. Päeva pikkus erinevatel aastaegadel, selle põhjused. Õhutemperatuuri jälgimine, mõõtmine. Ilmaportaali internetis. Termomeetrinäidu

Riietus sügisel. Tutvumine sügiseste tähtpäevadega: isadepäev, mardi- ja kadripäev. Talv. Talve eri meeltega tajutavad tunnused, talvised loodusnähtused (lumi, jää). Tegevused talvel: kelgutamine, lumememme ehitamine. Talispordivahendid, nende äratundmine ja kasutamine. Loomade ja lindude toitmine talvel. Loomade tegevused talvel. Talveriietus, oma riiete äratundmine. Tutvumine talviste tähtpäevadega: jõulud, vastlapäev. Kevad. Kevade eri meeltega tajutavad tunnused (lume sulamine, rändlindude saabumine, pajuoksad kevadel, esimesed kevadlilled jms). Kevadine riietus. Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev. Suvi. Suve eri meeltega tajutavad tunnused. Tegevused suvel: õuemängud, ujumine jms. Suvine riietus. Suvised tähtpäevad: jaanipäev.	Põld sügisel. Sügistööd aias ja põllul, tööriistad ja masinad. Sügiseseid tähtpäevad: õpetajate päev, mardipäev, isadepäev, kadripäev. Kõrbed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine. Perepäev – osalemine koos perega. Talv. Talve eri meeltega tajutavad tunnused. Talve tunnuste äratundmine looduses ja pildil. Võrdlemine teiste aastaaegade. Sademed talvel. Taimed ja loomad talvel. Kalad, putukad, linnud jm talvel. Tutvumine termomeetriga. Sooja- ja külmakraadid. Riietuse valik vastavalt ilmale, termomeetrinäidule. Tegevused talvel: kelgutamine, suusatamine, uisutamine, lumememme ja lumekindluse ehitamine. Ohutus talvel. Talvised tähtpäevad: jõulud, vastlapäev, sõbrapäev, Eesti Vabariigi aastapäev. Kõrbed erinevatel tähtpäevadel. Osalemine tähistamiste ettevalmistamisel, esinemine. Kevad. Kevade eri meeltega tajutavad tunnused, muutuste jälgimine looduses. Võrdlemine teiste aastaaegade. Kevadlilled. Rändlindude saabumine.	märkimine tabelisse. Ilma saadete vaatamine ja kuulamine, töö seal antud teabega. Sport ja meelelahutus: erinevad sportimisviisid. Sportimine olenevalt aastaajast. Loomad, linnud, putukad – elu seotus aastaajaliste muutustega looduses. Tähtpäevad – peamised kõrbed ja tavad, ettevalmistamine, tähistamine, osalemine. Osalemine hooajalistes töodes. Puhastuteenused. Aiandus. Põllumajandus.
--	---	---

	Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev. Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine. Suvi. Suve eri meeltega tajutavad tunnused. Ilmastikunähtused suvel (sademed, vikerkaar, äike). Riietumine suvel. Tegevused suvel: päevitamine, ujumine, kalastamine, sõitmine jalgratta ja rulaga, õuemängud jne. Ohutus suvel (päevituskreemi kasutamine, vee joomine, ülekuumenemise vältimine). Putukate eest kaitsmine (säased, puugid). Suvised tähtpäevad: jaanipäev. Kombed, tähistamine.	
Kalender. Teadmine kalendri olemasolust ning otstarbest. Nädalapäevade nimetused. PCS piltide, piktogrammide vm pildilise materjalina esitatult äratundmine, seostamine vastavate värvide ja tähtedega. Aastaajad. Aastaaegade nimetused ja järgnevus. Koostegevuses klassis kalendri täitmine (nädala- ja kuupäev, ilm).	Kalender. Nädalapäevade nimetused ja järjestus. Kuude nimetused. Suunamisel kuude seostamine aastaaegadega ja kuude järgnevus. Kuupäeva tähistamine kalendris eeskuju järgi. Enda sünnipäev ja vanus.	Kalender. Kalendris orienteerumise oskus. Kuude nimetused ja järjestus. Kuude seostamine aastaaegadega. Kuupäeva märkimine ja seostamine kalendris. Enda, (pere liikmete ja klassikaaslaste) sünnipäev ja vanus.

Kell. Teadmine kella olemasolust ning otstarbest. Kiire ja aeglane. Aja kulu mõõtmine erinevate vahenditega: liivakell, taimerid vms.	Kell. Täis- ja pooltund. Erinevad kellad (mehaanilised, digitaalsed, liivakellad, päikesekellad, kella jälgimine nutiseadmetes). Tegevuseks kulunud aja jälgimine.	Kell. Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund. Töö mehaaniliste ja digitaalsete kelladega, nende omavaheline aja seostamine. Kella 24h piires mõistmine (nt 8:00 = 20:00, 9:00 = 21:00). Ajakavad: tunniplaan, telekava, sõiduplaan jms. Arsti, juuksuri vm visiidi kokkuleppeline aeg. Kellaaeg päevaplaanis orientiirina, tegevuseks kulunud ja planeeritav aeg.
Vana aja lood Perekonna lugu: vanemad, vanavanemad. Vanemate ja vanavanemate lood lapsepõlvest. Perekonna tähtpäevad ja nende tähistamine. Vana aja toa- ja õuemängud, vanaaegsed mänguasjad. Eesti rahvapärinus. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine koostegevuses.	Vana aja lood Perekonna lugu: lihtne sugupuu. Eesti rahvapärinus. Eesti talurahva tööd ja tegemised. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine. Rahvariided. Kodukandi (Karula kihelkond, Lõuna-Eesti) pärinus ja lood. EV sümboolika. Eesti hümn, lipp ja vapp. Vanad mängud ja meelelahutused. Aeg maal enne inimasustust: dinosaurused.	Vana aja lood Rahvakalendri tähtpäevade kombed, toit. Peamised sündmused Eesti ajaloo. Eesti asulate ja linnade tekkimise ajalugu. Eesti tähtsamad linnad ja kodumaakonna linnad ning olulised paigad. Karula kandi ajalugu. Eesti Vabariik. Tuntud inimesed. Presidendid. Erinevad ajaperioodid jääaeg, kiviaeg, rauaaeg jne. Inimtegevus (nt küttimine, korilus, maaharimine jms), ehitised, toit, riietus, transport jms erinevatel ajaperioodidel.

Elus ja eluta loodus

Elus ja eluta loodus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tunneb õpitud mets- ja koduloomi, aed – ja puuvilju, taimi; 2) teab kodu- ja metsloomade häälsusi ja liikumisviise. 3) osaleb suunamisel loodusvaatlustes; 4) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.	Õpilane: 1) eristab elus- ja eluta loodust, teab nende tähtsust inimesele; 2) rühmitab elus- ja eluta looduse õpitud objekte/esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende elupaiku; 3) teab levinumaid ränd- ja paigalinde, lindude rände vajalikkust; 4) teab lindude ja loomade abistamise vajalikkust talvel; 5) tunneb lihtsamaid loodushoiu põhimõtteid (vee- ja elektri kokkuhoid, prügi vähendamine ja sorteerimine, taaskasutus).	Õpilane: 1) nimetab õpitu ulatuses elus- ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid, teab elus ja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele; 2) teeb jõukohast tööd kodus ja koolis; 3) teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele; 4) tunneb loodushoiu ja säästva eluviisi põhitõdesid, järgib neid.

Elus ja eluta loodus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Elus ja eluta loodus. Esmane kokkupuude mõistetega elus/eluta.	Elus ja eluta loodus. Elusolendid: inimene, loomad, linnud, putukad, taimed. Elusolendite ühised tunnused. Looduslikud eluta looduse osad (vesi, õhk, maavarad, päike, kuu) ja inimeste poolt valmistatud asjad.	Elus ja eluta loodus. Elus ja eluta looduse tunnused ja osad. Elus ja eluta looduse osade eristamine ja rühmitamine tunnuste alusel.

Keskkonnakaitse. Esmased teadmised prügi sorteerimisest ja selle vajadusest. Prügi viskamine prügikasti. Koostegevuses prügi sorteerimine: paber/ papp, biojäätmel.	Keskkonnakaitse. Esmased teadmised keskkonnakaitsest. Vee- ja elektri kokkuhoid: tule kustutamine, käte seebitamisel/ hammaste pesemisel kraani sulgemine, tualetis sobiva veekoguse laskmine, käte kuivatuspaberi, WC-paberi säästlik kasutamine jms. Prügi sorteerimine: paber/papp, biojäätmel, klaas, patareid. Taaskasutamise põhimõtted. Paberi taaskasutus joonistamiseks, meisterdamiseks. Riiete jm esemete sorteerimine põhimõttel: taaskasutamiseks kõlblikud - tuleb ära visata. Oma lemmiklooma väljaheidete koristamine õues.	Keskkonnakaitse. Looduskaitse/keskkonnakaitse. Keskkonnareostuse äratundmine (nt reostunud veekogu, metsa alla visatud prügi), sellest teavitamine, selle vältimine. Tutvumine reostamise tagajärgedega ümbritsevas looduses ja videomaterjali abil. Võimalused reostuse vähendamiseks: taaskasutus, plastiknõude, kilekottide jms kasutamise vähendamine. Prügi sorteerimine: paber/papp, biojäätmel, klaas, plast- ja metallpakend, joogikartong, patareid, vanad lambid, vanad (mustad) riided. Prügila/ jäätmekeskuse külastus Puhta riidete/ jalanõude/ mänguasjade vms taaskasutamine, annetamine, konteineritesse / taaskastuskeskustesse viimine.
Elusloodus. Taimed. Lilled. Vaatlemine suunatult sügisel, talvel, kevadel, suvel. Õpitud lillede äratundmine kasvukohas, ruumide kaunistustes, pildil, kujutamine kunsti ja käelise tegevuse töödes.	Elusloodus. Taimed. Söödavad ja mürgised taimed. Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad. Taimede areng seemnest. Taimede eluks vajalikud tingimused: vesi, valgus, soojus, toitained. Üheaastased taimed. Lilled. Toa -,aia - ja põllulilled. Lillede kasvatamine. Okas-ja lehtpuude enamlevinud liigid, erinevused ja sarnasused. Puud erinevatel aastaaegadel.	Elusloodus. Taimed. Toataimed: toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus. Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhupuhastajad. Puu, põõsas, puhmas, rohttaim, sammal, samblik Ühe- ja mitmeaastased taimed. Töötamine aedniku abiliseana. Tööd pargis.

Lilled kasvatamine klassis. Lilled hooldamine koostegevuses (kastmine, tolmu pühkimine). Puude suunatud vaatlemine sügisel, talvel, kevadel, suvel. Viljapuude liigid: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, plomipuu Puuviljade maitse, lõhn, kuju, värvus. Õpitud puuviljade äratundmine, sh fotolt ja pildilt. Aedviljade maitse, lõhn, kuju, värvus. Õpitud aedviljade äratundmine, sh fotolt ja pildilt. Loomad. Koduloomad ja metsloomad. Kodukoha loomad ja linnud. Õpitud loomade ja lindude äratundmine, sh, fotolt, pildilt. Loomade/lindude häälte äratundmine, matkimine. Loomade/lindude liikumisviisid, liikumisviiside äratundmine, liikumise matkimine.	Puu- ja aedviljade kasvatamine (seeme, taim, vili). Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine. Marjad. Söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised. Seened. Söödavad ja mürgised seened. Seente säilitamine. Enamlevinud ravimtaimed: korjamine ja kasutamine. Loomad. Kodu- ja metsloomad, linnud Loomariigi mitmekesisus. Loomade/lindude välisehitus. Putukate, kahepaiksete, kalade, roomajate iseloomulikud tunnused, eristamine loomadest, lindudest. Erinevad elupaigad: mets, põld, soo, veekogud. Loomaaed, loomapargid, farm, talu. Paiga- ja rändlinnud. Kodu-/lemmikloomade ja lindude eest hoolitsemine. Loomade kasulikkus inimesele. Loomade kaitse. Toitumine, poegimine. Noorloomad. Metsloomade elu erinevatel aastaaegadel. Käitumisreeglid mesitaru, sipelgapesa, linnupesa leidmisel.	Mets. Metsa tähtsus. Eestis esinevad metsatüübid. Metsatööd. Loomad. Kodu- ja metsloomad, kodu- ja metslinnud. Loomariigi mitmekesisus: teistes loodusvööndites elavad loomad. Imetajad: välisehitus, levinumad liigid, tähtsus. Putukad: tähtsus looduses. Putukate kasulikkus inimesele. Putukahammustused, esmaabi. Mesilane/mesilaste pidamine. Kahepaiksed: välised tunnused, elupaik Roomajad: välised tunnused, elupaik, ohud. Esmaabi rästikuhammustuse puhul. Kalad: välised tunnused, elupaik, enamlevinud kalaliigid Eestis. Kasulikkus inimesele. Kalapüük. Linnud: välised tunnused, levinumad linnuliigid, elupaigad, tähtsus. Toitumisahel. Elu ja töö talus ja farmis, kodutute loomade varjupaigas.
Eluta loodus. Mängud vee ja liivaga. Soe vesi, külm vesi, jää, lumi. Savist voolimine.	Eluta loodus. Vesi. Vee tähtsus inimese elus. Vee säästlik kasutamine. Vee olekud. Kodukoha veekogud. Õhk. Õhu puhtus. Õhu puhtuse tagamine ruumides.	Eluta loodus. Vesi. Vee leidumine looduses, tähtsus, kaitse. Puhta vee omadused.

Õhupalli täispuhumine ja õhu väljalaskmine. Valgus ja pimedus. Varjuteater.	Termomeeter. Tutvumine erinevate termomeetrite ja nende funktsioonidega. 0 kraad/punkt, sooja ja külma temperatuuri leidmine termomeetrilt (seoste loomine, et punane värv on soe ja sinine külm). Muld. Muld taimede kasvukeskkonna ja loomade elupaigana. Valgusõpetus. Pime ja valge aeg. Päike, kuu, tähed.	Vee olekute seos temperatuuri- muutustega. Vee ringkäik looduses. Veekogud (looduslikud ja tehisveekogud). Puhtad/saastatud veekogud. Õhk. Puhta õhu omadused. Õhu tähtsus. Õhusoojus: soe õhk, külm õhk. Erinevad soojusallikad (päike, ahi, radiaator, kamin). Õhutemperatuur erinevatel aastaaegadel. Puhas õhk ja saastatud õhk. Termomeeter. Temperatuuriskaala. Pluss- ja miinuskraadid. Õhu-, keha- ja veetemperatuuri mõõtmine. Ilmateate mõistmine. Loodusvarad. Loodusvara/maavara. Maavarade tähtsus inimese elus. Savi, liiv, turvas, põlevkivi, paekivi. Muld, mulla harimine. Loodusvarade säästlik kasutamine. Loodushoid. Valgusõpetus. Looduslikud ja kunstlikud valgusallikad. Prillid, suurendusklaas. Hea valgustuse tähtsus. Elekter igapäevaelus. Ohutus. Elektri tähtsus ja säästmine.
---	---	---

Maateadus

Maateadus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) orienteerub lähiümbruses; 2) liigub koos täiskasvanuga tuttavalt marsruudil; 3) teab enda elukohta.	Õpilane: 1) orienteerub koolis ja kooli lähiümbruses; 2) teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja kasutab suunatult digitaalset kaarti; 3) tunneb ära riigi sümboolika, täidab suunatult sellega seostuvaid käitumisreegleid; 4) teab põhiilmakaari.	Õpilane: 1) orienteerub tuttavas avalikus ruumis; 2) teab ja näitab kaardilt Eesti suuremaid linna, saari, veekogusid ning õpitud välisriike; 3) kasutab õpitu piires digitaalset kaarti; 4) tunneb riigi sümboleid, täidab nendega seotud käitumisreegleid; 5) oma võimete piires mõistab maailmaruumi olemust.

Maateadus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Elukoht. Asula, kus õpilane elab. Linn/ maa. Õues ja pildilt oma maja ära tundmine.	Elukoht. Kodukoha lähem tundmaõppimine. Elu linnas ja maal. Kodune aadress. Tänav - maantee. Eramaja - kortermaja. Materjalid, millest maja on ehitatud.	Elukoht. Maja ja korteri number. Korrus. Koduse aadressi kirjutamine, ütlemine. Turvalisus: kellele võib vastavat teavet edastada. Oma kodulinna/valla paberkaart ja digitaalne kaart, olulisemate kohtade leidmine sellelt (kodu, kool jms). Digitaalse kaardi abil teekonna planeerimine.

Eestimaa. Kodumaa Eesti. Eesti pealinn Tallinn. Kodukoht. Kodukoha nimi. Õppekäigud kodukohas. Kodukohas olevate objektide fotode järgi äratundmine ja nende leidmine õppekäikudel.	Eestimaa. Kodukoht Eesti kaardil. Linnad, järved, jõed kodukoha vahetus ümbruses. Tutvumine digitaalse kaardiga. <i>Google maps</i>'i abil kodukoha vaatamine. Karula rahvuspark, olulised loodusobjektid kodukohas EV sümboolika. Eesti hümn, lipp ja vapp. Eesti rahvuslind, -lill. Pealinn. Rahvariided. Eesti president.	Eestimaa. Eesti kaart. Suuremad linnad, jõed, järved Eestimaal. Maakonnad. Õpilaste poolt külastatud linnade jm asulad. Karula rahvuspark, olulised loodusobjektid kodukohas Lõuna-Eesti, naabervallad ja maakonnad, olulised objektid. Eesti naaberriigid. Naaberriikide rahvad, keel ja rahvussümboolika. Digitaalse kaardi kasutamine.
Pinnavormid. Künkast üles ja alla ronimine. Kelgutamine.	Pinnavormid. Mägi, org, saar. Raba ja soo. Matkamine mitmekesisel maastikul. Lõuna -Eesti kuppelmaastik	Pinnavormid. Org, tasandik, poolsaar. Matkamine mitmekesisel maastikul. Lõuna -Eesti kuppelmaastik
Ilmakaared. Esmane tutvumine mõistetega põhi ja lõuna: lõunamaa, põhjamaa. Lõuna- ja põhjamaal tehtud fotode vaatamine.	Ilmakaared. Koostöös õpetajaga põhja - lõuna suuna näitamine oma klassis, toas kompassi järgi.	Ilmakaared. Põhja- ja lõunasuuna määramine kompassiga. Tutvumine mõistega lääs ja ida. Eesti kaardil Põhja-Eesti, Lõuna-Eesti, Lääne-Eesti, Ida-Eesti.
Plaan, maakaart, gloobus.	Plaan, maakaart, gloobus. Plaan. Koolimaja lähiümbruse plaan, teekond koolist koju.	Plaan, maakaart, gloobus. Plaan. Klassi plaani koostamine ja kasutamine ruumis orienteerumisel.

Mängud reaalsete esemete vähendatud kujutistega: nukud, mudelautod, nukumajad jms. Ühistööna koolimaja, kooliõue, klassiruumi maketi meisterdamine erinevatest vahenditest (klotsid, karbid, pulgad jms). Pallimängud. Eesti kaardi ühisvaatlemine ja värvi alusel võrdlemine. Mida ja kuidas märgitakse kaardil: linnad, jõed, metsad, mäed jne. Jõgede, majade, puude jms voolimine.	Leppemärgid plaanil: puu, maja, jõgi, tee, mööbliesemed jne. Plaani järgi objektide suunatud leidmine klassis, koolis, kooliõues. Orienteerumismängud plaani järgi klassis, koolimajas, kooli lähiümbruses. Kaart. Eesti geograafiline kaart. Geograafilise kaardi leppevärvused. Kodukoha märkimine kaardil. Kodukoha läheduses asuvad jõed, järved, asulad. Gloobus. Esmane tutvumine gloobusega. Gloobus kui maakera vähendatud mudel ehk „väike maakera“. Maailmaruum: esmane tutvumine maailmaruumiga. Maa, päike, kuu, tähed, teised planeedid.	Plaanil märgitud objektide/esemete leidmine klassis, koolis, õues. Kodulinna/küla plaan, oluliste objektide leidmine plaanilt. Orienteerumismängud koduasulas. Kaart. Geograafiline Eesti, Euroopa ja maailma kaart: vaatlemine, võrdlemine. Eestimaa leidmine Euroopa ja maailma kaardilt. Eesti naaberriigid kaardil. Õpilaste jaoks olulised Euroopa ja maailma riigid. Leppevärvused ja -märgid kaardil. Ookeanidele, maismaale, jõgedele, järvedele, asulatele osutamine erinevatel kaartidel. Leppemärgid digitaalsel kaardil: pood, kohvik, kool, park, haigla, peatus jne. Gloobus. Eesti asukoha leidmine ja märkimine gloobusel. Maailmaruum. Kosmos ja maailmaruum, planeetide nimetused. Elu tekkimine Maal.
---	--	--

Ohutus

Ohutus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) orienteerub lähemas ümbruses, nii koolis kui kodus;	Õpilane: 1) oskab võimalikult iseseisvalt liikuda kooli/kodu ümbruses;	Õpilane: 1) liikleb võimalikult iseseisvalt koduasulas;

2) lähtub tegutsemisel hinnangust tohib / ei tohi; 3) märkab suunamisel ohtu; 4) täidab meeldetuletusel õpitud ohutu käitumise reegleid, sh liicluses.	2) hindab tegevusi põhimõttel õige - vale, tohib - ei tohi; 3) järgib õppekäikudel liikudes suunatult ohutusreegleid; 4) tunneb õpitud liiklusreegleid ja märke; 5) hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub vajaduse korral abi; 6) teab ühissõiduki kasutamise reegleid; 7) teab ja järgib ohutust veekogude ääres, kutsub vajadusel abi 7) oskab käituda ohuolukorras, teab hädaabinumbreid; 8) oskab paluda ja kutsuda abi.	2) oskab õppekäikudel liigelda vastavalt liiklusreeglitele ja -märkidele; 3) loeb ja mõistab hoiatus- ja teabemärke; 3) märkab endale ja teistele ohtlikke olukordi ja reageerib neile, kutsub abi; 4) keeldub teda kahjustavatest tegevustest.
--	---	--

Ohutus, õppesisus		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Liiklus. Kõnnitee, sõidutee, maantee, ülekäigurajad, foorid. Ohutu liiklemine kooli ümbruses. Erinevad sõidukid teedel.	Liiklus. Ohutu liiklemine koduasulas. Kergliiklustee. Tee kodust koolini ja koolist koju. Ühissõidukid: sõidukisse sisenemine (kaardi valideerimine, pileti eest maksmine, nupu vajutamine uste avamiseks) ja väljumine. Liiklemine asulavälisel teel. Peamised liiklusmärgid: bussipeatus, kõnnitee, jalgrattatee, käigu-keeld, ülekäigurada, parkla, käigutunnel, esmaabi. Liiklemine pimedal ajal, helkuri kasutamine. Autos ja bussis turvavöö kasutamine.	Liiklus. Liiklusmärgid. Liikluseeskirja vajalike sätete tundmine ja järgimine liicluses. Viisakusreeglid ühistranspordis: koha andmine piiratud liikumisvõimega inimestele, pensionäridele, rasedatele. Ühistranspordis piktogrammide ja teabemärkide mõistmine. Jalgratta, rula, tõukerattaga ohutu liiklemine: turvavarustus, helkurid jms.

Ohutusnõuete täitmine. Adekvaatne käitumine häire korral. Õpetaja/täiskasvanu korralduste järgimine hädaolukorras.	Ohutusnõuete täitmine. Käitumine ohuolukorras. Telefoni kasutamine. Hädaabinumber 112. Suunamisel adekvaatne käitumine, abi palumine/ kutsumine tulekahju, vette kukkumise, asjade varastamise korral. Käitumine putuka / looma hammustuse korral. Enesekaitse reeglid palava, külma ilma korral. Lihtne esmaabi.	Ohutusnõuete täitmine: Hädaabinumber 112, vajaliku informatsiooni edastamine. Käitumine erinevates ohusituatsioonides. Evakuatsioonisiltide mõistmine ja järgimine. Telefoni kasutamine. Enesele ja teistele suunatud ohtliku käitumise märkamine, ohu vältimine, abi palumine/kutsumine.
---	--	---

Inglise keel

Inglise keel, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1)oskab õpitud sõnavara piires end tuvustada; 2)oskab õpitud sõnavara piires kasutada viisakusväljendeid: tervitamine, hüvastijätt, vabandamine; 3) saab aru ja mõistab omandatud sõnavara piires kuulatud lihtsatest lausetest või kirjalikust tekstist;	Õpilane: 1)oskab õpitud sõnavara piires end tuvustada, rääkida oma perest. 2)oskab õpitud sõnavara piires kasutada viisakusväljendeid: tervitamine, hüvastijätt, vabandamine; 3) saab aru ja mõistab omandatud sõnavara piires kuulatud lihtsatest lausetest või kirjalikust tekstist; koostab ise lauseid ja küsimusi suulises kõnes ja omandatu piires ka kirjalikult;	Õpilane: 1)oskab õpitud sõnavara piires rääkida endast, oma pereliikmetest, oma hobidest; 2)Kasutab viisakusväljendeid; 3) Kuulab, vaatab ja mõistab omandatud keeleoskuse piires inglise keelseid laule, videosid, filme; saab aru kirjalikest tekstidest, suhtleb läbi interneti sõpradega inglise keeles; 4) otsib internetist vajalikku infot

.	4) oskab küsida lihtsaid küsimusi (õpitu piires) ja vastata talle esitatud küsimustele,	5) tuleb toime õpitu piires iseseisvalt /abiga ostude sooritamise, toidu tellimisega inglise keeles.
---	---	--

Inglise keel, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Enda tutvustamine. Nimi Nime küsimine. Tervitamine ja hüvastijätt, vabandamine Arvud 1-20. vanuse ütlemine. Värvide nimetused. Asjad meie ümber, asjade nimetused, toidud ja toiduained, riietusesemed.	Mina ja sina. Nime küsimine ja ütlemine, vanuse küsimine ja enda vanuse ütlemine. Pere ja pereliikmed. Tervitamine ja hüvastijätt, vabandamine. Kuidas läheb? Arvud 1-20. Täiskümned ja sada. Värvide nimetused. Asjad meie ümber, asjade nimetused, toidud ja toiduained, riietusesemed, lemmikloomad ja metsloomad. Huvid ja hobid. Riigid ja linnad, reisimine – liiklusvahendid, transport. Kuidas kirjutada e kirja. Poe/ kohviku jms mäng	Endast ja oma perest rääkimine. Erinevad huvialad ja tegevused. Viisakas suhtlemine, viisaks vestlus veebis. e-kirja kirjutamine, CV Kauba hinna küsimine, ostmine ja müümine. Esemete kirjeldamine õpitu piires. Iseloom ja tunded. Asjad meie ümber, asjade nimetused, toidud ja toiduained, riietusesemed, lemmikloomad. Huvid ja hobid, lemmiktegevuste ja hobide kirjeldamine. Reisimine, erinevad riigid ja piirkonnad.

7. Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega

Koostöö 1.- 4 .klassiõpetajatega ja osalemine ühisprojektides ja õppekäikudel koos 1.-4. klassidega.

Koostöö II- III kooliastme klassidega ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides ja õppekäikudel.

Koostöö Lüllemäe raamatukogu, noortekeskuse, Ähijärve külastuskeskuse ja erinevate ettevõtjatega.

Koostöö lapsevanemate ja tugispetsialistidega

Õppekäigud, külastused: kino, teater, poed, kohvikud, restoranid, tankla, töökohad.

8. Hindamismeetodid

Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine

Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga) ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TA – tuleb toime matemaatikas sõnalise abiga koostöös õpetajaga ülesande lahendamisel)

Lüllemäe Põhikooli TÕ eesti keele ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus

Aine	TÕ eesti keel	Arengutasemed
Tundide arv	1.klass 4 tundi	I, II, III
	2.klass 5 tundi	I, II, III
	3.klass 6 tundi	I, II, III
	4.klass 6 tundi	I, II, III
	5.klass 6 tundi	I, II, III
	6.klass 6 tundi	I, II, III
	7.klass 6 tundi	I, II, III
	8.klass 6 tundi	I, II, III
	9.klass 6 tundi	I, II, III
	10.klass 6 tundi	I, II, III
	11.klass 6 tundi	I, II, III

2. Eesti keele aine õppetegevuse kirjeldus, õpetuse eesmärgid, erisused TÕ õppes

Eesti keel on emakeelena toimetulekuõppes sotsiaalsete oskuste ja tajude arendamise, tunnetustegevuse, suhtlemise, tegevuste kavandamise ning oma ja teiste tegevuste reguleerimise vahend. Keelel on oluline osa õpilase isiksuse kujunemisel, maailma mõistmisel ja elus hakkama saamisel. Keele õpetamise kaudu arendatakse õpilase kõnetegevust sensomotoorsel, keelelisel ja pragmaatilisel tasandil. Kõnearenduses arvestatakse õpilase üldist arengutaset ja kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmiskahjustust, artikulatsiooniaparaadi liikuvust.

Suhtlemise õpetamisel on kõige olulisem enda väljendamine nii keeleliste kui ka mittekeeleliste vahenditega ning partneri mõistmine. Kõne hääldusliku külje arendamisest olulisem on õpetada oma mõtete ja soovide arusaadavaks tegemist. Vajaduse korral võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad ja/või asendavad kommunikatsioonivahendid.

Arendatakse suutlikkust oma teadmiste ja omandatud suhtlemisvahenditele vastavalt teavet küsida, edastada ja kasutada; mõista suhtlussituatsioone; kuulata ja mõista kohandatud teksti, lugeda ja mõista silte, tabelauseid ning kohandatud lühitekste sõltuvalt kõne arengu tasemest; mõista ja kasutada graafilist teavet (pilte, skeeme) ja instruksioone, seostada verbaalset ja graafilist teavet.

Keele õpetamine on seotud õpilase praktilise tegevusega, toimub kõikides tundides ning klassivälistes tegevustes. Kõne sisu toetub esialgu tajutavale situatsioonile, hiljem ka tajukujutlustele, sh piltidele. Verbaliseeritakse praktilises tegevuses tekkivaid olukordi, kommenteeritakse/kirjeldatakse oma või teiste tegevust. Kõne arengu tingimuseks on õpilaste

suhtlema ärgitamine praktilise tegevuse käigus. Motiveeritakse mitteverbaalseid ja verbaalseid situatiivseid suhtlemisakte.

Suhtlemine täiskasvanuga toimub esialgu oma soovide väljendamise tasandil ning hiljem täiskasvanu suunatud/juhendatud suhtlussituatsioonides ning tegevustes, mille käigus omandatakse uusi teadmisi. Õpetaja ülesandeks on toetada verbaliseerimist, andes ette suhtlemisvahendid ja mallid, mida hakatakse järk-järgult iseseisvamalt kasutama. Õpilaste omavahelist suhtlemist soodustatakse, korraldades erinevaid koostegevusi.

Suhtlemisvahendite kasutama õpetamisel teadmiste omandamiseks arvestatakse järgmisi etappe:

- olemasoleva kogemuse fikseerimine,
- tuttavate objektide ning tegevuse tajumise sõnastamine,
- kujutiste ja kujutluste aktiveerimine mälupildile toetudes,
- varem tundmatute objektide ja tegevuste analüüsi sõnastamine omandatud suhtlemisvahendite piires.

Oluline on suunata õpilasi mõistma ja õigesti kasutama objektide nimetusi, eristama neid tegevust, seisundit ja tunnuseid väljendavatest vahenditest.

Kuulmistähelepanu piisav areng on kõne mõistmise eelduseks. Selle arendamiseks harjutatakse mitteverbaalsete helide kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulmistähelepanu arendamiseks ja keeleüksuste tähenduste mõistmiseks kasutatakse häälsüste ja sõnade järele kordamist, esemetele või piltidele osutamist, sisuliste või keeleliste vigade leidmist. Toimetulekuõppes kujundatakse oskust kuulata jutustatud või ette loetud lühiteksti/teksti.

Oma kogemuse jagamine on sotsiaalse suhtluse peamine osa. Jutustamine on keerukas tegevus, mis ühendab sotsiaalse suhtluse, mõtlemise ja keelekasutuse. Enamik lapsi vajab selle oskuse kujunemisel täiskasvanu tuge – jutustamisoskus ei arene iseenesest. Oma esimesed jutud jutustab laps täiskasvanu toel, dialoogis.

Õppetegevustes läheb õppijal vaja nii millegi kirjeldamist, selgitamist kui ka põhjendamist. Jutustama õpetamisel tuleb arvestada, et teksti koostamisel on kaks tasandit: sisuline ja keeleline. Jutu sisu sõltub lapse kognitiivsest tegevusest: mida laps tähele paneb, tajub; mis tal mällu on salvestunud, kuidas laps mõtleb, st analüüsib, järeldab, loob seoseid jne. Õpetaja roll on aidata õppijal luua jutu skemaatilis-sisulist kava: suunata last tajuma ja/või meenutama olulist infot, valima (mis on oluline, mis mitte nii oluline) ja järjestama infot.

Kõneloome peaesmärk on arendada õpilase sõnavara ja baaslausungite kasutamise oskust, et jõuda (abiga) lühitekstide loomiseni. Kõneloome arendamisel on peamine eesmärk laiendada õpilaste baassõnavara ja kujundada baaslausungite moodustamise ja kasutamise oskust, et jõuda dialoogi sisaldavate lühitekstide loomiseni.

Grammatikaõpetuses õpetatakse lihtsamate grammatiliste konstruktsioonide praktilist mõistmist ja kasutamist.

Lugemisoskuse õpetamine toimetulekuõppes tähendab eelkõige õpitud märkide ja sõnade äratundmist, mis võimaldab saada teavet ümbritsevast maailmast. Harjutatakse oskust lugeda tähtede, sõnade ja lühemate lausete kaupa.

TÕ lugemisoskuse eripära

Laiendatud lugemisoskus.

Toimetulekuõppes lähtutakse laiendatud lugemisoskuse põhimõtetest. Laiendatud lugemisoskuse eesmärk toimetulekuõppes on ümbritsevast keskkonnast võimalikult adekvaatne arusaamine ning iseseisev toimetulek.

Toimetulekuõppel õppivate laste vaimne vanus on võrreldav 2 kuni 7 (10) aastase eakohase arenguga lapse vaimse vanusega. Seetõttu lähtutakse toimetulekuõppes lapse lugemisoskuse arendamisel 2 kuni 7 (10) aastase eakohase arenguga lapse lugemisoskuse etappidest. Allpool loetletud lugemisoskuse etappidel vajaminevad oskused omandavad eakohase arenguga lapsed koolieelses eas ning nende areng jätkub paralleelselt nõ klassikalises tähenduses lugemisoskuse arenguga.

Lugemisoskuse etapid:

- Esemete ja situatsioonide lugemine.
- Piltide lugemine.
- Sümbolite lugemine.
- Signaalsõnade lugemine.
- Terviksõnade lugemine.
- Kirjutatud tekstide lugemine.

Kirjutamisoskusel kujundatakse üksikute oluliste sõnade ja lühikeste lausete kirjutamise – häälimise, õigekirja ja ära kirja oskust.

TÕ kirjutamisoskuse eripära ja töövõtted õpetamisel

Laiendatud kirjutamisoskus.

Toimetulekuõppes lähtutakse laiendatud kirjutamisoskuse põhimõtetest. Laiendatud kirjutamisoskuse tähenduses omistatakse lapse kritseldustele, joonistustele ja tähekujuudele tavapärasest suuremat tähendust mõistes neid kui lapse kirjaliku eneseväljendamise vahendit. Igapäevases elus ja õppetegevuse raames julgustatakse ja suunatakse lapsi ennast graafiliste märkide abil väljendama. Laiendatud kirjutamise mõiste alla kuulub ka pildi- ja/või sõnakaartide abil enese väljendamine.

Laiendatud kirjutamise mõiste hõlmab järgmisi kirjutamisoskuse etappe:

Grafomotoorne kirjutamisprotsess. Tavalisest suuremat tähendust omistatakse lapse kritseldustele, joonistustele, tähekujuude kirjutamisele, st traditsioonilises mõistes kirjutamise eelharjutustele.

Kirjutamine pildi- ja/või sõnakaartide abil. Tähekasutusreeglitel põhinev kirjutamine.

Teadliku kirjutama õppimise eelduseks selle laiendatud tähenduses toimetulekuõppes on lapse arusaamine, et kritselduste, joonistuste, kirja, pildi- või sõnakaartide abil, mida ta ise kindlasse süsteemi paigutab, on tal võimalik end teistele arusaadavalt väljendada. Oluline on anda lapsele kasutamiseks erinevaid kunsti- ja kirjutamistarbeid. Ümbritsevate inimeste huvi ja positiivne tagasiside lapse tegevuse vastu soodustab kirjutamisoskuse arengut.

Valik võtteid kirjutamisoskuse kujundamiseks.

Kirja eelharjutused töölehel- erineva amplituudiga joonte tõmbamine - pliiatsiga, värviga, sõrmega. Joonte tõmbamine mannale, liivale, erineva amplituudiga joonte katmine voolimismassiga. Oma nimekaardi ühendamine enda fotoga. Digitaalsed õppemängud.

Õige ja vale tähekuju eristamise harjutused/mängud.

Õpitavate sõnade ladumine tähekaartide/klotside abil näidise ja häälimise toel.

Ärakiri (paberilt, raamatust, raskeim variant on ärakiri tahvlilt). Sõna trükkimine klaviatuuril.

Eesti keele õppimine toimub lõimingu erinevate õppeainetega ja kasutades üldõppe meetodeid. Lüllemäe Põhikooli son võimalus tutvustada õpilasele eesti keele õppimisel kohalikku kultuuri ja loodust läbi erinevate õppekäikude-matkade, kooli sündmuste ja koostöös kogukonnaga.(Karula Rahvuspark, Jaan Lattik, Karula Muinsuskaitse Selts jt)

3.Õpilaste arengutasemetega arvestamine õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel.

Eesti keele aines toimub õppetegevus kolmel arengutasemel: I arengutase, II arengutase, III arengutase.

Samaealiste toimetulekuõppel õppivate õpilaste kogemused, võimed, oskused ja teadmised erinevad tingituna puude spetsiifikast, kaasuvatest diagnoosidest ja eelnevatest elulis-praktilistest kogemustest.

Ühes klassis õppivad õpilased võivad olla eesti keele aines erinevatel arengutasemetel.

Õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse iga konkreetse õpilase kogemustest, võimetest, oskustest ja teadmistest. Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele erinevates eesti keele aine valdkondades vastavalt individuaalsele arengu tempole.

4.Üldpädevuste kujundamine eesti keele aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Eesti keele aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Eesti keele soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi neljas valdkonnas:

- Suulise kõne mõistmine.
- Suuline eneseväljendus ja sõnavara.
- Tekstiloomine ja selle mõistmine.
- Lugemine ja kirjutamine.

Loetletud valdkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Eesti keele õppe käigus on hea võimalus erinevate kõnearenduslike tegevuste, õppetekstide, dramatiseeringute jms kaudu tutvuda Eestimaa ja selle ajaloo ning eestlaste kultuuripärandiga. Õpilased õpivad väärtustama Eestit kui oma kodumaad, oma kodukohta ja Eestis elavaid inimesi, nende rahvusest sõltumata. Õpilane õpib tundma oma kodupaika, sellega seonduvat kultuuri ja eripärasid. Õpilastega saab külastada teatrietendusi, teha õppekäike, osaleda loodusõppeprogrammides jne. Õppetegevuse käigus laiendatakse ja täpsustatakse õpilaste vastavasisulist passiivset ja aktiivset sõnavara.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Eesti keele aine raames õpivad õpilased mõistma ning kasutama igapäevaseid viisakusväljendeid, väljendeid, mis võimaldavad küsida/pakkuda abi jms. Õpilased mõistavad, mis õigused ja kohustused on neil Eesti riigi kodanikuna, saavad teada Euroopa Liidu väärtusi ja võimalusi (Osalemine Erasmus+ projektides)

Enesemääratluspädevus. Eesti keele õpe loob hea võimaluse õppida erinevates asutustes, näiteks raamatukogus, kaupluses, teatris, kinos jne kasutatavate infokandjate lugemist ja mõistmist ning toimimist vastavalt saadud infole. Tänaval liiklemisel on abiks liiklusmärkide,

tänavasiltide jms lugemisoskus ja tegutsemine vastavalt juhistele. Erinevates infokandjate lugemis- ja tõlgendamisoskus suurendab õpilaste iseseisvust ümbritsevas keskkonnas.

Õpipädevus. Õpilased kasutavad õpitud suhtlemis-, lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevases elus toime tulemiseks. Nad täidavad korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutavad sobivaid teabevahendeid. Õpilased on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest.

Suhtluspädevus. Suhtluspädevuse arengut toetavad eelkõige igapäevased elulised suhtlussituatsioonid, mis on toimetulekuõppel koolipäeva lahutamatuks osaks. Õpilased osalevad vestlustes vastavalt oma võimetele. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetatakse positiivselt ning suunatakse õpilasi üha enam erinevate teemakäsitluste raames vestlustes osalema.

Vajadusel saab kasutada suhtlemise toetamiseks erinevaid AAC vahendeid (alternatiivne ja augmentatiivne kommunikatsioon - alternatiivne ehk kõnet asendav kommunikatsioon ja augmentatiivne ehk kõnet toetav kommunikatsioon). AAC vahendite kasutamine sõltub iga õpilase suhtlemise eripärast. Õpetatakse kasutama TI abi suhtlemisel.

Suhtluspädevust toetab osalemine klassi/ kooli ühistegevustes, õppekäikudel, õpirändes jne.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Keskkonnateadlikkuse arendamiseks tegeletakse eesti keele tundides erinevate märkide, siltide jms leidmise, äratundmise ja mõistmise õpetamisega. See loob võimaluse nt sorteerida prügi õigesti või leida matkates sobiv lõkke- ja/või prügi mahapanemise koht. Kujundatakse sisseostude tegemiseks, toidukohas toidu tellimiseks vajalikku lugemisoskust.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilaste suhtlemisoskuste arendamiseks pakutakse neile õppekäikude raames erinevaid suhtlemisvõimalusi nii eakaaslaste kui täiskasvanutega, tuttavate ja võõraste inimestega. Õpilasi suunatakse pingutama ühiselt seatud eesmärkide saavutamise nimel. Olulisel kohal on töö tegemise korrektsus, oskus alustatud tegevus lõpuni viia ja tulemust kontrollida, nt võrrelda näidisega. Õpilastes kujundatakse oskust märgata enda ja teiste pingutust ja tööd.

Digipädevus. Eesti keele õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

AI suunatud kasutamine juttude koostamisel, info küsimisel.

5. Eesti keele aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulis-praktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides eesti keele aine soovituslikus ainekavas kirjeldatud valdkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Jõukohase ja huvipakkuva mängulise ja elulis-praktilise tegevuse kaudu toetatakse õpilaste huvi kujunemist ümbritseva keskkonna esemete, nähtuste ja tegevuste vastu. Õpilastel

kujuneb positiivne suhtumine ümbritsevasse keskkonda ja inimestesse. Tekib positiivne hoiak õppimisse ja kujunevad jõukohased eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskused. Õppekäikudel saavad õpilased arendada lugemisoskust, teistega suheldes eneseväljenduoskusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Eesti keele aines omandatud oskusi ja teadmisi saavad õpilased kasutada igapäevastes elulistes olukordades. Olulisel kohal on õuesõppetunnid, kus pildimaterjali, sõnakaardid jms saab ühendada looduses leiduvaga. Õpilased tutvuvad elus ja eluta loodusega ning inimtekkelise keskkonnaga. Õpilased õpib mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kesksel kohal on adekvaatse minapildi kujunemine. Õpilased õpivad teadvustama enda rolli perekonnas, klassi- ja koolikaaslaste hulgas ja laiemalt ühiskonnas. Erinevate eesti keele aine teemakäsitluste kaudu õpivad õpilased aru saama sõprussuhetest. Mängulises tegevuses omandavad õpilased oskused kaaslaste kõrval ja kaaslastega koos tegutsemiseks ning esmased koostööoskused.

Kultuuriline identiteet

Kultuuriline identiteet kujuneb õpilastel kodu, kooli ja laiemalt ühiskonna pidevas koostöös. Eesti keele aine erinevate teemavaldkondade kaudu tutvuvad õpilased Eestimaa, eesti keele ja rahvuse ning kultuuripärandiga. Õpilased õpivad märkama erinevast rahvusest ja rassist kaaslasti enda ümber. Õpilased tutvuvad lisaks enda kultuurikeskkonnale ka kaaslaste omaga ning õpivad huviga ja avatult suhtuma rahvuslikesse ja kultuurilistesse erinevustesse. Olulisel kohal õppetegevuses on osalemine erinevatel kultuurisündmustel nii osavõtjate kui küllastajatena, kohtumised teiste kultuuride esindajatega nt spordivõistlustel, õppetööd toetavate projektide raames (Erasmus+ projektid) jms. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine uude ja erinevasse.

Teabekeskkond ja meediakasutus

Igapäevaste tegevuste kaudu ja õppekäikudel suunatakse õpilasi leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet. Õpilased õpivad igapäevategevustes, õpi- ja lihtsates tööülesannetes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama keskkonnas olevat piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud teavet. Õpilasi suunatakse mõtestatult kasutama vaba aja veetmise võimalusena erinevaid meediakanaleid: televisiooni, ajakirjandust jms. Ohutusega seonduvate teemade raames käsitletakse õpilaste kogemusväljaga ühtivaid ja arusaadavaid meediakasutusega seonduvaid ohtusid.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Eesti keele aine teemavaldkondade käsitlemise raames saab õpetaja kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid digikeskkondi ja rakendusi. Õpilasi saab suunata mänguliste tegevuste ja õppimise kaudu kasutama arengule vastavaid jõukohaseid digivahendeid. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Eesti keele aine kuulamis-, vestlus- ja lugemisteedade hulgas on olulisel kohal õpilaste tervislike eluviisidega seonduv. Õpilasi suunatakse näitlike eluliste olukordade, sh rollimängude, dramatiseeringute jms kaudu järgima tervislikke eluviise tutvustades tervisliku toitumise põhimõtteid, vee tarbimise olulisust ning erinevaid sportimise võimalusi nii iseseisvalt kodus kui avalikel spordiväljakutel ning treeningute raames. Ohutuse teemat saab käsitleda läbivalt erinevate teemavaldkondade raames kujundades õpilastel teadmised ja oskused ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Õpilased õpivad tundma iseennast, enda tugevusi ja nõrkusi. Õpetaja jt täiskasvanute eeskujul kujuneb positiivne suhtumine iseendasse, kaaslastesse ja laiemalt ümbritsevasse keskkonda, sh looduskeskkonda. Erinevate eesti keele teemakäsitluste läbi omandavad õpilased aktsepteeritavad väärtushinnangud ning käitumismallid. Õppimine toimub elulistes olukordades, rollimängude, dramatiseeringute läbi. Õpilastega külastatakse teatrietendusi ja vaadatakse filme, mida hiljem koos analüüsitakse. Vastavasisulised tegevused arendavad õpilaste suhtlemisjulgust ning eneseväljendusoskusi.

6. Eesti keele aine lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel ja elu- ja toimetulekuõpe

Eesti keeles omandatud verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid, omandatud piltide, sümbolite, sõnade ja lihtsa teksti lugemise oskust kasutatakse kõikide elu- ja toimetulekuõppe teemade käsitlemisel. Elu- ja toimetulekuõppe aine raames, sh praktilise tegevuse käigus kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust.

Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad teemakohaseid piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud õppejutte, otsivad suunamisel infot erinevatest allikatest: töölehed, arengule vastavad raamatud, internet vms.

Eesti keel ja matemaatika

Eesti keeles omandatud oskusi ja teadmisi kasutatakse matemaatikas erinevate ülesannete lahendamisel. Eesti keele aines raames omandavad õpilased passiivses ja aktiivses kasutuses matemaatikaalase sõnavara, nt kehaosade nimetused, ruumisuhteid, suurustunnuseid jms märkivad mõisted. Õpilased õpivad mõistma ja kasutama arvsõnu, järgarvude nimetusi, mõõtühikute nimetusi jms. Õpilased õpivad lugema, mõistma ja järeldusi tegema visuaalselt interpreteeritud infost, mis on esitatud erinevate piltide, jooniste, tabelite, skeemide, graafikute jmt abil. Nende õpilaste puhul, kes on omandanud lihtsa teksti lugemise oskuse, on oluline toetada funktsionaalse lugemisoskuse arengut lugedes elulisi matemaatilisi jutukesi ja suutlikust rakendada loetud tekstist saadud teavet. Teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid

verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust.

Eesti keel ja tööõpe

Õppetöö läbiviimisel suhtleb õpetaja õpilastega kasutades õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, skeemide, sõnade/ lihtlausete kaudu esitatud teavet ning töö täitmisel lähtuvad sellest. Koostöös teistega arenevad õpilaste suhtlemisoskused.

Eesti keel ja kehaline kasvatus

Kehalise kasvatuses tundides praktiliste liikumistegevuste raames kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja täitma õpetajapoolseid korraldusi ja järgima verbaalselt ja/ või alternatiivsete vahendite abil selgitatud mängureegleid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud infokandjaid linnaruumis, mängu- ja spordiväljakutel, looduskeskkonnas jm.

Eesti keel ja rütmika

Õpilasi suunatakse jälgima, mõistma ja täitma õpetaja korraldusi. Õpilased osalevad rütmisalmide lugemisel, liisutamisel, rahvalaulude laulmisel jms.

Eesti keel ja muusikaõpetus

Muusikatundides on võimalus õpilasel kasutada eesti keele aines õpitud sõnu, hääldusi (nt loomahääled) ja emotsioone ning tegevusi väljendavaid žeste. Eesti keele tunnid on võimaluseks lugeda ja pähe õppida laulusõnu.

Eesti keel ja kunst ja käeline tegevus

Kunsti ja käelise tegevuse aine teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased kirjeldavad suunavate küsimuste ja pildimaterjali abil enda ja teiste kunstitöid, emotsioone, mis tekkisid loometöö käigus ning valmis töid vaadates. Õpilased loevad piltide, skeemide, jooniste või tekstina esitatud tööjuhendeid, kirjutavad kunstitöödele enda nime, töö pealkirja jms.

7. Eesti keele aine teemad, õpitulemused, soovituslik õppesisu ja tegevused õppetöö läbiviimiseks

Suulise kõne mõistmine. Toimetuleku õppe õpilaste suuliseks kõneks loetakse lisaks verbaalsele eneseväljendusele ka miimika, žestide, lihtsustatud viibete, erinevate märgi- ja pildisüsteemide jms kasutamist.

Suulise kõne mõistmine - õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) eristab kõnet ja mittekõnelisi helisid; 2) reageerib oma nimele ja tuttavatele lühikorraldustele, teab ja/või kasutab klassikaaslaste nimesid; 3) orienteerub lähiümbruses sõnade/lihtsustatud viibete/alternatiivsete suhtlusvahendite toel; 4) tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud sümbolite, lihtsustatud viipeid ja sõnu, oskab neid suunamisel kasutada; 5) osutab nimetamisel oma kehaosadele, tegevustes kasutatavatele esemetele ja tuttavatele inimestele; 6) mõistab objektidevahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid; 7) mõistab seost objekt-pilt-sõna; 8) kuulab kohaldatud lühiteksti, jälgib dramatiseeringut;	Õpilane: 1) kuulab ja jälgib kaaslaste ja õpetaja igapäevast kõnet; 2) täidab üheosalisi korraldusi; 3) mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade ja lausete tähendust ja kasutab neid igapäevases suhtluses; 4) mõistab seoseid objekt-pilt-keeleüksus; 5) leiab eseme asukoha kirjelduse järgi; 6) mõistab kohaldatud lühiteksti sisu; 7) mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid, neid väljendavaid keelendeid; 8) mõistab lihtlauset.	Õpilane: 1) mõistab igapäevakõnet; 2) mõistab ja täidab kaheosalisi/kolmeosalisi korraldusi; 3) tunneb kirjelduse järgi ära tuttavad objektid, sündmused; 4) mõistab igapäevaelu suhtlussituatsioonides kasutusel olevate märkide, sümbolite, sõnade ja lausete tähendust ja kasutab neid; 5) mõistab seoseid objekt-pilt-skeem-keeleüksus; 6) mõistab igapäevaseid põhjus - tagajärg seoseid; 7) mõistab suulist/kirjalikku kohaldatud teksti; 8) mõistab laiendatud lihtlauset; 9) seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot;

9) orienteerub lähiümbruses sõnade, lihtsustatud viibete, piktogrammide, PCS piltide vms toel.		10) mõistab mõnda enamlevinud võõrsõna.
--	--	---

Suulise kõne mõistmine - õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Mittekõneliste helide ja mürade eristamine inimkõnest; inimkõne äratundmine ja erinevate helide ja mürade matkimine. Mängud, harjutused erinevate helitekitajatega Oma nimele reageerimine. Klassikaaslaste nimede teadmine. Õpilase tegevustega seotud kõne mõistmine. 2 - 3 objekti vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine. Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude situatiivne mõistmine.	Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine. Kõne rütmide (häälikuridade, kõnetaktide, sõnaridade ja lühikeste lausete järelkordamine), rütmisalmide koos- ja järelkordamine. Tähtpäevadega seotud salvide mõistmine ja õppimine. Seose objekt – pilt – sõna loomine. Objektide vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine. Esemekoha leidmine kirjelduse järgi. Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude mõistmine. Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide sisu mõistmine. Tekstide sisu taastamine pildimaterjali, skeemide ja küsimuste abil.	Korralduste, juhendite mõistmine. Verbaalse ja mitteverbaalse info seostamine. Tuttavate objektide ja sündmuste äratundmine kirjelduse järgi. Seoste objekt – pilt – skeem – keeleüksus Objektide asukoha teadvustamine kahe parameetri alusel (all paremal, taga peal jne). Jutustatud/ette loetud arengule vastava eakohase teksti jälgimine ja mõistmine.

Eneseväljendus ja sõnavara

Eneseväljendus ja sõnavara. Õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) annab märku oma soovidest ja vajadustest õpitud viisil; 2) väljendab eitust ja jaatust; 3) vastab arusaadavatele küsimustele 1–2 sõna või alternatiivse suhtlusvahendi abil; 4) nimetab lähiümbruse esemeid, temale olulisi isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil; 5) tunneb ära ja nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid ja isikuid; 6) nimetab üksikuid tuttavaid üldnimetusi verbaalselt või alternatiivse suhtlusvahendi abil; 7) moodustab ja kasutab koos- või järelkõnes 2–3-sõnalist baaslauset; 8) osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil; 9) meeldetuletamisel tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil;	Õpilane: 1) väljendab oma soove ja palub vajaduse korral abi; 2) osaleb situatiivses dialoogis; 3) nimetab reaalseid või pildil kujutatud tuttavaid objekte, nende tajutavaid tunnuseid õpitud viisil; 4) oskab nimetada õpitud üldnimetusi; 5) kommenteerib kaaslase ja oma tegevusi selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda verbaalselt 2-3 sõnaga (lihtsa lausungiga) või alternatiivseid vahendeid kasutades; 6) esitab küsimusi kaaslase tegevuse kohta; 7) mõistab, koostab ja kasutab oma kõnes lihtlauset; 8) annab kuuldud teksti sisu edasi suunavate küsimuste abil verbaalselt või alternatiivsel viisil; 9) kordab lühikesi rütmisalme ja luuletusi; 10) kasutab õpitud viisil enamlevinud viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides; 11) ütleb õpitud viisil oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid;	Õpilane: 1) kasutab elulistes olukordades vajalikku põhisõnavara; 2) alustab dialoogi ja suudab selles lühiajaliselt püsida; 3) kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi õpitud viisil; 4) kasutab õpitud üldnimetusi; 5) kommenteerib oma tegevuse tulemust õpitud viisil; 6) väljendab enda kogetud emotsioone; 7) mõistab, koostab ja kasutab oma kõnes laiendatud lihtlauset; 8) jätab meelde ja edastab lühiteate; 9) annab verbaalselt või alternatiivsel viisil edasi lühijutu sisu; 10) teab peast õpitud luuletusi; 11) kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides õpitud viisil; 12) oskab nimetada olulisi andmeid enda kohta;

10) tutvustab ennast, öeldes oma nime või kasutades alternatiivset suhtlusvahendit.	12) sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3-4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele; 13) räägib oma tegevust praegu, enne.	13) annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil; 14) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest pildi või kogemuse põhjal.
---	--	---

Eneseväljendus ja sõnavara. Õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Emotsionaalse kontakti otsimine, loomine ja hoidmine täiskasvanute ja kaaslastega. Reageerimine miimikale, intonatsioonile, kehaasendile, liigutustele. Hingamis- ja artikulatsiooniharjutused. Rütmisalmide saatmine liigutustega, kooskõne vastavalt võimekusele. Oma põhivajaduste ja soovide, nt janu, vajadus tualetti minna, väljendamine lihtsate keeleliste vahenditega (sõnad, baaslausungid) või õpitud alternatiivsete vahenditega. Küsimustele vastamine jaatavalt/ eitavalt žesti, viipe, häälsuse või sõnaga. Viisakusväljendite äratundmine, reageerimine, kasutamine. Oma tegevusele viitamine, ärgitatud privaatkõne alged.	Täiskasvanu ja kaaslasega kontakti astumise harjutamine. Osalemine situatiivses dialoogis, sh rollimängudes. Viisakusväljendite kasutamine. Oma vajaduste ja soovide väljendamine, vajadusel abi küsimine. Enda kohta olulise teabe esitamine. Tajutavate ruumi- ja ajakujutluste verbaliseerimine, ees- ja tagasõnade kasutamine. Sõnavaratöö, sh omadussõnad, mis väljendavad tajutavaid tunnuseid, levinud üldnimetused (lind-loom) ja allrühmade nimetused (koduloom-metsloom), teistes õppeainetes kasutusel olev sõnavara. Objektide ja sündmuste tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine ja sõnastamine.	Suhtlemine tuttavate ja võõraste inimestega igapäevastes elulistes situatsioonides. Enamlevinud suhtlemissituatsioonide väljendused. Kujutluste verbaliseerimine ja/või alternatiivsete vahenditega väljendamine. Võrdlemine plaani järgi (inimesed, aastaajad, loomad, puuviljad jne). Telefoni kasutamine. Üldistamine 2- 3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine ja nimetamine. Elementaarsete põhjus-tagajärg seoste loomine praktilises tegevuses. Käänded (funktsioonide kaupa), pöörded igapäevases kõnes. Omadussõnad emotsioonide ja tunnete kirjeldamiseks.

Tegevusaktile antud hinnangu õige - vale mõistmine. Situatsioonile vastavate sõnade ja 2-3-sõnaliste baaslausete äratundmine ja kasutamine koos- ja järelkõnes. Esemete ja nende kujutiste rühmitamine 1 – 2 tajutava tunnuse alusel ja rühma kuuluvate objektide nimetamine. Tajutavat/pildil kujutatud tegevust kujutava lausungi kuulamine ja mõistmine konkreetset tegevust või pilti tajudes. Lähiümbruses orienteerumine sõna/lihtsustatud viipe/ PCS pildi, piktogrammi toel.	3-4 sõnalise baaslause moodustamine, sh tunnuse/omaduse väljendamine. 2-3-osalise pildiseeria järjestamine suunamisel. Suunavate küsimuste abil pildidel kujutatud esemete, olendite ja tegevuste nimetamine ja kirjeldamine. Tegevuspildi, olupildi, 2-3 pildist koosneva pildiseeria järgi lausete moodustamine ja jutustamine pildimaterjali, suunavate küsimuste ja skeemide abil. Oma tegevusest jutustamine olevikus ja lihtminevikus kasutades sõnu, baaslauseid või alternatiivseid vahendeid. Rääkimine suunatult kaaslaste ja oma tegevusest selle sooritamisel ja vahetult pärast seda. Küsimuste esitamine kaaslastele (<i>mida teed? kus oled?</i>), küsimustele vastamine. Tuttavate tegevuste hindamine põhimõttel õige-vale, meeldib – ei meeldi. Mõisted <i>täht-sõna</i>, nimetamine/ äratundmine ja leidmine/märkimine.	Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses. Passiivse ja aktiivse sõnavara laiendamine ja täpsustamine. Salmide õppimine kuulamise järgi Kuni 6-osalise pildiseeria järjestamine ja selle järgi jutustamine. Kuuldud jutukese või info ümberjutustamine (edastamine).
---	--	---

Lugemine

Lugemine. Õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) loeb infot fotolt ja joonistatud pildilt; 2) loeb PCS pilti, piktogrammi vms; 3) loeb sümbolite abil päevakava, tegevuste järjekorda; 4) eristab õpitud tähti teistest sümbolitest; 5) tunneb sõnakuju järgi oma nime; 6) loeb üksikuid õpitud sõnu terviksõnameetodil.	Õpilane: 1) loeb tegevuspilti; 2) loeb piltskeemi; 3) kuuleb ja eristab häälikut häälikute reas ja sõnas; 4) häälib õpetaja abiga lihtsa silbistruktuuriga sõnu; 5) tunneb joonistähti; 6) loeb veerides lihtsa häälikustruktuuriga 1–2-silbilisi sõnu ja lühilauseid.	Õpilane: 1) eristab erinevaid häälikuid ja nende järjekorda lihtsa silbistruktuuriga sõnades; 2) häälib iseseisvalt lihtsa silbistruktuuriga sõnu; 3) tunneb kirjatähti; 4) loeb erineva pikkusega lihtsa silbistruktuuriga sõnu ja lühilauseid; 5) leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks kohandatud retseptist, telekavast jms; 6) oskab lugeda lihtsaid teabetekste, e-kirju jms.

Lugemine. Õppesisu.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Situatsioonide lugemise oskuse kujundamine ja täiendamine. Tuttavate situatsioonide äratundmine ja käitumine vastavalt õpitud reeglitele. Harjumine uudsete olukordadega.	Situatsioonide lugemise oskuse arendamine; uudsed olukorrad; reeglite mõistmine ja järgimine uudsetes olukordades. Tegevuspildi vaatlemine, pildil kujutatu mõistmine. Piltskeemidena esitatud tööjuhiste lugemine.	Iseseisev toimetulemine uudses olukorras; käitumisreeglite märkamine, mõistmine ja järgimine. Lühikese ja ülipika (täis)hääliku diferentseerimine kuulmise teel. Sõnade iseseisev häälimine.

Esemete ja nende funktsiooni äratundmine, rühmitamine vastavalt esemete funktsioonile. Foto, pildi, sümboli ja terviksõna lugemisoskuse kujundamine. Piltpäevakava lugemine. Tähekujude õppimine, eristamine teistest sümbolitest. Nimede (oma nimi, kaaslaste nimed) lugemine terviksõnameetodil. Lapse jaoks igapäevaselt oluliste sõnade lugemine terviksõnameetodil.	Häälimisoskuste kujundamine, hääliku leidmine sõnas (algul, keskel, lõpus; soovitavalt helilised häälikud). 3-4-häälikuliste sõnade kooshäälimine. Hääliku- ja tähevahelise seose loomine. Joonistäheddes kirjutatud sõnade, sõnaühendite, lühilause lugemine.	Väiketähtedes kirjutatud sõnade, teksti lugemine. Sõnaühendi, lihtlause lugemine. Lihtsas keeles (ARE-keeles) tekstide lugemine. Teabeteksti, e-maili lugemine.
--	--	---

Kirjutamine

Kirjutamine. Õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutasemelõpuks
Õpilane: 1) eristab õpitud tähti teistest sümbolitest; 2) teeb näidise järgi lihtsamaid kirja eelharjutusi; 3) kasutab koostegEVuses enese väljendamiseks talle igapäevaselt olulisi digivahendeid.	Õpilane: 1) tunneb ja kirjutab joonistähti; 2) kirjutab lühikesi õpitud sõnu, sh oma nime; 3) teeb tähthaaval ära kirja; 4) oskab õppetegevustes suunamisel kasutada tuttavaid digivahendeid ja tuleb koostegEVuses toime ohutu internetikasutusega.	Õpilane: 1) eristab kuulmise teel ja märgib abiga lühikest ja ülipikka (täis)häälikut 2) tunneb kirjatähti ja kirjutab kirjatähti; 3) kirjutab iseseisvalt sõnu, sõnaühendeid ja lühilauseid; 4) sooritab ära kirja sõna, sõnaühendi või lühikese lause kaupa; 5) kirjutab allkirja;

		6) kasutab võimalikult ohutult tuttavaid digivahendeid, internetiotsingut ja sotsiaalmeediat; 7) oskab kirjutada ja saata lihtsamaid e-kirju.
--	--	--

Kirjutamine. Õppesisu.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Joonistus- ja kirjutamisvahendite kasutama suunamine. Kritseldamine, joonistamine, värvimine. Kirja eelharjutused, silma ja käe koostöö arendamine. Peenmotoorika arendamine. Tähekujude õppimine erinevate meelte kaudu: tähekujude läbi kõndimine, maalimine, voolimine, kirjutamine erinevale pinnale erinevate vahenditega jms Kirjutamine pildikaartide abil. KoostegEVuses päevakava koostamine piltide ja sümbolite abil. Vajadusel kõnet asendava või toetava suhtlustahvli ja/ või digivahendi kasutamine koostegEVuses enda soovide väljendamiseks.	Kirjutamine pildi- ja sõnakaartide abil. Suunamisel päevakava koostamine sümbolite ja sõnakaartide abil. Joonistähete kirjutamise õppimine. Oma nime kirjutamine. Ärakiri (ladumine, kirjutamine). Arvutiklaviatuuri tundmaõppimine, ärakiri arvutis. Vajadusel kõnet asendava või toetava suhtlustahvli ja/ või digivahendi kasutamine suunamisel enda soovide ja mõtete väljendamiseks.	Päevakava/nädalakava iseseisev koostamine. Kirjatahete kirjutamise õppimine. Suur algustäht nimedes, lause alguses. Kirjutamine igapäevaelus (allkiri, blankettide täitmine, arvutikeele väljendid jms). Käsitsi kirjutamine ja kirjutamine nutiseadmes. Suunatud internetiotsing. Vajadusel kõnet asendava või toetava suhtlustahvli ja/ või digivahendi kasutamine enda soovide ja mõtete väljendamiseks.

7. Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega.

Koostöö 1.- 4. klassiõpetajatega ja osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, teatrikülastustel ja ekskursioonidel koos 1.-4. klassidega.

Koostöö II- III kooliastme klassidega ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, teatrikülastustel ja ekskursioonidel koos 5-9 klasside õpilastega.

Koostöö Lüllemäe raamatukogu, Lüllemäe Rahvamaja, noortekeskuse, Ähijärve külastuskeskuse, Valga Muuseumi ja erinevate ettevõtjatega.

8. Hindamismeetodid

Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine

Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga), ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TA – tuleb toime eesti keeles koostöös õpetajaga tuttava lugemisteksti ette lugemisega, vajab abi pikemate (4 ja enam silpi) sõnade lugemisel).

Lüllemäe Põhikooli TÕK matemaatika ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus

Aine	Matemaatika	Arengutasemed
Tunde	1.klass 2 tundi	I, II
	2.klass 3 tundi	I, II
	3.klass 4 tundi	I, II, III
	4.klass 4 tundi	I, II, III
	5. klass 5 tundi	I, II, III
	6. klass 5 tundi	I, II, III
	7. klass 5 tundi	I,II, III
	8. klass 5 tundi	I, II, III
	9. klass 5 tundi	I, II, III
	10.klass 5 tundi	II, III
	11.klass 5 tundi	II, III

2. Matemaatika õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid, üldpädevused

Matemaatikaalaseid teadmised ja oskused on elus toimetuleku eelduseks. Matemaatika õpetamine seostatakse igapäevaeluga. Õpetamisel kasutatakse mängulisi ja elulisi situatsioone.

Matemaatikas luuakse esmane mõistete ja tegevuste baas, mis aitab õpilasel orienteeruda teda ümbritsevas esemete ja nähtuste maailmas. Luuakse eeldused märgata esemetele iseloomulikke tunnuseid ning mõista esemete ja objektide omavahelisi seoseid. Igapäevaelus hakkama saamiseks on oluline praktiliste ülesannete lahendamise oskus, mida arendatakse sotsiaalse matemaatika ülesannete kaudu.

Arvumõiste kujunemisele eelneb töö arvueelses valdkonnas. Õpetamist alustatakse oma keha tunnetamisest, ruumitaju arendamisest, objektide rühmitamisest tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes.

Õpetatakse praktilistes tegevustes orienteeruma hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes. Omandatakse oskused kasutada enamlevinud mõõtevahendeid (nt joonlaud, mõõdulint, kaal, dl mõõtetops), sooritada praktiliselt/materialiseeritult lihtsaid matemaatilisi tehteid, mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid.

Õpetamisel seostatakse erinevad tegevused ajamõistetega, toetudes näitlikele vahenditele. Praktiliste tegevuste käigus õpetatakse mõistma raha otstarvet ning teostama igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

Harjutamisel kasutatakse erinevaid digivahendeid, mis tagavad tehnoloogiaalased algteadmised igapäevaeluks.

Matemaatika ainekavas käsitletakse teemavaldkondi:

- Tegevused esemetega, suurskujutlused.
- Vormikujutlused.
- Ruumikujutlused.
- Ajakujutlused.
- Hulgakujutlused.
- Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega.
- Rahaühikud.
- Mõõtühikud ja mõõtmine.

Sotsiaalmatemaatika. Eluliste probleemide praktiline lahendamine.

Lüllemäe Põhikoolis osalevad TÕ õpilased kooli sündmustel, õppekäikudel jms, mis aitab matemaatikas õpitut rakendada ja oma eluga enam seostada. Näiteks Keeltekohviku projektis osalemine hõlmab erinevate osaoskuste kasutamist – ostunimekirja koostamine, tooraine ostmine poes, kaalumine, mõõtevahendite kasutamine, raha ja toimingud rahaga (ost, müük, arvutused rahaga).

TÕ õppe teemavaldkondade lõimitud käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukordades ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Matemaatika aines käsitletavate teemade ja praktilise tegevuse kaudu hakkavad õpilased tajuma ennast ja ümbritsevat keskkonda. Minapildi kujundamisega suunatud tegutsemise kaudu kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja ümbritsevatest inimestest. Erinevate elulis-praktiliste ülesannete ja temaatiliste eluliste matemaatiliste jutukeste lahendamise läbi avardub õpilaste silmaring ja areneb tähelepanu ning mõtlemisoskus. Matemaatika teemade lõimimise tulemusel, nt kehataju arendamine, ajamõisted, raha, elulised matemaatilised jutukesed jne, õpivad õpilased käituma vastavalt üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele. Matemaatika aine raames esitatud ülesannete lahendamisel suunatakse õpilasi vaatlema probleemi erinevatest vaatenurkadest ning tajuma teavet, mis võib olla esitatud erinevatel viisidel. Suunatakse otsima lisateavet, esitama lisaküsimusi ja nendele vastuseid leidma. Õpilane on teadlikum kohaliku paikkonna kultuurist ja teadlikum toimuvast läbi teema aeg käsitlemise.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õppetegevus matemaatika aines toimub enamasti mängude ja praktiliste tegevuste kaudu individuaal-, paaris- või rühmatöö kaudu. Matemaatilistele probleemidele lahenduste otsimisel kaasatakse õpilasi ühisaruteludesse. Ühiselt tegutsedes õpivad õpilased märkama ja arvestama enda isiklikke huvisid ja mõtteid ning rühma kui terviku huvisid ja mõtteid.

Enesemääratluspädevus. Ühises mängus, rühmatöös, õppekäikudel jms kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Õppides mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste eripära kujuneb õpilastel positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse, samuti enda perekonda, klassi, kooli, kodumaasse. Praktiliste eluliste matemaatiliste olukordade lahendamise kaudu õpivad õpilased märkama enda ja kaaslaste abivajadust, abi küsima ja seda pakkuma. Matemaatika aines omandatud elulis-praktilised oskused ja teadmised toetavad

õpilaste toimetulemist igapäevastes elulistes olukordades: isikliku hügieeni eest hoolitsemisel, sisseostude sooritamisel, toiduvalmistamisel, ajaliste kokkulepete sõlmimisel jms.

Õpipädevus. Matemaatika õpetamisel on oluline, et õpilased saaksid uusi kogemusi, oskusi ja teadmisi eluliste probleemide võimalikult iseseisvaks lahendamiseks. Matemaatikaülesannete lahendamisel õpivad õpilased situatsioonile lähenema erinevatest vaatenurkadest, otsima lahendusi probleemidele ning oma tegevusi ja valikuid põhjendama. Olulisel kohal on õpilase kaasamine õppeprotsessi valikute tegemisse, mille kaudu areneb õpimotivatsioon ja huvi toimuva vastu. Õpilasi suunatakse järjest iseseisvamalt täitma jõukohaseid õpiülesandeid ning teostama suunamisel enesekontrolli praktiliste tegevuste kaudu.

Suhtluspädevus. Õpilased õpivad aru saama suuliselt, graafiliselt, nt pildi, joonise, tabeli, diagrammi, graafiku jms abil, ja tekstina esitatud teabest ning sellest lähtuvalt tegutsema. Õpilasi suunatakse matemaatiliste probleemide lahendamise kaudu avaldama oma arvamust, edastama infot. Mänguliste ja eluliste õppesituatsioonide käigus kujunevad õpilastel elulised suhtlemisoskused.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Matemaatika õppimise tulemusel kujunevad õpilastel elulised oskused ja teadmised igapäevaste probleemide lahendamiseks. Erinevate matemaatika aine teemade lõimimise tulemusel kujuneb õpilastel alus eneseteenindusoskuse, õpioskuste ja lihtsate tööoskuste omandamiseks. Õpilased õpivad orienteeruma ajas. Õpilasi suunatakse märkama aja kulgu ning kasutama kalendrit ja kella enda igapäevategevuste planeerimisel. Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased kasutama erinevaid koduses majapidamises kasutatavaid seadmeid, nt kellad, kaalud, kalkulaator jms.

Ettevõtlikkuspädevus. Matemaatika aine raames mänguliste ja eluliste situatsioonide kaudu õpetakse mõistma raha otstarvet. Raha õpitakse kasutama rollimängudes, eluliste poeskäikude jm raames. Samuti osa võtta koolis traditsiooniliste sündmuste (Keeltekohvik, jõululaat) ja uute sündmuste planeerimises, korraldamises ja läbi viimises. Kirjeldatud tegevused annavad õpilastele võimaluse tegeleda jõukohasel tasemel ettevõtlusega, toetavad raha kui maksevahendi tähtsuse mõistmist ning kasutamist.

Digipädevus. Matemaatika aine õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

3. Lõiming õppekava läbivate teemade ja erinevate õppeainete vahel.

Õppekava läbivad teemad on välja toodud Lüllemäe Põhikooli õppekava üldosas. Õppekava läbivaid teemasid matemaatika ainega lõimides arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides matemaatika aine teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Matemaatikaalaste tegevuste kaudu toetatakse õpilaste taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemise arengut. Jõukohase ja huvipakkuva mängulise ja elulis-praktilise tegevuse kaudu toetatakse õpilaste huvi kujunemist ümbritseva keskkonna esemete, nähtuste ja tegevuste vastu. Tekib positiivne hoiak õppimisse ja kujunevad õpioskused. Õpilased saavad vajalikud matemaatilised baasoskused, nt ettekujutus enda kehast, ruumisuhetest, arusaamine aja kulust, raha olemusest jms, elus võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks. Matemaatikaalased oskused on aluseks lihtsate tööskute kujunemisele.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Matemaatika õppes toimub antud teema käsitlemine iga õpilase isiklikele kogemustele tuginedes. Õpilastele mõistetavatest olukordadest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja keskkonna säästliku ning jätkusuutliku inimtegevuse põhimõtteid. Õpilasi suunatakse võrdlema erinevaid elukeskkondi enne ja nüüd, antakse esmased teadmised loodusressursside hoidmise ja säästmise vajalikkusest, nt vee tarbimine suhtes palju - vähe jne. Õpilased õpivad mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist. Praktiliste eluliste matemaatiliste jutukeste aineks sobib keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Matemaatika aine raames mänguliste ja eluliste situatsioonide kaudu õpetatakse mõistma raha otstarvet. Raha õpitakse kasutama rollimängudes, eluliste poeskäikude jm raames. Samuti on võimalik näiteks projektipõhise õppe raames korraldada koolis õpilaskohvikuid, laatasid jms. Kirjeldatud tegevused annavad õpilastele võimaluse tegeleda jõukohasel tasemel ettevõtlusega, toetavad raha kui maksevahendi tähtsuse mõistmist ning kasutamist.

Kultuuriline identiteet

Matemaatika on nii maailma- kui ka rahvuskultuuri osa. Eriti on tihe seos matemaatika ja ajaloo vahel - erinevad sündmused ja ajalised mõisted; ettekujutus maailmaruumi, elusolendite ja ühiskonna kujunemise kohta. Praktiliste eluliste matemaatiliste jutukeste aineks sobivad kultuuriga seonduvad teemad.

Teabekeskkond ja meediakasutus

Igapäevaste tegevuste kaudu ja õppekäikudel suunatakse õpilasi leidma, mõtestama ja kasutama ümbritsevas keskkonnas skeemide, numbrite jms abil esitatud teavet. Õpilasi suunatakse mõtestatult kasutama vaba aja veetmise võimalusena tuttavaid digivahendeid ja -keskkondi.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased kasutama koduses majapidamises kasutatavaid seadmeid, nt kellad, kaalud, mikrolaineahi, kalkulaator jms. Kõikide matemaatika aine teemavaldkondade käsitlemise raames saab õpetaja kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid digikeskkondi ja -rakendusi. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit, tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama nii õppetegevuses kui igapäevasel suhtlemisel. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Olulisel kohal teema käsitlemisel on toitumise ja liikumisega seonduva seostamine matemaatiliste oskuste ja teadmistega. Õpilasi suunatakse tegema tervislikke toiduvalikuid. Praktilise toiduvalmistamise käigus kasutavad õpilased õpitud aja-, mahu- ja kaaluühikuid. Õpilasi suunatakse jälgima enda enesetunnet nii igapäevaselt kui liikumistegevustes. Õpilastele tutvustatakse liikumisäppe ja nutikella kasutamist näiteks sammude lugemiseks, suunatakse jälgima ööune pikkust jms.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Matemaatika tundides õpivad õpilased tundma iseennast, enda tugevaid ja nõrku külgi.

Lõiming teiste õppeainetega

Matemaatika õpetamine toimub teiste õppeainetega lõimitult üldõpetuse põhimõttel. Üldõpetuse põhimõtete rakendamine muudab õppe- ja kasvatustegevuse elulähedasemaks ning toetab seoste kujunemist erinevate valdkondade vahel toetades omandatud oskuste ja teadmiste ülekandmist igapäevasesse ellu. Näiteks matemaatika õppimisel õpib õpilane eesti keelt ja omandab uusi mõisteid, õpib uusi sõnu, arendab ja kasutab lugemisoskust, kirjutamisoskust.

Teema. Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus	Seos teiste ainetega
Tegevused esemetega, suuruskujutlused		
I arengutase Õpilane: 1) eristab esemeid ja nende kujutisi (3–4 elementi) värvuse, suuruse, vormi järgi; 2) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel; 3) kõrvutab esemeid paaride moodustamiseks	Esemete vaatlemine ja eristamine, nimetamine: esemed klassis, õpilaste riietusesemed, koolitarbed, mänguasjad, puuviljad. Esemete otstarve. Esemete värvuse eristamine ja väljendamine. Esemete võrdlemine värvuse, suuruse järgi (suur-väike, pikk-lühike, ühesuursed) Esemete leidmine tunnuse järgi, rühmitamine etteantud tunnuse alusel, tunnuse sõnastamine.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe
II arengutase Õpilane: 1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi õpitud suurstunnuste järgi; 2) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka kahanevat jada.	Esemetest või nende kujutistest jadade koostamine suurstunnuste järgi nii kasvavas kui kahanevas järjekorras. Esemete ja nende kujutiste võrdlemine (<i>pikk-lühike, ühepikkused; kõrge-madal, ühekõrgused, lai-kitsas, ühelaiused; ühesuursed</i>).	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe
III arengutase Õpilane: 1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi ning koostab erinevaid jadasid õpitud suurstunnuste järgi;	Esemete ja nende kujutiste võrdlemine kõrguse, paksuse/jämeduse, sügavuse, mahu tunnuste järgi. Jadade koostamine suurstunnuste järgi. Jadade piiride sõnastamine (see põõsas on kõige madalam, see kuusk on kõige kõrgem).	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe

2) koostab näidise järgi mitmest geomeetrisest kujundist koosneva jada; 3) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi sõnalise juhendi järgi 2-4 tunnuse alusel.	Objektide ja graafiliste kujutiste kogumist sarnaste esemete leidmine 2-4 tunnuse alusel.	
Vormikujutlused		
I arengutase Õpilane: 1) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel; 2) eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi.	Ümmargused ja kandilised objektid. Pallide, kuubikute, klotside võrdlemine kuju, kuju-värvuse ja kuju-suuruse järgi näidisele toetudes. Esemete ja graafiliste kujutiste (ring, kolmnurk, nelinurk) rühmitamine kuju (ümmargune, kandiline) järgi. Graafiliste kujutiste kopeerimine (joonte tõmbamine	Kunst ja käsitöö, tööõpe, elu ja toimetulekuõpe, eesti keel.
II arengutase Õpilane: 1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi õpitud vormitunnuste järgi; 2) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka kahanevat jada; 3) tunneb õpitud geomeetrisi kujundeid, oskab neid nimetada; leiab ümbritsevast keskkonnast vastavakujulisi esemeid; 4) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi kahe etteantud tunnuse alusel.	Objektide võrdlemine kuju järgi. Geomeetriselised kujundid ring, kolmnurk, ruut, riskülik. Äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine. Mustrite koostamine. Erisuurustega geomeetrisestest kujunditest jadade koostamine kahanevas ja kasvavas järjekorras. Esemete piltide järgi võrdlemine (nelinurk/kandiline - teler, ring - pall jne).	Kunst ja käsitöö, tööõpe, elu ja toimetulekuõpe, eesti keel

III arengutase Õpilane: 1) võrdleb esemeid ja nende kujutisi ning koostab erinevaid jadasid õpitud vormitunnuste järgi; 2) koostab näidise järgi mitmest geomeetrisest kujundist koosneva jada; 3) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi sõnalise juhendi järgi 2–4 tunnuse alusel.	Mustrite koostamine. Geomeetrisestest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades. Eluline märkamine, mis kujuga on ümbritsevad objektid (maja nagu ristkülik, kännu pind nagu ring, aken nagu nelinurk jne).	Kunst ja käsitöö, tööõpe, elu ja toimetulekuõpe, eesti keel
Ruumikujutlused		
I arengutase Õpilane: 1) mõistab ruumisuhteid <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i>, asetab esemeid nimetatud kohale; 2) tegutseb lihtkorralduste alusel õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades.	Oma keha tajumine. Kehaosad. Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtuvalt: ruumisuhteid <i>minu ees – minu taga, ette – taha</i>. Objektidevahelised ruumisuhteid: <i>peale – alla, peal – all, kõrval, juures</i>.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe, rütmika, kehaline kasvatus
II arengutase Õpilane: 1) tajub ruumisuhteid (vasakul/paremal) oma keha ja teise objekti suhtes;	Eseme asukoha määramine õpilase kehast ja teistest objektidest lähtuvalt. Objektidevaheliste ruumisuhete tajumine: <i>ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane</i>.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe, rütmika, kehaline kasvatus

2) mõistab suhteid ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane; 3) oskab määrata esemete asukohta ruumisuhete mõistete <i>üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-tagajärel; kõrval, juures, vahel, keskel; sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures); kaugel-lähedal</i> piires.	Esemete asukoha määratlemine ja paigutamine õpitud ruumisuhete piires. <i>Üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-tagajärel; kõrval, juures, vahel, keskel.</i> <i>Sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures).</i> <i>Kaugel-lähedal.</i> <i>Parema – vasaku poole leidmine, nendest lähtuvalt asukoha määramine. Esemete asetamine paremale - vasakule.</i>	
III arengutase Õpilane: 1) määrab objekti asukohta ruumis, arvestades kahte parameetrit; 2) täidab ruumisuhteid sisaldavaid tegevusjuhiseid.	Eseme asukoha määramine oma keha suhtes, teise esemete suhtes muutuvates tingimustes ruumis ja tasapinnal. Ruumisuhteid sisaldavate tegevusjuhiste mõistmine ja täitmine. Orienteerumine ruumis / tasapinnal kahe parameetri raames: <i>all - paremal, üleval vasakul jne.</i>	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe, rütmika, Kehaline kasvatus
Ajakujutlused		
I arengutaseÕpilane: 1) eristab suunatult toetudes näitlikule materjalile või piltidele tegevuste järjestust: <i>praegu, enne, pärast;</i>	Aastaaja tajutavad tunnused. Päev - öö. Päeva osad: öö, päev. Inimeste tüüpilised tegevused päeval, öösel.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe, kehaline kasvatus, muusika

2) seostab igapäevategevusi ööpäevarütmiga, järgib suunatult piltpäevaplaani; 3) nimetab suunamisel käesolevat aastaaega; 4) oskab seostada oma sünnipäeva aastaaajaga.	Piltpäevaplaan. Õppetunni/ õppetsükli tegevuste piltlik jada. Isikliku päevaplaani täitmine: <i>praegu, enne, pärast, samal ajal</i>. Nädal. Kooli- ja puhkepäevad. Nädalapäevade PCS piltide, piktogrammide vm pildilise materjalina esitatult ära tundmine, seostamine vastavate värvide ja tähtedega. Enda sünnipäeva aastaaeg.	
II arengutase Õpilane: 1) eristab tegevuste ja sündmuste toimumist <i>eile, täna, homme</i>; 2) teab ööpäevaosasid, nädalapäevade ja aastaaegade järgnevust ja nimetusi; 3) seostab nädalapäevi oma igapäevaste toimingutega, jälgib ja järgib päevaplaani; 4) teab oma vanust ja sünnipäeva;	Aastaaegade järgnevus, nimetused. Enda tegevuste seostamine aastaaegadega. Ööpäeva osad ja nende järgnevus: öö, päev, hommik, lõuna, õhtu, öö; iseloomulikud/ tuttavad tegevused ja seisundid. Täna, eile, homme, seostamine tunniplaaniga, nädalapäevade nimetustega. Eilsete tegevuste meenutamine. Suunatult lähituleviku plaanide tegemine. Enne, pärast, ruttu/ kiiresti, kaua.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe, kehaline kasvatus, muusika

5) tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega.	Täis- ja pooltund. Täistundide seostamine laste tegevustega. Täis- ja pooltunni määramine mehaaniliste ja elektrooniliste kellade abil. Vanus. Sünnipäev.	
III arengutase Õpilane: 1) seostab sündmused ajaga; 2) kasutab kalendrit; teab kuupäeva, järjestab kalendrikuud, suudab seostada kalendrikuud aastaaegadega; 3) koostab, jälgib ja järgib päeva- ja nädalaplaani; 4) teab kellaaja märkimise viise ja tunneb kella veerand- ja kolmveerandtunni täpsusega, seostab kellaaja igapäevategevustega.	Aasta ja 12 kuud. Aastaajad, seostamine kuudega. Sündmuste ja tähtpäevade seostamine aastaaegadega. Nädala- ja kuupäeva seostamine toetudes kalendriale. Kalendri kasutamine. Kalendrist küsitud teabe leidmine. Kella tundmine. Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund. Ajakavad: tv-kava, sõiduplaan, elektrooniline tabloo, kohtumised, visiidi aeg jms. Ennelõunane ja pärastlõunane kellaeg, nt 8:00 - 20:00, 9:00 - 21:00 jne. Kuupäev ja kellaag telekavas, tunniplaanis või nädala, kuu plaanis. Aja planeerimine seoses enda tegevusega. Plaanide tegemine.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe, kehaline kasvatus, muusika.

Hulgakujujutlused		
I arengutase Õpilane: 1) eristab hulki üks/palju; seostab hulga arvuga 1–2; 2) ühendab hulki ja eraldab osahulki; 3) osaleb mängulises tegevuses matemaatilise jutukese lahendamisel.	Objektide rühma vaatlemine. Hulga suuruse tajumine: üks-palju. Hulkade moodustamine ühise tunnuse alusel. Standardsete hulkade tajumine. Hulk-arv seos ilma loendamiseta: kuni 2 elementi hulgas, hulkade ja hulgakaartide tajumine. Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks - ühendamiseks, osahulga eraldamiseks.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe
II arengutase Õpilane: 1) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbri 1–10 piires; 2) suudab abiga lahendada matemaatilisi jutukesi ja jõukohaseid elulisi ülesandeid hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise kohta; 3) vastab küsimusele <i>mitu?</i> õpitu ulatuses.	Hulga samaväärsuse säilimine elementide asukoha ja paigutuse muutumisel. Objektide rühmade/ hulgakaardi vaatlemine, üks-üheses vastavuses võrdlemine peale, kõrvale asetamisega. Tulemuse sõnastamine: on samapalju, on rohkem, on vähem. Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine üksühesele vastavusele toetudes. Hulkade moodustamine elementide (võta pallid), arvu (võta kaks), elementide ühe kuni kahe tunnuse (võta	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe

	suured punased), arvu ja tunnuse järgi (võta kaks suurt palli). Hulga elementide loendamine 10 piires.	
III arengutase Õpilane: 1) loendab esemeid ning seostab hulga, arvu ja numbri õpitud arvuvalla piires; 2) koostab matemaatilisi jutukesi etteantud hulkade järgi; 3) suudab võrrelda hulki (praktiliste vahendite abil), kasutades mõisted <i>rohkem, vähem, ühepalju</i>; 4) jaotab praktiliste tegevustega hulki erinevateks osahulkadeks, ühendab osahulki üheks hulgaks.	Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine. Hulkade praktiline ühendamine, eraldamine, jaotamine osahulkadeks. Hulga koostisse kuuluvate osahulkade variatiivsus. Matemaatiliste jutukeste koostamine põhinedes etteantud hulkadele.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe
Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega		
I arengutase Õpilane: 1) eristab hulki üks/palju; seostab hulga arvuga 1–2; 2) eristab numbreid teistest sümbolitest.	Arv kui hulga tunnus: hulk-arv seos. Erinevatest asjadest hulkade loomine. Erinevate hulkade võrdlemine: üks ja palju. Suuliste instruktsioonide alusel leidmine kus on üks ja palju. Hulga arvuga seostamine kahe piires.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, tööõpe, kunst ja käeline tegevus

	Numbrite kuju tundmine. Numbrite eristamine tähtedest, geomeetrilistest kujunditest, muudest objektidest. Numbrite piirjoonestamine, kirjutamine, voolimine, konstrueerimine. Erinevalt kirjutatud ja kujundatud samade numbrite rühmitamine. Loendamine vastavalt õpilase võimetele. Arvu suurendamine ja vähendamine toetudes abivahenditele (eeltöö liitmisele ja lahutamisele).	
II arengutase Õpilane: 1) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbri 1–10 piires; 2) teab naturaalarvude järjestust 1–10; 3) loeb ja kirjutab õpitud numbreid; 4) liidab ja lahutab loendamise teel viie piires; 5) tunneb ja oskab abiga kasutada aritmeetilisi tehtemärke: +, −, =;	10 piires erinevate ülesannete sooritamise hulkade toel: hulkade moodustamine, koguse loendamine, võrdlemine. Uue arvu moodustamine eelmisele ühe juurdelisamise teel. Arvule vastavate hulkade tajumine ja moodustamine. Arvurida, arvu naabrid. Arvude õiges järjekorras nimetamine, panemine, kirjutamine.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe

6) kasutab suunatud kalkulaatorit; 7) vastab küsimusele <i>mitu?</i> õpitu ulatuses	Arv-number. Seos hulk-arv-number. Järgarvud (esimene, teine, kolmas, neljas, viies). Arvu ja järgarvu vastandamine. Hulga jaotamine osahulkadeks. Arvu koostis (liitehitus). Aritmeetiliste märkide tundmine ja kasutamine. Liitmise ja lahutamise loogika mõistmine. 5 piires liitmine ja lahutamine abivahendite abil. Kahekohaliste numbrite moodustamine. Kirjutamine, lugemine, nimetamine. Kalkulaatoril olevate nuppude äratundmine ja leidmine. Kalkulaatori sihipärane kasutamine abiga.	
III arengutase Õpilane: 1) loendab esemeid ning seostab hulga, arvu ja numbri õpitud arvuvalla piires; 2) teab naturaalarvude järjestust õpitud arvuvalla piires, loeb ja kirjutab mitmekohalisi numbreid;	Arvu liitehituse kasutamine liitmisel ja lahutamisel, arvu kümnendkoostise tutvustamine. Naturaalarvude järjestus 1-100 piires kasutades abivahendeid (arvutabel) Täiskümnete numeratsioon 100-ni.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, kunst ja käeline tegevus, tööõpe

3) liidab ja lahutab peast või abivahendeid kasutades õpitud arvuvalla piires.	Arvuridade loomine kasvavas ja kahanevas järjekorras. Järgarvude praktiline kasutamine igapäevaelus. Liitmine ja lahutamine erinevate abivahendite abil õpitud arvuvalla piires. Mitmekohaliste numbrite moodustamine. Kirjutamine, lugemine, nimetamine. Kalkulaatori iseseisev kasutamine elulistes olukoradades.	
Rahaühikud		
I arengutase Õpilane: 1) omab ettekujutust raha olemasolust ja funktsioonist; 2) kasutab koostegevuses mängulistest või praktilistes situatsioonides raha.	Sarnaste rahaühikute leidmine ja rühmitamine. Erinevus paberraha ja mündite vahel. Raha otstarve mõistmine. Elementaarsed poemängud. Müntide suuruse alusel võrdlemine / rühmitamine.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti keel, tööõpe

II arengutase Õpilane: 1) tunneb käibel olevaid rahaühikuid õpitud arvuvalla piires, teab pangakaardi kasutamise võimalusi; 2) eristab 1- ja 2-euroseid münte eurosentidest; 3) kasutab suunamisel raha ostude eest maksmisel.	Euro 5-, 10-, 20-, 50- eurosed paberrahad, nende äratundmine. Euromündid (1ne ja 2ne euromünt). Sendid, eristamine euromüntidest. Paberraha vahetamine. Poemäng. Raha kasutamine suunamisel ostude, maksete tegemisel. Pangakaardi, kinkekaardi, kliendikaardi otstarve ja kasutus.	Elu ja toimetulekuõpe, eesti kee, tööõpel.
III arengutase Õpilane: 1) kasutab raha õpitu piires kauba eest maksmisel; 2) kasutab pangakaarti maksmisel.	Raha saamine ja kasutamine. Palk, pension, toetus, sisseostud, üür, erinevad teenused, jne. Praktilised ülesanded rahaga: ostmise, müümine, maksmine, laenamine. Eelarve koostamine, oma tulude ja kuulude kokku lugemine. Raha kokkuhoid. Raha kasvavas ja kahanevas järjekorras järjestamine.	Elu-ja toimetulekuõpe, eesti kee, tööõpel.

	Elementaarsete summade moodustamine täpsest rahast (nt 7 eurot, 5.50 eurot, 4 eurot). Erinevate summade moodustamine. Raha vahetamine. Väikeste ostude sooritamine kaupluses. Raha või pangakaardi ja kliendikaardi kasutamine maksmisel. Ostu sooritamine tavakassas ja iseteeninduskassas. Hinnasiltide leidmine ja lugemine. Hinna ja olemasoleva raha seos. Mõisted: jätkub/ei jätku raha. Internetipanga kasutamine. Teiste riigi rahaühikud ja nende erinevus Eesti (Euroopa) omadelt.	
Mõõtühikud ja mõõtmine		
I arengutase Õpilane: 1) eristab suunatult objekti mõõdetavaid tunnuseid praktilises tegevuses.	Kaalumine käega, objekti raskuse tajumine. Objektide võrdlemine: kerge ja raske. Asjade võrdlemine pikkuse ja laiuse alusel. Joonalaua abil joonte tõmbamine. Õpilase kaalumine ja pikkuse mõõtmine medõe juures. Kraadiklaasi kasutamine.	Elu- ja toimetulekuõpe, eesti keel, tööõpe, kunst- ja käeline tegevus.

II arengutase Õpilane: 1) kasutab suunatult mõõtevahendeid praktilises tegevuses; 2) oskab mõõta mõõdupulgaga, sammudega, kaaluga; 3) tajub lihastundlikkuse alusel raskemat ja kergemat; 4) teab pikkusühikut meeter, raskusühikut kilogramm, mahuühikut liiter; 5) sooritab abiga praktilisi mõõtmis- ja kaalumisülesandeid.	Mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega, sõrmedega. Mõõtmise tulemuse sõnastamine arvuga. Eri raskusega objektide võrdlemine lihastundlikkuse alusel: kerge-raske, kergem-raskem, samasugused. Erinevad mõõduriistad: kaalud, joonlauad, mõõdulindid, mõõtekannud, termomeetrid. Kaalumine mehaanilise ja elektroonilise kaaluga. Kilogramm. Õpilaste kaalumise õppesituatsioonis. Oma kasvu teistega võrdlemine rivi moodustamisel. Õpilaste mõõtmine õppesituatsioonis. Sirgjoone joonestamine etteantud mõõdu järgi. Sirgjoone mõõtmine. Eri mahuga anumad.	Elu- ja toimetulekuõpe, eesti keel, kehaline kasvatus, tööõpe.
III arengutase Õpilane: 1) oskab mõõta õpitud mõõtevahenditega; 2) teab erinevate mõõtühikute (pikkus-, raskus-, mahuühikud) nimetusi ja praktilist tähendust;	Pikkusühikud: mm, cm, m, km. Raskusühikud: g, kg. Õpilaste pikkus ja kaal, enda pikkuse ja kaalu teadmine. Järjestamine: pikka, keskmise või lühike kasvu. Mahuühikud: ml, dl, l.	Elu- ja toimetulekuõpe, eesti keel, kehaline kasvatus, tööõpe.

3) teab enamlevinud mõõtühikute lühendeid (kg, g, cm, m, km, l, dl, ml); 4) kasutab õpitud mõõtühikuid praktilises tegevuses.	Mahu mõõtmine koduste vahenditega: klaas, lusikas, mõõtekann. Kaalu- ja mahuühikute kasutamine toiduvalmistamisel. Pakenditelt mõõtühikute leidmine ja lugemine. Juhendamisel mõõtühikute teisendamine. Termomeetrid. Kehatemperatuuri mõõtmine, näidu lugemine, seostamine terve - haige. Toa-ja välistemperatuuri mõõtmine, näidu lugemine, seostamine sobiva riietusega. Keha mõõdud ja vastava suuruse riietus ja jalanõud	
Sotsiaalmatemaatika. Eluliste probleemide praktiline lahendamine		
I arengutase Õpilane: 1) osaleb mängulises tegevuses matemaatilise jutukese lahendamisel; 2) kasutab mängulises tegevuses suunatult tuttavaid digivahendeid, osaleb mõnes õpitud lauamängus.	Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks: ühendamiseks, osahulga eraldamiseks. Mängudes osalemine. Suunamisel oma järjekorra jälgimine. Erinevad (õppe)mängud tahvelarvutis, arvutis, SMART tahvlil jne. Õpperobotid.	Elu- ja toimetulekuõpe, eesti keel, kehaline kasvatus, tööõpe.
II arengutase Õpilane:	Jutukesed matemaatilistest situatsioonidest, hulkade ja mõõtude seostest: ühendamine, kokkuloendamine, osahulga eraldamine, kahe hulga võrdlemine.	Elu- ja toimetulekuõpe, eesti keel, kehaline kasvatus, tööõpe.

1) suudab abiga lahendada matemaatilisi jutukesi ja jõukohaseid elulisi ülesandeid hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise kohta; 2) valib meelepärase laua- või arvutimängu, kasutab suunamisel õppetegevuses tuttavaid digivahendeid.	Kasutatakse praktiliselt läbitehtavaid ülesandeid, mille lahendus on saavutatav situatsioonpildile toetudes. Lauamängude valik vastavalt soovidele, situatsioonidele ja kaasmängijate arvule (paarismäng, rühmamäng). Lauamängude lihtsamate reeglite mõistmine, teistele selgitamine. Kalkulaatori kasutamine suunamisel. Digivahendite kasutamine. Haridusrobotite abil lihtsamate algoritmide sooritamine.	
III arengutase Õpilane: 1) kasutab kalkulaatorit igapäevaelus; 2) kasutab digivahendeid eesmärgipäraselt ja internetiohutuse algtõdesid silmas pidades; 3) oskab mängida lauamänge; 4) koostab ja lahendab elulise sisuga tekstülesandeid toetudes näitvahenditele ja praktilistele tegevustele.	Elulise sisuga 1-tehteliste tekstülesannete suunatud koostamine ja lahendamine, kusjuures ülesannet sisu modelleeritakse näitvahenditega (pildid, skeemid) või praktilise tegevusega. Kalkulaatori kasutamine ja selle otstarve mõistmine. Kalkulaatori tarkvara leidmine ja kasutamine telefonis, tahvelarvutis, arvutis jne. Digivahendite kasutamine õppimiseks ja meelelahutuseks. Nende kahte otstarve eesmärkide vahe mõistmine.	Elu- ja toimetulekuõpe, eesti keel, kehaline kasvatus, tööõpe.

	Digivahendite turvaline kasutus.	
	Google maps'i abil marsruudi koostamine ja järgimine.	

Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega

Koostöö 1.- 4 .klassiõpetajatega ja osalemine ühisprojektides ja õppekäikudel koos 1.-4. klassidega.

Koostöö II- III kooliastme klassidega ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides ja õppekäikudel.

Koostöö Lüllemäe raamatukogu, noortekeskuse, kultuurimaja, Ähijärve külastuskeskuse ja erinevate ettevõtjatega.

Hindamismeetodid

Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine

Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga) ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TA – tuleb toime matemaatikas sõnalise abiga koostöös õpetajaga ülesande lahendamisel)

Hindamise eesmärgid ja põhimõtted kirjeldatud Lüllemäe Põhikooli TÕ õppekava osas „Hindamine“

Lüllemäe Põhikooli TÕ kunst ja käeline tegevus ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus

Aine	TÕ Kunst ja käeline tegevus	Arengutasemed
Tundide arv	1.klass 5 tundi	I, II, III
	2.klass 5 tundi	I, II, III
	3.klass 5 tundi	I, II, III
	4.klass 5 tundi	I, II, III
	5. klass 5 tundi	I, II, III
	6. klass 2 tundi	I, II, III
	7. klass 2 tundi	I, II, III
	8.klass 2 tundi	I, II, III
	9.klass 2 tundi	I, II, III
	10.klass 2 tundi	I, II, III
	11.klass 2 tundi	I, II, III

2. Kunsti ja käelise tegevuse aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Kunsti ja käelise tegevuse eesmärgiks on õpilases huvi äratamine kunstiliste tegevuste vastu ning tema loomingulisuse toetamine. Kunsti ja käelise tegevuse tundide abil tuuakse õpilase ellu rõõmu ja mängulusti, millega kaasneb käeliste oskuste ja vilumuste arendamine. Kujundatakse õpilase soovi ise midagi luua. Õpilast ärgitatakse kunsti ja käelise tegevuse kaudu väljendama oma emotsioone, individuaalsust ja loovust. Arendatakse õpilaste väljendusoskust. Õpilast suunatakse vaatlema ümbritsevat keskkonda ja selles olevaid esemeid ning objekte, märkama olulisi tunnuseid ning nähtut erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades kujutama.

Kunst ja käeline tegevus on lõimitud teiste õppeainete teemadega ning on praktilise ja kõnearendusliku suunitlusega.

Õpitakse ja harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist. Kujundatakse arusaamist töö lõpuleviimise tähtsusest. Õpilast suunatakse kasutama töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt.

Õpilastega külastatakse näitusi, muuseume, neile tutvustatakse rahvakunsti.

Õppe tulemusel kujuneb inimene, kes tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest, tunneb huvi kunstiteoste ja Eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

3. Üldpädevuste kujundamine kunsti ja käelise tegevuse aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla. Kunsti ja käelise tegevuse aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Kunsti ja käelise tegevuse soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi järgmistes teemavaldkondades:

- Kujutamissooetus.
- Värvussooetus.
- Materjali sooetus.
- Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon.
- Tehnikate sooetus.
- Voolimine.
- Paberi- ja papitööd.
- Tekstiilitööd.
- Muud materjalid.
- Tehniline modelleerimine.
- Temaatilised tööd.
- Ohutusnõuded ja tööpaik.

Loetletud teemavaldkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunsti ja käelise tegevuse tundides õpivad õpilased loomingus väljendama enda mõtteid ja tundeid. Teiste õpilaste töödega tutvumine kujundab arusaamist inimeste eripäradest, õpilased õpivad kaaslaste tegevusse, sh loomingusse, lugupidavalt suhtuma. Kunsti ja käelise tegevuse tundides tutvuvad õpilased Eesti kultuuripärandiga külastades muuseume ja näitusi. Õpilased õpivad erinevaid vahendeid ja tehnikaid kasutades looma ja kujundama rahvuslikke tarbeesemeid. Õpilased õpivad hindama ja väärtustama nii rahvuslikku kui kaasaegset loomingut.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Ühises loomingus osalemise läbi õpivad õpilased arvestama nii enda kui kaaslaste mõtete ja soovidega. Õpilastes kujundatakse jõukohaseid tööoskusi ja -harjumusi, suunatakse kinni pidama ohutusnõuetest. Õpilased saavad aru alustatud töö lõpuleviimise tähtsusest.

Enesemääratluspädevus. Individuaal-, paaris- ja rühmatöodes, õppekäikudel jms osaledes kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Kunstilise loominguga ja käsitöö kaudu õpivad õpilased mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste erinevusi. Praktistes kunstitegevustes osaledes õpivad õpilased aru saama enda ja kaaslaste abivajadusest, nad õpivad abi küsima ja kaaslaste vajadusel abistama. Õpilased õpivad käsitlema erinevaid kunstivahendeid ja lihtsaid tööriistu kogedes ohutusnõuete täitmise olulisust vahetu praktilise kogemuse läbi, nt kasutades nõela õmblemisel ja tikkimisel saab laps aru, et nõel on terav. Kunsti ja käelise tegevuse töödes saab kajastada tervisliku toitumise ja liikumisõpetuse põhimõtteid kinnistades arusaamist tervislike eluviiside olulisusest.

Õpipädevus. Õpilasi kaastatakse võimetekohaselt kunsti ja käelise tegevuse tööde kavandamisse, suunatakse alustatud tööd lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda tööd näidise või kavandiga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi kunsti ja käelise tegevuse raames - õpilased loevad piltide, skeemide, tekstina vms esitatud juhendeid kunstitööde loomiseks, kasutavad loomingus omandatud suurusmõisteid, kirjutavad töödele enda nime, pealkirja jms.

Suhtluspädevus. Suhtluspädevuse arengut toetavad kunsti ja käelise tegevuse käigus kujunevad elulised suhtlussituatsioonid. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete

väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamine toimub läbivalt kunsti ja käelise tegevuse tundide raames. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise kunstitegevuse raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, kirjeldama enda töid ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Kunsti ja käelise tegevuse tundide raames suunatakse õpilasi vaatlema ümbritsevat keskkonda, loominguga õpivad nad tundma ja hoidma loodust. Õpilased õpivad tundma ja kasutama nii looduslikke kui tehismaterjale. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama. Tutvustatakse taaskasutuse põhimõtteid nii kunstiteoste kui tarbekunsti esemete loomisel. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud matemaatikaalaseid oskusi ja teadmisi, nt oskus mõõta erinevate mõõtvahendite abil (mõõtepulk, nõör, joonlaud jms), oskus kasutada joonlauda sirgjoone tõmbamiseks, oskus loendada erinevaid detaile jms.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilased tunnevad rõõmu ja saavad eduelamuse huvipakkuvas ja jõukohases kunstilises tegevuses osalemisest. Õpilaste huvidest lähtuvad kunstitööd innustavad tegutsema ja suunavad iseseisvalt ümbritsevat keskkonda avastama ning kogetut loomingus väljendama

Kunsti ja käelise tegevuse tundides omandavad õpilased praktilise töö tegemise kogemused ja oskused. Nad õpivad tundma ja kasutama erinevaid materjale ja töövahendeid.

Pikemaajalistes kunsti- ja käsitööprojektides osaledes õpivad õpilased alustatud tööd lõpule viima.

Digipädevus. Kunsti ja käelise tegevuse tundide mitmekesistamiseks kasutatakse õpilasele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

4. Kunsti ja käelise tegevuse aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides kunsti ja käelise tegevuse aine teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Huvipakkuva ja jõukohase kunsti ja käelise tegevuse kaudu areneb õpilastes huvi ümbritseva keskkonna esemete ja nähtuste vastu ning soov osaleda erilaadsetes kunstitegevustes.

Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ja lihtsa töö tegemise suhtes, kujunevad õpi- ja tööoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimeid. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi

saavutamise nimel. Õppekäikudel saavad õpilased tutvuda erinevates asutustes, nt päevakeskustes, kunstigalerii vms, tehtava jõukohase käsitöö ja kunsti tegemise võimalustega.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Teema käsitlemine toimub kunsti ja käelise tegevuse raames saadavate kogemuste kaudu. Asulas, linnaruumis ja looduskeskkonnas liikudes kogevad õpilased igapäevaelu nähtusi, tehis- ja looduskeskkonda. Õpilasele mõistetavatest praktilistest kunstilistest ja käelistest tegevustest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja inimeste jätkusuutliku tegutsemise põhimõtteid. Õpilased tutvuvad erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, õpivad neid eristama ja sorteerima. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama. Olulisel kohal loomingus on taaskasutuspõhimõtete järgimine, nt taaskasutusprojektid loovtööna, kaltsuvaipade kudumine jms.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kunst ja käelise tegevuse kaudu omandab õpilane oskused kavandada ja teostada enda ideid. Õpilasel kujuneb positiivne suhtumine praktilistesse, sh töölaadsetesse tegevustesse. Õpilasi suunatakse kaaslastele enda loomingut tutvustama, osalema kunstiprojektides ja neid suunamisel algatama. Kaaslastega koos paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused. Õpilased osalevad enda töödega õpilastööde näitustel, võtavad osa kunstivõistlustest, osalevad kooli ja kogukonnasündmustel. Õppetöö osana külastatakse erinevaid kunstinäitusi nii avalikus ruumis kui näitusesaalides ja muuseumides.

Kultuuriline identiteet

Kunsti ja käelise tegevuse tundides tutvuvad õpilased Eesti kultuuripärandiga. Muuseumitundides õpivad õpilased tundma eestlaste eluolu läbi erinevate ajastute kuni tänapäevani välja. Õpilased näevad eestlaste erinevaid kodusid, riidesemeid, sh rahvarõivaid, mänguasju, tööriistu jms. Õpilasi suunatakse looma nii eesti kui teiste rahvuste rahvakunstist inspireeritud kunstitöid ja tarbeesemeid. Eesti ja teiste rahvuste kultuuripärandiga tutvudes kujuneb õpilastel rahvusliku kuuluvuse tunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel.

Teabekeskkond ja meediakasutus

Õpilasi suunatakse leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet, sh ruumikujunduselemente, pilte, silte jms. Õpilane õpib kunstilistes tegevustes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud tööjuhiseid. Õpilast suunatakse vaatama pildi- ja kunstiraamatuid, külastatakse virtuaalnäitusi.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Erinevate kunsti ja käelise tegevuse teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja rakendusi. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb

õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Läbivalt toimub kunstilise ja käelise tegevuse raames ohutus- ja hügieeniteemade käsitlemine. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema kunsti- ja töövahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jne. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks. Kunsti ja käelise tegevuse raames kujundatakse õpilastel teadmised ja oskused hoolitseda isikliku hügieeni eest ja jälgida töökoha puhtust ning korda.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilased väärtustaksid kunsti ja käsitööd, peab õpetaja olema õpilastele eeskujuks positiivse suhtumisega kunstilistesse tegvustesse, sh laste loomingusse. Kunsti ja käelise tegevuse kaudu õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ning nende väljendamise võimalusi kunstiliste tegvuste kaudu. Ühiste tegvuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse kunstinäitusi ja muuseume, analüüsitakse ühiselt nähtud taieseid.

5. Kunsti ja käelise tegevuse aine lõiming teiste õppeainetega

Kunsti ja käelise tegevuse kaudu toimub teistes õppeainetes omandatud oskuste ja teadmiste kinnistamine.

Kunsti ja käelise tegevuse raames kujundatakse õpilaste esmaseid tööoskusi, õpilased tutvuvad erinevate tööriistadega ja ohutusnõuetega nende käsitlemisel.

Kunsti ja käelise tegevuse ainekust võib tuleneda õppetegevuse temaatilise planeerimise korral õppetsükli teemavaldkond. Kunsti ja käelise tegevuse tööd võivad olla projektipõhise õppe õpiväljundiks või loovtöoks.

Kunst ja käeline tegevus ja eesti keel

Kunsti ja käelise tegevuse aine teemade käsitlemisel ja praktilises tegevuses kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased kirjeldavad suunavate küsimuste ja pildimaterjali abil enda ja teiste kunstitöid, emotsioone, mis tekkisid loometöö käigus ning valmis töid vaadates. Õpilased loevad piltide, skeemide, jooniste või tekstina esitatud tööjuhendeid, kirjutavad kunstitöödele enda nime, töö pealkirja jms.

Kunst ja käeline tegevus ja matemaatika

Kunsti ja käelise tegevuse ja matemaatika õpetus on tihedalt lõimunud. Omandatud matemaatikaalaseid oskusi ja teadmisi saavad õpilased kasutada kunstitööde loomisel.

Arusaamine enda kehapildist, sh näost ja näoosadest on aluseks kujutamise- ja lihtsa joonistamisoskuse kujunemisele. Objektide erinevate tunnuste tundmaõppimine, nt suurus, kuju, struktuur, on aluseks käelise tegevuse tööde detailide rühmitamisele, materjalide sorteerimisele jms. Loendamise- ja rühmitamisoskust ning jadade moodustamist saavad õpilased kasutada mustrite kujundamisel ja tarbekunstiesemete dekoreerimisel. Kunsti ja käelise tegevuse tööde loomisel on olulise tähtsusega oskus kasutada joonlauda ja teisi mõõtevahendeid nii joonte tõmbamiseks kui mõõtmisel.

Kunst ja käeline tegevus ja elu- ja toimetulekuõpe

Kunsti ja käelise tegevuse tööde abil kinnistatakse elu- ja toimetulekuõppe aines omandatud teadmised ja oskused. Kunsti ja käelise tegevuse raames õpitakse tundma erinevaid töövahendeid ja nende kasutamisevõimalusi ning ohutusnõudeid. Õpilased õpivad kavandama ja teostama kavandatud töid, kusjuures oluline on alustatud töö lõpuleviimine. Kirjeldatud oskused aitavad õpilastel mõista enda tugevaid külgi ja toetavad karjäärivaliku teema käsitlemist elu- ja toimetulekuõppe aines.

Kunst ja käeline tegevus ja tööõpe

Kunsti ja käelise tegevuse aines luuakse alus lihtsate tööoskuste ja tööharjumuse kujunemiseks. Tööoskuste järjepidev täiustamine toimub tööõppe aines.

Kunst ja käeline tegevus ja kehaline kasvatus

Kunsti ja käelise tunde õuesõppetundidena läbi viies on võimalik kunstilist loomingut ja liikumist siduda. Looduses liikudes saavad õpilased ideid kunstitööde loomiseks, saab koguda looduslikku materjali jms. Õpilased saavad kujundada liikumisradasid, rühmitada spordivahendeid värvuste järgi jms.

Kunst ja käeline tegevus ja muusika

Kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdatakse erinevaid (rütmi)pille. Kunstilise tegevuse läbi saavad õpilased väljendada emotsioone, mis neil tekivad kindlat muusikapala kuulates.

Kunst ja käeline tegevus ja rütmika

Kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdatud rütmipille mängides õpivad õpilased tajuma enda keha, areneb rütmitunne. Rütmikatundides õpitud liikumiskavade juurde meisterdavad õpilased kostüüme, maske, loovad dekoratsioone jms.

6.Kunsti ja käelise tegevuse aine õpitulemused ja soovituslik õppesisu

Kujutamissoetus

Kujutamissoetus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) värvib kujundit kontuuri järgimata; 3) joonistab/ maalib lihtsa pildi 4) tunneb ja eristab põhivärve; 5) kasutab tuttavaid joonistamis- ja maalimisvahendeid kunstilises tegevuses; 6) teeb koostöös juhendajaga ühise kunstitöö; 7) lõpetab koostevuses alustatud töö; 8) koristab koostevuses abiga oma tööpaiga.	Õpilane: 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) värvib kontuuri piires; 3) joonistab/ maalib äratuntavaid objekte; lihtsa pildi; 4) tunneb ja eristab sekundaarvärve; 5) kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid; 6) teeb suunamisel koostöös kaaslastega ühise kunstitöö; 7) lõpetab suunamisel alustatud töö; 8) koristab suunamisel oma tööpaiga.	Õpilane: 1) valib enda väljendamiseks meelepärase kunstivormi; 2) värvib erinevaid detaile, katab kogu pinna ühtlaselt; 3) joonistab/ maalib suunamisel teemakohase pildi, kasutades erinevaid tehnikaid; 4) eristab sooje ja külmi toone; 5) valib töö jaoks sobivad joonistamis- ja maalimisvahendid; 6) teeb koostöös kaaslastega ühise kunstitöö; 7) lõpetab alustatud töö; 8) koristab tööpaiga.

Kujutamissoetus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Lihtsate selge kontuuriga piltide värvimine põhivärvidega. Lihtsa objekti (pall, õun, päike vms) kujutamine vaatluse järgi.	Olu- ja tegevuspiltide värvimine sobivate realistlike värvitoonidega. Inimese kehaosade nimetamine ja kujutamine.	Mandala värvimine. Keha proportsioonide arvestamine inimese/ looma kujutamisel.

Näo osade kujutamine.	Eelnevalt analüüsitud lihtsa objekti (õis, puu, lind, loom, maja jms) kujutamine vaatluse järgi Geomeetriliste kujundite joonistamine ja nendest tervikliku pildi loomine (maja, auto vms).	Lihtsate esemete rühma kujutamine vaatluse järgi. Teemakohase pildi joonistamine.
-----------------------	--	--

Värvusõpetus

Värvusõpetus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) tunneb ja eristab põhivärvusi; 3) järgib koostegemisel värvimärkidel põhinevaid ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) segab suunamisel põhivärvidest sekundaarvärve, helestab, tumestab ja toonib värve 3) eristab sooje ja külmi toone elulistes olukordades; 4) kasutab looduslikke värve loomingus.	Õpilane: 1) väljendab enda meeleolu kunsti muusika kaudu; 2) segab iseseisvalt põhivärvidest sekundaarvärve, helestab ja tumestab ning toonib värve; 3) eristab sooje ja külmi toone; 4) valib endale meelepärastes värvitoonides riided, kodutekstiilid, kaunistab ruumi tähtpäevadeks; 5) teab, mõnda looduslikku vahendit, mida saab kasutada esemetele ja toidule värvuse andmiseks.

Värvusõpetus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Põhivärvuste eristamine ja tundmine. Põhivärvuste seostamine ümbritseva elu objektidega, loodusega, toiduga vms. Soe toon PUNANE ja külm toon SININE praktilises kasutuses (veekraan jms). ROHELINE - lubav värvus.	Värvide omavahel segamine Uute värvitoonide leidmine. Värvide helestamine ja tumestamine koostegevuses. Lihtsa toonirea koostamine. Soojad ja külmad värvused loodusobjektide näitel. Looming looduslike värvidega (lilleõied, lehed, muld jms). Meeleolude väljendamine värvuste kaudu.	Värvuse hele ja tume toon. Toonirea koostamine värvikaardi abiga Soojad ja külmad värvused kunstis ja olmes. Looduslike vahendite abil tekstiilidele, toidule jm värvi andmine. Kuulitava muusika kujutamine värvuste kaudu. Värvide sobitamine omavahel (riietumine, sisustustekstiilid jms). Temaatilised värvikombinatsioonid (jõulud, lihavõtted jms).

Materjaliõpetus

Materjaliõpetus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) rühmitab erinevaid looduslikke materjale, meisterdab juhendamisel looduslikest materjalidest; 3) paigutab vaasi lilli, oksi;	Õpilane: 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) teeb juhendamisel kompositsioone looduslikust materjalist; 3) voolib lihtsa mitmeosalise objekti; 4) on tutvunud looduslike ja tehismaterjalidega; rühmitab materjale;	Õpilane: 1) valib enda väljendamiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi; 2) teeb võimalikult iseseisvalt töid/kompositsioone erinevatest materjalidest; 3) kasutab erinevaid voolimistehnikaid; 4) kasutab erinevaid materjale loomingus;

4) kasutab esmaseid voolimisvõtteid lihtsamate vormide voolimiseks 5) on tutvunud erinevate materjalide ja nende omadustega; 6) osaleb ruumide kaunistamisel jõukohase ülesandega.	5) on tutvunud taaskasutuse põhimõtetega; meisterdab suunamisel olmejääkidest; 6) valmistab näidise järgi ruumide kaunistamiseks dekoratsioone; 7) käsitseb abiga ohutult tuttavaid töövahendeid; 8) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.	5) teeb koostöös ühise kujutava või tarbekunsti töö; 6) kaunistab ruumi tähtpäevadeks; 7) kasutab materjale säästlikult, taaskasutab ja töötleb materjale; 8) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid; 9) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel.
Materjaliõpetus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Koostegevuses loodusliku materjali korjamine ja rühmitamine tajutavate tunnuste alusel. Meisterdamine looduslikust materjalist. Mudimis/muljumis/kujumuutvad materjalid: voolimissavi, savi, plastiliin, voolimismass, kineetiline liiv, veniv liiv jms. Pehme - kõva. Värvuste segamine Muud materjalid: erinevad paberid, tekstiilid, karusnahk, puit, klaas, kivi jms. Materjalide tunnetamine, kompimine, tajumine.	Loodusliku materjali kogumine suunamisel, abiga vajalike töövahendite kasutamine (käärid, oksakäärid vms). Koostegevuses kompositsioonid looduslikest materjalidest. Looduslikud ja tehismaterjalid - võrdlemine. Materjalide rühmitamine. Taaskasutuse põhimõtted. Meisterdamine olmejääkidest. Voolimine, voolimistehnikate õpetamine: pall, uss/vorstike, veeretamine, rulliga rullimine. Lihtsa mitmeosalise objekti voolimine.	Loodusliku materjali kogumine, abiga vajalike töövahendite kasutamine (oksakäärid, oksasaag vms). Kompositsioonid looduslikest materjalidest, oaasise kasutamine. Materjalide sobivus erinevateks töödeks. Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid PVA, pulgaliim jms. Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel. Detailide ühendamine voolimisel. Klaasile maalimine.

Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon

Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) vajutab jäljendeid erinevatele materjalidele; 2) liimib koostegEVuses alusele erinevast materjalist kujundeid; 3) trükib paberile, papile vms vabalt valitud mustreid; 4) osaleb ruumide kaunistamisel jõukohase ülesandega.	Õpilane: 1) trükib näidise järgi lihtsamaid mustreid; 2) dekoreerib tarbeesemeid või nende kujutisi juhendamisel ja/või iseseisvalt; 3) valmistab näidise järgi ruumide kaunistamiseks dekoratsioone.	Õpilane: 1) teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele; 2) teeb koostöös ühise kujutava või tarbekunsti töö 3) kaunistab erinevaid tarbeesemeid iseseisvalt valitud mustritega; 4) kujundab ruume.
Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Lihtsate kaheosaliste mustriribade koostamine (ladumine, liimimine, trükkimine). Ruumide kaunistamine koostegEVuses	Ribamustrite koostamine. Tarbeesemete ja nende kujutiste dekoreerimine (käpik, sall, linik, vaas, taldrik vms). Ruumide kaunistamine verbaalsel suunamisel.	Ringmustrite koostamine. Mustri kujundamine erinevatest detailidest. Tarbeesemete valmistamine erinevatest materjalidest ja kaunistamine. Kujundustööd klassis ja kodus.

Tehnikate õpetus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) valmistab fooni- ja ilupabereid kasutades erinevaid tehnikaid (puhumine, peegel- ja lõngatrükk vms); 2) katab pinna pintsli- ja ühtlaselt; 3) vajutab jäljendeid erinevatele materjalidele.	Õpilane: 1) on tutvunud trüki- ja paljundustehnikatega; 2) valmistab suunamisel erinevatest materjalidest templeid; 3) trükib näidise järgi lihtsamaid mustreid.	Õpilane: 1) valmistab ja kasutab erinevaid templeid tööde valmistamisel. 2) trükib mustreid eri materjalist alustele; 3) Teeb juhendamisel töid kasutades erinevaid tehnikaid (graafiline joon, ornamentika, materjalitrükk jms).
Tehnikate õpetus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Fooni- ja ilupaberite valmistamine. Lihtsad trükitehnikad: pintsli-, peegel- ja lõngatrükk jms. Looduslike materjalide kasutamine trükkimisel- seemed, köögiviljad. Puhumistehnika jms.	Tutvumine trüki- ja paljundustehnikatega. Lihtsate templite valmistamine, nt puuleht, kartul, õun, porgand jms. Geelitrükk, švammitrükk jms.	Erinevate templite valmistamine. Materjalitrükk - erinevad vahendid õuest ja klassiruumis, iseseisev otsimine ja kasutamine. Graafiline punkt ja joon. Lihtne ornamentika.

Voolimine

Voolimine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) on tutvunud erinevate voolimismassidega; 2) kasutab esmaseid voolimisvõtteid lihtsamate vormide voolimiseks; 3) vajutab jäljendeid erinevatele materjalidele.	Õpilane: 1) on tutvunud erinevate voolimistehnikatega; 2) voolib lihtsa mitmeosalise objekti.	Õpilane: 1) kasutab erinevaid voolimistehnikaid; 2) voolib ja kaunistab lihtsa tarbeeseme.
Voolimine, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Mudimis/ muljumis/ kujumuutvad materjalid: voolimissavi, savi, plastiliin, voolimismass, kineetiline liiv, veniv liiv, soolatainas jms. Sensoorsed mängud erinevate voolimismassidega. Pehme - kõva. Värvuste segamine. Voolimise algvõtted: pigistamine, vajutamine, silumine, osadeks jaotamine. Lihtsa üheosalise objekti voolimine. Jäljendite vajutamine.	Voolimistehnikate õpetamine: pall, uss, veeretamine, rulliga rullimine. Lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti (seen vms) voolimine.	Detailide ühendamise voolimisel Lihtsa tarbeeseme voolimine ja dekoreerimine, värvimine, glasuurimine. Inim- ja loomafiguuride voolimine.

Paberi- ja papitööd

Paberi- ja papitööd, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) kortsutab paberit; 2) rebib erinevaid pabereid (ajakirjad, siidpaber, värviline paber jms), teeb neist kleepetöid; 3) kleebib ettevalmistatud aplikatsioonidest pilte; 4) lõikab abiga kääridega paberit; 5) järgib koostegemisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) rebib mööda joont; 2) voldib paberit pooleks; 3) lõikab paberit lihtsa kontuuri järgi; 4) kasutab suunamisel šabloone; 5) teeb erinevatest pabermaterjalidest töid; 6) liimib paberit, valib koostegevuses sobiva liimi; 7) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid (käärid); 8) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) rebib paberist lihtsa kujundi; 2) voldib abiga erinevaid lihtsaid kujundeid; 3) kasutab iseseisvalt šabloone, lõikab kontuuri järgi; 4) meisterdab iseseisvalt näidise alusel erinevatest pabermaterjalidest; 5) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel (käärid, paberinuga jms).
Paberi- ja papitööd, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Paberi rebimine, kortsutamine, lõikamine, liimimine. Aplikatsioonitööd ettevalmistatud detailidest.	Pabermaterjalid: kartong, papp, paberite liigid. Tööd pabermaterjalidest. Lihtsa kujuga šablooni kasutamine, vajadusel abiga. Rebimine ja lõikamine mööda sirgjoont. Lihtsate kujundite lõikamine paberist. Ajakirjast piltide lõikamine. Paberi pooleks voltimine.	Šablooni kasutamine. Erinevate kujundite rebimine ja lõikamine paberist. Tarbeesemete (karp vms) meisterdamine ja dekoreerimine. Paberdetailidest mänguasja, liikuva pildi jms meisterdamine. Lihtsad voltimised.

	Pabermosaiik. Pabermassi valmistamine koostegevuses. Pabermassist dekoratiivesemete ja paberi valmistamine.	Pabermassi valmistamine. Pabermassist dekoratiivesemete ja paberi valmistamine.
--	---	---

Tekstiilitööd

Tekstiilitööd, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) lõikab ja kleebib abiga erinevaid materjale; 2) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga (kääris, liim); 3) järgib koostegemisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel; 2) liimib erinevaid materjale; 3) paneb niidi nõela taha, teeb lihtsaid pisteid; kerib, põimib ja sõlmib erinevaid materjale; 4) teeb märgviltimist; 5) oskab raamil kududa; 6) tikib lõngapilte orientiiri järgi; 7) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid (nõel, naaskel); 8) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) õmbleb nõöbi ette; õmbleb õmblusmasinaga sirge õmbluse; 2) koob kangastelgedel ja/või raamil; 3) teeb märg- ja nõelviltimist; 4) tikib põhipisteid; 5) seob sõlme ja lipsu; 6) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid; 7) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel (kangasteljed, viltimisnõel, õmblusmasin).
Tekstiilitööd, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Lõnga ja paela lõikamine. Lõngapildi kleepimine.	Punkteerimine erinevatel materjalidel.	Tekstiilkollaaž, tekstiilimaal, trükkimine riidele.

Riideribade kleepimine.	Lõngapildi (mustri) tikkimine papile orientiiride järgi Riideribade lõikamine. Riidematerjalide põimimine, sõlmimine, kerimine. Raamil kudumine. Tekstiilimarkerite kasutamine Märgviltimine. Ohutusreeglid nõela ja naaskli kasutamisel.	Nööbi õmblemine. Nööpide sobitamine vastavalt tekstiili värvusele ja nööpaugu suurusele. Lihtsad õmblustööd. Käsitsi õmblemine (õmbluste parandamine jms). Masinaga sirge õmbluse õmblemine. Raamil ja telgedel kudumine. Märg- ja nõelviltimine. Heegeldamise põhivõtted. Tikkimise põhipisted. Paelte sõlmimine ja punumine, lipsu sidumine. Ohutusreeglid kangastelgedel, viltimisnõela ja õmblusmasina kasutamisel.
-------------------------	--	---

Muud materjalid

Muud materjalid, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) on tutvunud erinevate kunsti ja käsitöö materjalidega; 2) liimib koostegevuses alusele erinevast materjalist kujundeid; 3) lõikab abiga erinevaid materjale; 4) teeb koostöös juhendajaga ühise kunsti- või käsitöö;	Õpilane: 1) kasutab erinevaid kunsti ja käsitöömaterjale loomingus; 2) lõikab erinevaid materjale; 3) liimib erinevaid materjale; 4) painutab traati; 5) teeb suunamisel koostöös kaaslastega ühise kunsti- või käsitöö; 6) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid; 7) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) valib enda väljendamiseks ja tarbeesemete loomiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi ja vahendid selle teostamiseks; 2) lõikab kääridega erinevaid materjale mööda etteantud joont; 3) lihvib puidust pinda, lööb naela, keerab kruvi; 4) teeb traadist lihtsaid kujundeid; 5) teeb koostöös ühise kujutava või tarbekunsti töö;

5) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga.		6) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid; 7) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel.
Muud materjalid, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Kleepsutööd. Suurte pärlite, papist vm materjalist auguga kujundite nõõri otsa ajamine. Mosaiikpildid Tutvumine erinevate materjalidega: nahk, puit, metall jne. Materjalide lõikamine, kleepimine. Tutvumine erinevate töövahenditega.	Lihtsad pärlitööd: kaelakeed, käevõrud, pärlipildid jms. Meisterdamine pärlitest. Mosaiikpildid erinevatest materjalidest (riis, makaronid, nahatükid jms). Lihtsad nahkehistööd. Tööd puidu- ja metallijääkidest. Lihtsad traaditööd. Tööd looduslikest ja tehismaterjalidest. Paberist, lõngast vms punumine. Mesilasvaha lehtedest küünalde rullimine.	Keerulisemad pärlitööd: kõrvarõngad, pärltikand jms. Meisterdamine pärlitest. Naharibade ja -kujundite lõikamine, kleepimine, sõlmimine. Lihtsad metallitööd. Puidu lihvimine. Vineeri saagimine. Naela löömine. Puidu ehistööd: põleti kasutamine, värvimine, lakkimine. Lihtsa tarbeeseme valmistamine puidust. Traadist kujundite painutamine. Vitspunutised. Seebimassist seepide valmistamine. Küünlavahast küünalde valmistamine.

Tehniline modelleerimine

Tehniline modelleerimine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; 2) kasutab klotse loovkonstrueerimisel, ehitab näidise järgi koostegemisel; 3) laob lihtsaid kujundeid ja mosaiike.	Õpilane: 1) väljendab oma meeleolu kunsti kaudu; 2) meisterdab iseseisvalt karpidest ja klotsidest.	Õpilane: 1) valib enda väljendamiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi; 2) meisterdab abiga/näidise järgi makette.
Tehniline modelleerimine, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Erinevatest mänguklotsidest ehitamine (ladumine üksteise kõrvale, peale). Kujundite ladumine. Lihtsa mosaiigi ladumine.	Mudelite valmistamine karpidest, topsidest. Robootika vahenditest, LEGO klotsidest lihtsate mudelite konstrueerimine.	Maketi meisterdamine. Robootika vahenditest, LEGO klotsidest mudelite konstrueerimine.

Temaatilised tööd

Temaatilised tööd, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) kasutab tuttavaid joonistamis- ja maalimisvahendeid kunstilises tegevuses;	Õpilane: 1) kasutab eri joonistamis- ja maalimisvahendeid; joonistab ja maalib äratuntavaid objekte;	Õpilane: 1) valib enda tunnete ja emotsioonide väljendamiseks meelepärase kunsti- või käsitöövormi;

2) osaleb ühistöodes teemapildi valmimisel.	2) joonistab lihtsa süžeebildi etteantud teemal näidise ja juhendamise järgi.	2) joonistab lihtsat situatiivset tegevust kujutava pildi.
Temaatilised tööd, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Teemakohase analüüsitud üksikobjekti kujutamine.	Lihtsa temaatilise süžeebildi joonistamine näidise järgi. Temaatilised ühistööd (kollaaž vms). Aastaaegade kujutamine kasutades erinevaid tehnikaid.	Tunnete ja meeleolude väljendamine õpitud tehnikate abil. Lihtsa situatiivse tegevuse kujutamine (seeni korjamas, suusatamas vms)

Ohutusnõuded ja tööpaik

Ohutusnõuded ja tööpaik, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga; 2) järgib juhendamisel ohutusnõudeid pliiatsi, liimi, kääride, pintslis kasutamisel; 3) koristab koostegemises abiga oma tööpaiga.	Õpilane: 1) käsitleb ohutult tuttavaid töövahendeid; 2) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid nõela, naaskli jms kasutamisel; 3) koristab suunamisel oma tööpaiga.	Õpilane: 1) valib ja kasutab lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist sobivaid töövahendeid; 2) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid tuttavate töövahendite kasutamisel; 3) koristab tööpaiga.

Ohutusnõuded ja tööpaik, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Koostegevuses kääride, liimi, värvide kasutamine. Oma töökoha koristamine koostegevuses. Juhendamisel ohutusnõuete järgimine. Koostegevuses töökaitsevahendite kasutamine (põlled, kätised jms).	Elementaarsed ohutusnõuded nõela, naaskli jne käsitlemisel. Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul. Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel. Suunamisel töökaitsevahendite kasutamine (töökindad, klapid, prillid, põlled jms)	Ohutusnõuded haamri, sae jne käsitlemisel. Elementaarsed ohutusnõuded elektritööriistade, puidupõleti, triikraua, liimipüstoli jms kasutamisel. Töökoha ettevalmistamine ja korrashoid Töökaitsevahendite kasutamine (töökindad, klapid, prillid, põlled jms)

7. Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega.

- Koostöö 1.- 4 .klassiõpetajatega ja osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, muuseumi ja näituste külastustel koos 1.-4. klassidega.
- Koostöö II- III kooliastme klassidega ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides ja õppekäikudel, muuseumi ja näituste külastustel ja ekskursioonidel koos 5-9 klasside õpilastega.
- Koostöö Lüllemäe raamatukogu, noortekeskuse, Umbra galerii, Ähijärve külastuskeskuse, Valga Muuseumi ja erinevate ettevõtjatega.
- Koostöö perega.

8. Hindamismeetodid

Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine

Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga), ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TA – tuleb toime matemaatikas sõnalise abiga koostöös õpetajaga ülesande lahendamisel).

Hindamise eesmärgid ja põhimõtted on kirjeldatud Lüllemäe Põhikooli TÕ õppekava üldosas pealkirja „Hindamine“ all.

Lüllemäe Põhikooli TÕ muusikaõpetus ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus

Aine	TÕ muusikaõpetus	Arengutasemed
Tundide arv	1.klass 2 tundi	I, II, III
	2.klass 2 tundi	I, II, III
	3.klass 2 tundi	I, II, III
	4.klass 2 tundi	I, II, III
	5.klass 2 tundi	I, II, III
	6.klass 2 tundi	I, II, III
	7.klass 2 tundi	I, II, III
	8.klass 2 tundi	I, II, III
	9.klass 2 tundi	II, III
	10.klass 2 tundi	II, III
	11.klass 2 tundi	II, III

2. Muusikaõpetuse aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Muusikaõpetus lõimub teiste õppeainetega, soodustab eneseväljendamist, suhtlemist ja kõne arengut.

Õpitemgevus sisaldab muusika kuulamist, laulmist, pillimängu, muusikalis-rütmilist liikumist, mängu ja tantse.

Muusikapalade valikul arvestatakse õpilaste ea- ja jõukohasusega ning õpilaste huvidega. Kujundatakse ja arendatakse õpilase muusikalisi võimeid ja oskusi. Laulu ja muusika abil suunatakse õpilasi väljendama oma tundeid, õpetatakse tajuma erinevaid meeleolusid ja kujundatakse muusikalist maitset.

Muusikaõpetusel on oluline roll õpilastele rahvuskultuuri tutvustamisel, selles osalemisel, rahvuskommitee ja -tavade õpetamisel.

Olulisel kohal on koos laulmine ja musitseerimine, mille kaudu saadakse koostegutsemise positiivne kogemus. Osalemine ning esinemine kooli sündmustel koos kaaslastega loob ühtekuuluvustunnet.

Õpilasel positiivse minapildi ja eneseväljendusoskuse kujundamiseks esinetakse koolis ja väljaspool kooli.

3. Üldpädevuste kujundamine muusikaõpetuse aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimete kohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Muusikaõpetuse aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Muusikaõpetuse soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi järgmistes teemavaldkondades:

- Muusika kuulamine.
- Muusikaline-rütmiline liikumine.

- Laulmine.
- Pillimäng.

Loetletud teemavaldkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Muusikaõpetuse tundides õpivad õpilased väärtustama rahvalaulude kaudu oma kultuuri. Kaaslastega koos musitseerides, tantsides ning laulu- ja tantsumänge mängides areneb positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse. Teiste inimeste poolt esitatud laulude ja pillimängu kuulamine arendab sallivust erinevate inimeste ja nende tegevuste suhtes. Õpilased õpivad tundma Eesti hümni, tutvuvad isamaalise repertuaariga. Õpilased tutvuvad Eesti ja teiste riikide rahvalaulude, -pillide ja -tantsudega.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Ühises loomingus osalemise läbi õpivad õpilased arvestama nii enda kui kaaslaste mõtete ja soovidega. Muusika ja liikumisega seonduvates elulistes ja mängulistest olukordades õpivad õpilased esialgu suunatult ning seejärel iseseisvalt käituma vastavalt situatsioonile ja kokkulepitud reeglitele, sh järgima mängureegleid, ootama enda järjekorda jms. Õpilased õpivad tajuma ja mõistma enda ja kaaslaste emotsioone ning enda käitumist vastavalt reguleerima.

Enesemääratluspädevus. Individuaal-, paaris- ja rühmatöodes, õppekäikudel jms osaledes kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Pillimuusika ja laulu kaudu õpivad õpilased mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste erinevusi. Praktilistes muusikategevustes osaledes õpivad õpilased aru saama enda ja kaaslaste abivajadusest, nad õpivad abi küsima ja kaaslasi vajadusel abistama. Õpilased õpivad käsitlema erinevaid pille kogedes ohutusnõuete täitmise olulisust vahetu praktilise kogemuse läbi.

Õpipädevus, matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt muusikaõpetuse tegevuse (pillimäng, ühislaul, tants) kavandamisse, suunatakse alustatud lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda pillirütmi õpetaja omaga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi muusikaõpetuse raames: õpilased loevad piltide, skeemide, tekstina vms esitatud juhendeid, loevad lihtsat takti nt marsimuusika järgi tantsides/sammudes jms. Muusikalistes tegevustes osalemise kaudu õpivad õpilased täitma jõukohaseid ülesandeid nii individuaalselt kui rühmas tegutsedes.

Suhtluspädevus. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise muusikategevuse raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, lauludes, tantsudes, pillimängus.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilased tunnevad rõõmu ja saavad eduelamuse huvipakkuvas ja jõukohases muusikalises tegevuses osalemisest. Õpilasi suunatakse ja nad õpivad alustatud tegevust (laulu või tantsu selgeks õppimine) lõpuni viima. Õpilasi kaasatakse muusikaliste ürituste korraldamisse.

Digipädevus. Muusikaõpetuse tundide mitmekesistamiseks kasutatakse õpilasele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

4. Muusikaõpetuse aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulis-praktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides muusikaõpetuse aine teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Huvipakkuva ja jõukohase muusikaliste tegevuste kaudu areneb õpilastes huvi ümbritseva keskkonna esemete ja nähtuste vastu ning soov osaleda erilaadsetes muusikategevustes. Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ning lihtsate muusikaliste tegevuste, laulmise ja muusikakuulamise vastu. Õpilasi suunatakse tajuma helisid enda ümber ja mõistma enda võimeid pillimängus, ringmängudes ja laulmisel. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel. Õppekäikudel, sündmustel ja koolis saavad õpilased tutvuda erinevate muusikariistade, lauljate, ansamblite ja orkestritega, kuulata muusikat erinevates tingimustes (kirik, saal, kontsertsaal jms)

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Õpilased suudavad leida ümbritsevast keskkonnast helisid tekitavaid materjale, mängida nn looduslikel pillidel (puit, metall, klaas). Metsas, matkadel, õppekäigul on võimalus arendada säästvat ja heaperemehelikku suhtumist loodusesse, kuulata loodushääli.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Muusikaliste tegevuse kaudu omandab õpilane oskused kavandada ja teostada enda muusikalisi ideid. Õpilasel kujuneb positiivne suhtumine enda ja teiste muusikalistesse tegevustesse. Õpilasi suunatakse kaaslastele enda loomingut tutvustama, osalema muusikaprojektides ja neid suunamisel algatama. Kaaslastega koos paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused. Õpilased osalevad enda etteastetega koolipidudel, kogukonna sündmustel. Õppetöö osana külastatakse erinevaid muusikaüritusi nii avalikus ruumis kui kontsertsaalides ja muuseumides.

Kultuuriline identiteet

Õpilasi suunatakse kuulama ja ära tundma Eesti kultuurile omast rahva- ja instrumentaalmuusikat ning lauluvara. Õpitakse ära tundma Eesti hümni ja osalema selle esitamisel. Õpilased õpivad tundma eesti muusikuid ja lauljaid ning osalema laulude esitamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Muusikaõpetuse teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja rakendusi. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema õppevahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jms. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilastel kujuneks soov osaleda muusikalistes tegevustes, peab õpetaja toetama positiivse hinnangu andmisega õpilaste osalemissoovi. Oluline on rõhutada, et toimetulekuõppes ei ole muusikas õiget ja vale, oluline on tegutsemisrõõm. Muusikaõpetuse kaudu õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ning nende väljendamise võimalusi laulmise, pillimängu ja teiste muusikaliste tegvuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse erinevaid muusikaüritusi ja seejärel analüüsitakse ühiselt kuuldut ja nähtut.

5. Muusikaõpetuse aine lõiming teiste õppeainetega

Muusikaõpetus ja elu- ja toimetulekuõpe

Muusikaõpetus toetab elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Muusikatundides saavad õpilased kuulata või laulda temaatilisi laule, kuulata pillilugusid, anda muusika ja rütmi abil edasi oma emotsioone. Rahvalaulude kuulamine ja õppimine aitab tutvustada Eesti kultuuripärandit. Erinevate rahvaste ja maade muusika, laulude ja pillidega tutvudes õpivad õpilased mõistma ja hindama erinevusi rahvaste kultuurides ja kommetes. Küllastades kontserte ja muusiküritusi õpivad õpilased käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

Muusikaõpetus ja eesti keel

Muusikaliste tegvuste läbiviimisel kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Muusikatundides on võimalus õpilastel kasutada eesti keele tundides õpitud sõnu, häälistsusi (nt loomahääled) ja emotsioone ning tegevusi väljendavaid žeste. Eesti keele tunnid on võimaluseks õppida laulusõnu.

Muusikaõpetus ja matemaatika

Muusika aine raames on võimalik toetada õpilase arusaamist aja rütmilisest kulust kuulates ja pillidel mängides erinevate pikkustega meloodiaid ja liisusalme. Rütmiharjutusi võib kombineerida kindla pikkusega rütmikujunditega. Seeläbi kujuneb oskus mõista (kella)aega. Erinevaid pille võib omavahel võrrelda suuruse, kuju, kaalu jms alusel.

Muusikaõpetus ja kunst ja käeline tegevus

Kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdatakse erinevaid (rütmi)pille. Omavalmistatud pille saab kasutada muusikatundides või esinemistel. Kunstilise tegevuse läbi saavad õpilased väljendada emotsioone, mis neil tekivad kindlat muusikapala kuulates.

Muusikaõpetus ja tööõpe

Muusikaõpetuse tundides on õpilasel võimalus korrastada õpetaja toetusel esinemiseks lava (esinemisplats) ja hiljem kõik uuesti korda seada. Nii õpitakse ise vastutama oma esinemispaiga korrashoiu eest.

Muusikaõpetus ja rütmika ning kehaline kasvatus

Muusikaõpetus, kehaline kasvatus ja rütmika on tihedalt omavahel seotud õppeained. Muusikatundides esineb rohkelt rütmika elemente ning vastupidi. Muusika tunnis liigutakse rütmi saatel, rütmikatunnis saadetakse liikumistegevusi rütmipillidega ning sageli ka lauluga. Liikumismängud toimuvad muusika ja laulu saatel, samuti tantsimine. Spordivõistlustel esitatakse riikide hümne ja ergutuslaule.

Muusikaõpetuse rõhuasetused I arengutasemel

Äratatakse õpilastes huvi muusika ja rütmika vastu.

Rütmipillimängu ning laulumängude abil koordineeritakse silma ja käe koostööd, õpilane õpib liigutusi sooritama eri rütmis ja tempos.

Muusikategevuste käigus kasutatakse helikunstiga seonduvaid praktilise tegutsemise võimalusi ja tutvustatakse üksikuid mõisteid muusikast.

Muusikaõpetuse õpitulemused I arengutasemel

Muusika kuulamine

- eristab inimehääli teistest häältest;
- eristab erinevaid hääli, korduva hääli ja müra ruumis ja looduses;
- eristab ühe ja mitme rütmipilli heli;
- tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomule kas käte, jalgade või keha liikumisega;

Laulmine

- laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel;

Pillimäng

- kasutab rütmipilli sihipäraselt;
- mängib muusikale kaasa rütmipillil;

Muusikaline rütmiline liikumine

- matkib liigutusi;
- liigub õpetaja eeskujul vastavalt muusikale;

Muusikaõpetuse rõhuasetused II arengutasemel

Süvendatakse õpilaste muusikahuvi.

Õpetatakse mängima rütmipilli lugusid ja laulma lihtsaid laule.

Õpetatakse mängima rütmipilli lugusid ja laulma lihtsaid laule

Pillimängu, laulmise ja laulumängude osalemise kaudu arendatakse eri kehaosade koostööd.

Suunatakse hindama muusikat *meeldib – ei meeldi*-põhimõttel.

Külustatakse muusikaüritusi.

Muusikaõpetuse õpitulemused II arengutasemel

Muusika kuulamine

- eristab muusikapalade tunnuseid (kurb-rõõmus), kiiret ja aeglast rütmi;
- eristab õpitud laulu ja tantsuviise;
- tunneb ära / nimetab erinevaid hääli ruumis ning looduse;
- eristab kuulmise järgi õpitud muusikainstrumente;
- tunneb marssi muusika karakteri järgi;

Laulmine

- laulab õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt;
- muudab hääle tugevust;
- esineb erinevatel kooli sündmustel õpitud laulu või pillilooga;

Pillimäng

- kasutab erisuguseid rütmipille;

Muusikaline rütmiline liikumine

- liigub vastavalt muusika tunnustele;
- osalemine laulu- ja ringmängudes;

Muusikaõpetuse rõhuasetused III arengutasemel ja pikendatud õppeajal (PA)

Tähelepanu pööratakse muusikale kui harrastusele.

Süvendatakse pillimänguoskusi.

Õpetatakse koos laulmist ja musitseerimist.

Suunatakse valima ja külastama meeldivat muusikaüritust.

Õpilasel aidatakse orienteeruda tänapäeva muusika eri stiilides ja luuakse võimalused oma eelistuste kujunemiseks.

Muusikaõpetus õpitulemused III arengutasemel

Muusika kuulamine

- eristab soololaulu koorilaulust;
- eristab kõrget ja madalat häält;
- eristab orkestrit üksiku muusikainstrumenti mängust;
- eristab levi- ja klassikalist muusikat;

Laulmine

- osaleb ühislaulmises -koori/ansamblilaulus;
- esineb muusikaliste etteastetega erinevatel sündmustel koolis ja väljaspool kooli.

Pillimäng

- osaleb ansamblimängus;

Muusikalis rütmiline liikumine

- laulab ja tantsib koos teistega muusika saatel

Muusikaõpetuse ainekava jaotus

I arengutase	II arengutase	III arengutase ja pikendatud õppeajal
MUUSIKA KUULAMINE	MUUSIKA KUULAMINE	MUUSIKA KUULAMINE
Helid ja mürad looduses ja ruumis. Helide kuulamine, matkimine, väljendamine liigutuste ja sümbolitega (looduses, linnas, maal). Kuuldud hääle seostamine pildiga. Inimhääle eristamine teistest häältest. Helide ja vaikuse vahelduv tajumine. Reageerimine vastavalt muusika iseloomule (plaksutamine, lehvitamine, käte, jalgade, kehaga liigutamine). Õpitud laulude äratundmine. Lihtsamate žanride äratundmine (laul, tants). Esinemine koolisündmustel Kontsertide külastamine.	Muusikapalade kuulamine. Erinevate häälte äratundmine (nais-, mees-, lastehääled). Marsi eristamine teistest rütmidest. Muusikapalade tunnuste <i>kurb-röömus, vali-vaikne, kiire-aeglane</i>, eristamine muusikalises näidetes ja väljendamine liikumises. Esinemine muusikatunnis kaasõpilastele ja koolipidudel. Eesti rahvamuusika. Eesti levimuusika- tuntumad laulud ja meloodiad. Esinemine koolisündmustel Kontsertide külastamine.	Muusikapalade kuulamine: soololaal, koorilaal, ansamblilaal; kõrge ja madal hääle (heli). Orkester, erinevad pillid. Muusika seostamine elu ja loodusega. Loodushäälega seotud muusika kuulamine. Muusikaetenduste ja kontsertide külastamine. TV ja raadiost muusikasaadete jälgimine/kuulamine. Teiste maade rahva- ja levimuusika. Klassikaline muusika. Esinemine koolisündmustel Kontsertide külastamine.
LAULMINE	LAULMINE	LAULMINE
Õpetaja laulmise kuulamine, jälgimine, laulu osaline kaasa laulmine. Osalemine laulmisel: plaksutab või laulab kaasa. Nime-, tere-, värvi- ja iseteenindamislaulud. Laulud vastavalt päevaosale, aastaajale.	Jõukohaste rahva- ja lastelaalude laulmine. Tuttavate meloodiate äratundmine. Laulu sisule vastava karakteriga ilmeka laulmine, hääle tugevuse muutmine lauldes. Tunnete väljendamine laulu ja muusika abil. Ansamblilaal ühtses tempos. Laulmine õige hääle- ja kehahoiuga. Oma (laulu)hääle äratundmine lindilt. Mitmekesine lauluvara.	Eakohaste laalude (lemmiklaalud) laulmine. Seltskonnalaalud: kooslaulmine, muusikalised mängud, pillisaated. Laulmine koos liikumise, liigutuste või pillimänguga. Esinemine kooli pidudel ja väljaspool kooli. Hääle tugevuse võimendamine (võimendustehnika, mikrofonid).

	Hääle tervishoid.	Hoidumine liiga valjust helist (muusika, müra) kui kahjustavast toimest kuulmisele. Hääle ja heli dünaamika kasutamine kõnes ja laulmises.
PILLIMÄNG	PILLIMÄNG	PILLIMÄNG
Muusikale kaasamängimine kehapillil (rütmi kaasa plaksutamine) õpetajaga koos või ettenäitamisel. Rütmi kaasamängimine saatemuusikaga (erinevad rütmipillid). Mängimine pillil, üks heli/mitu heli. Heli ja vaikuse vaheldumine	Rütmide kuulamine ja taasesitamine rütmipillidel, aeglane ja kiire rütm. Rütmipillidel mängimine. Rütmi kaasamängimine kehapillil. Heli tekitamine pillidel. Eri pillidel mängitud tuttava muusikapala äratundmine, Mängitavate pillide tundmine. Rahvapillidel rahvamuusika mängimine.	Erinevast materjalist pillide kõla kuulamine. Kaasmängud rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele. Osalemine ansamblimängus.
MUUSIKALINE-RÜTMILINE LIIKUMINE	MUUSIKALINE-RÜTMILINE LIIKUMINE	MUUSIKALINE-RÜTMILINE LIIKUMINE
Liikumised koos õpetajaga vastavalt laulu tekstile ja muusika meeleolule. Pausi ja muusika liikumise tunnetamine. Osaleb laulumängudes. Erinevate kõlavärvide tajumine ja väljendamine keha liikumise kaudu.	Muusikapala tunnuste väljendamine liikumises. Tantsuelementide (kõnd-jooks, päkkadel kõnd, keerutamine paarilisega, liikumine hanereas ja ringis nii üksi kui paarilisega jne) kasutamine muusikaline-rütmilises liikumises. Liikumise tempo, rütmi ja suuna muutmine sõnalise märguande või muusika tajutava muutuse järgi. Osalemine laulu- ja ringmängudes.	Kõnd, jooks, võimalikult täpne reageerimine muusika muutustele. Osalemine tantsulises tegevuses.

6. Ainekava täitmist toetavad tegevused ja koostöö huvigruppidega.

1. Koostöö 1.- 4 .klassiõpetajatega ja osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, teatri ja kontserdikülastustel koos 1.-4. klassidega.
2. Koostöö II- III kooliastme klassidega ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, teatri ja kontserdikülastustel koos 5-9 klasside õpilastega.
3. Koostöö Lüllemäe raamatukogu, kiriku ja rahvamajaga.

7. Hindamismeetodid

- Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine
- Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga), ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TT – tuleb toime õpitud rütmiharjutuse taasesitamisega).

Hindamise eesmärgid ja põhimõtted on kirjeldatud Lüllemäe Põhikooli TÕ õppekava üldosas pealkirja „Hindamine“ all.

Lüllemäe Põhikool TÕ rütmika ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus

Aine	TÕ rütmika	Arengutasemed
Tundide arv	1.klass 1 tundi	I, II, III
	2.klass 1 tundi	I, II, III
	3.klass 1 tundi	I, II, III
	4.klass 1 tundi	I, II, III
	5.klass 1 tundi	I, II, III
	6.klass 1 tundi	I, II, III
	7.klass 1 tundi	I, II, III
	8.klass 1 tundi	I, II, III
	9.klass 1 tundi	I, II, III
	10.klass 1 tund	II, III
	11.klass 1 tund	II, III

2. Rütmika aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Rütmikas ühendatakse kehalisest kasvatuses tuttavad harjutused muusika ja rütmiga. Rütmitunde aluseks on lihaste liigutustele tugineva korrapärase liikumise tunnetamine. Muusika rütmiline külg organiseerib psüühikat. Liigutused muusika saatel ja rütmiline liikumine arendavad õpilaste füüsilisi võimeid, aktiveerivad psüühilisi protsesse, aitavad kaasa õpilaste enesetunnetuse kujunemisele, tõstavad meeleolu ning arendavad verbaalse ja mitteverbaalse suhtlemise oskusi. Rütmikatunnis kasutatakse kehatunnetus-, kontakti- ja suhtlemisharjutusi, luuletusi, laulu- ja ringmänge, tantse ja pillimängu. Õpitud tantsude ja mängudega esinetakse üritustel. Kujundatakse hügieeni- ja korraharjumusi.

3. Üldpädevuste kujundamine rütmika aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla. Rütmika aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Rütmika soovituslikus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi neljas liikumisvaldkonnas:

- Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused.
- Koordinaatsiooniharjutused.
- Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.
- Vaimne ja kehaline tasakaal.

Loetletud teemavaldkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Rütmiliste liikumistegevuste ja muusika kaudu õpivad õpilased tajuma ennast ja ümbritsevat keskkonda. Õpilastel kujuneb minapilt - arusaamine enda kehast ja erinevatest liikumisvõimalustest. Kaaslastega koos musitseerides, tantsides ning laulu- ja tantsumänge mängides areneb positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse. Õpilased tutvuvad Eesti ja teiste riikide rahvalaulude ja -tantsudega.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Ühiselt tegutsedes õpivad õpilased arvestama enda isiklike huvisid ja rühma kui terviku huvisid. Liikumise ja muusikaga seonduvates elulistes ja mängulistes olukordades õpivad õpilased esialgu suunatult ning seejärel iseseisvalt käituma vastavalt situatsioonile ja kokkulepitud reeglitele, sh järgima mängureegleid, ootama enda järjekorda jms. Õpilased õpivad tajuma ja mõistma enda ja kaaslaste emotsioone ning enda käitumist vastavalt reguleerima.

Enesemääratluspädevus. Ühiste liikumisega seonduvate ja muusikalis-rütmiliste tegevuste kaudu kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Õppides mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste eripära kujuneb õpilastel positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse, samuti enda perekonda, klassi, kooli, kodumaasse. Liikumistegevuste raames õpivad õpilased märkama enda ja kaaslaste abivajadust, abi küsima ja seda pakkuma. Õpilasi suunatakse positiivse suhtumise läbi muusikalis-rütmilisse liikumisse järjepidevalt arendama enda tantsuoskusi ja tegelema tantsu kui harrastusega.

Õpipädevus. Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste kavandamisse. Laulu- ja tantsumängudes ning tantsudes osalemise kaudu õpivad õpilased täitma jõukohaseid ülesandeid nii individuaalselt kui rühmas tegutsedes.

Suhtluspädevus. Suhtluspädevuse arengut toetavad muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste käigus tekkivad elulised suhtlussituatsioonid. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamine toimub läbivalt rütmika tundide raames. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid. Elulistes olukordades õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Liikumisüritused looduskeskkonnas toetavad keskkonnateadliku käitumise kujunemist, õpilased õpivad märkama elus ja eluta loodust enda ümber ning seda hoidma.

Ettevõtlikkuspädevus. Liikumist ja kultuuri väärtustavad õpilased on positiivse ellusuhtumisega ja valmis tegutsema. Tantsu kui harrastusega tegelemine distsiplineerib õpilasi ja toetab valmisolekut tegeleda järjepidevalt kindla tegevusega kuni eesmärgi saavutamiseni.

Digipädevus. Rütmika aine õppimisel kasutatakse õpilastele arusaadavaid ja jõukohaseid infotehnoloogilisi vahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit

4. Rütmika aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulis-praktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides rütmika aine soovituslikes teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Jõukohaste ja mänguliste muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste kaudu toetatakse õpilaste huvi erilaadsetes tegevustes osalemise vastu. Kujuneb õpilaste positiivne suhtumine kaaslastesse, ümbritsevasse keskkonda ja tegutsemisse. Muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste, sh tantsimise käigus arenevad koostööoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimeid. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teema käsitlemine toimub liikumis- ja muusikaliste tegevuste raames saadavate kogemuste kaudu nii looduses kui linnaruumis. Õpilastele mõistetavatest olukordadest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja inimeste jätkusuutliku tegutsemise põhimõtteid. Õpilased õpivad mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saavad praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist, nt kasutada looduslikest materjalidest valmistatud pille, valmistada kostüüme ja maske olmejääkidest jms.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Keskkel kohal on võimetele vastava adekvaatse minapildi kujunemine. Ühiste muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste kaudu õpivad õpilased teadvustama enda rolli kaasinimeste hulgas ja laiemalt ühiskonnas, kujunevad sõprussuhted. Laulu- ja tantsumänge mängides arenevad õpilaste koostööoskused. Liikumist ja muusikat väärtustav õpilane on positiivse ellusuhtumisega ja valmis tegutsema. Muusikalised ja tantsulised tegevused toetavad valmisolekut tegeleda järjepidevalt kindla tegevusega kuni eesmärgi saavutamiseni. Õppetöö raames osaletakse erinevatel liikumis- ja tantsuüritustel nii osalejate kui pealtvaatajatena.

Kultuuriline identiteet. Kultuuriline identiteet kujuneb õpilastel kodu, kooli ja laiemalt ühiskonna pidevas koostöös. Rütmika tundides õpivad õpilased mängima Eesti traditsioonilisi laulumänge ja tantsima rahvatantse. Tutvutakse erinevate rahvaste tantsudega ja muusikaga. Erinevatel liikumis- ja muusikaüritustel on võimalik kohtuda teiste kultuuride esindajatega. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine nii Eesti kui teiste rahvaste kultuuripärandisse.

Teabekeskkond ja meediakasutus. Õpilasi suunatakse ühe vaba aja veetmise võimalusena vaatama meediakanalite kaudu edastavaid muusika- ja tantsuüritusi jms. Õuesõppe raames või

õppekäikudel suunatakse õpilasi märkama erinevaid infokandjaid, neid lugema, mõtestama ja vastavalt suunistele käituma.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Muusikalis-rütmilisi liikumisi, sh tantsu saab õppida videomaterjali vahendusel. Õpilaste liikumistegevusi on võimalik filmida hilisema analüüsimise või esitamise, nt tantsukavad, eesmärgil. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutuselolevat AAC vahendit tuleb tutvustada kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus. Õpilased kogevad rütmika tundides jõukohaste muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste kaudu liikumisrõõmu. Nad omandavad positiivse suhtumise nii muusikasse kui liikumistegevustesse. Õpilasi suunatakse jälgima enda enesetunnet nii igapäevaselt kui liikumistegevustes. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, arvestama liikumisel kaaslastega jne. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus. Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilased väärtustaksid muusikat, tantsu ja liikumist laiemalt, peab õpetaja olema positiivse suhtumisega õpilastele eeskujuks. Rütmika tundides õpivad õpilased tundma iseennast, enda tugevaid ja nõrku külgi. Õpilastel kujunevad ühiste tegevuste käigus suhtlemisoskused, aktsepteeritavad väärtushinnangud ja käitumismustrid.

5. Rütmika aine lõiming teiste õppeainetega

Oma keha tajumine ruumis ja emotsionaalse seisundi määratlemine, on mõned oskustest milliste omandamiseks toimetulekuõppe õpilased vajavad suunamist ja abistamist. Heaks võimaluseks on loominguiline, rahulik, kriitikavaba ja turvaline keskkond, kus õpilane saab tunnetada ennast ja ühineda oma sisemaailmaga. Rütmika aine raames on ühendatud füüsilised ja loominguilised tegevused tänu millele tekib õpilasel enda tunnetamiseks sobilik keskkond. Rütmika aine raames saab õpetada esmaseid emotsionaalse seisundi märkamise ja reguleerimise võtteid, millele õpilased saavad toetuda igapäevastes elulistes olukordades.

Rütmika ja elu- ja toimetulekuõpe

Rütmikas saab muusika, rütmi ja liikumise läbi toetada elu- ja toimetulekuõppe teemade omandamist. Erinevate liikumismängude, tantsude jms abil kujuneb õpilasel minatunnetus ja enda kehataju, arenevad koostööoskused ja sõprussuhted. Rahvuslike liikumismängude ja rahvatantsude abil saab kujundada õpilastel arusaamist Eesti rahvuspärandist ning toetada aja kulgemise mõistmist läbi vana aja lugude.

Rütmika ja eesti keel

Igapäevase suhtlemise arengut toetavad rütmikatundide käigus tekkivad elulised suhtlussituatsioonid. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamine toimub läbivalt rütmika tundide raames. Muusikalis-rütmiliste tegevuste käigus suunatakse õpilasi jälgima, mõistma ja täitma õpetaja juhiseid. Elulistest olukordades õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes ja avaldama oma arvamust. Õpilased osalevad rütmisalmide lugemisel, liisutamisel, rahvalaulude laulmisel jms.

Rütmika ja matemaatika

Rütmika aines käsitletavad teemad ja läbiviidavad tegevused toetavad matemaatiliste teemade omandamist. Erinevate liikumismängude, tantsude jms abil kujuneb õpilastel minatunnetus ja enda kehataju, areneb arusaamine ruumisuhetest. Õpilased õpivad moodustama erinevaid tantsujooniseid, liikuma ravis, ringjoonel. Õpilased õpivad tunnetama, tajuma ja taasesitama erineva pikkusega rütmi, kuulama ja esitama muusikapalu ja laule. Kujuneb arusaamine aja kulust, mõistetest pikk- lühike.

Rütmika ja kunst ja käeline tegevus

Nii muusikalis-rütmilised liikumistegevused kui kunstilised tegevused loovad võimaluse loominguliseks eneseväljenduseks, areneb õpilaste loovus. Rütmika tundides saavad õpilased kasutada kunsti ja käelise tegevuse raames meisterdatud rütmipille. Rütmipille mängides õpivad õpilased tajuma enda keha, areneb rütmitunne. Rütmikatundides õpitud liikumiskavade juurde saab kunsti ja käelise tegevuse tundides meisterdada kostüüme, maske, loovad dekoratsioone jms.

Rütmika ja tööõpe

Muusikalis-rütmiliste liikumistegevuste kaudu areneb õpilastel kehataju ja kujuneb arusaamine enda kehapildist. Õpilased õpivad vastavalt võimetele hindama enda võimeid. Liikumis-, laulu- ja tantsumänge mängides õpivad õpilased koostööoskusi, mõistma enda ja teiste emotsioone ja vastavalt käituma. Loetletud oskused on oluliseks eelduseks lihtsa töö tegemise õppimiseks. Samas tööõppe aine raames omandatavad tööoskused eeldavad teatavaid liikumisoskusi, vastupidavust ja jõudu.

Rütmika ja kehaline kasvatus ja muusika

Rütmika, kehalise kasvatus ja muusika õpetamine on tihedalt lõimunud. Liisutamise ja erinevate muusikapalade saatel toimuvad rütmiharjutused. Liikumismängud on sageli muusika ja laulu saatel, samuti tantsimine. Tegevused on suunatud oma keha ja emotsioonide tajumisele ning lõdvestusharjutuste praktiseerimisele.

6. Rütmika aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Kujundatakse õpilastel oskust kuulata, jälgida, matkida, mõista ja täita lihtsamaid korraldusi laulu- ja ringmänge õppides.	Kujundatakse praktilisi koostööoskusi laulu- ja tantsumänge mängides.	Õpitakse tantsima lihtsaid tantse ja pidudel õpitud viisil käituma.
Õpilasi õpetatakse tunnetama oma keha ja liigutusi, arendatakse ruumitaju.	Õpilasi suunatakse kontrollima oma kehaasendit.	Liikumiskavade õppimisel arvestatakse õpilaste muusikaeelistustega.
Õpetatakse oma liikumist ja liigutuste rütmi kohandama saatelugemisele ja muusikale.	Õpitakse erisuunalisi liigutusi ja eri kehaosade liigutuste koordineerimist.	Kujundatakse oskust ja harjumust iseseisvalt kontrollida oma keha asendit ja liigutusi.
Harjutusi õpitakse koostegevuses, matkides/eeskuju järgi.	Õpitud harjutusi sooritatakse vähesel suunamisel võimalikult iseseisvalt	Õpilane sooritab õpitud harjutusi iseseisvalt erineva muusika järgi.

7. Rütmika aine õpitulemused, soovituslik õppesisu ja soovitud õppetöö läbiviimiseks

Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused

Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse ning rühi- ja tasakaaluharjutusi; 2) sooritab koostegevuses erisuunalisi liigutusi ja liigutuste ahelat; 3) osaleb koostegevuses lihtsamates õpitud ring-, laulu- ja tantsumängudes; 4) liigub roomates, põlvedel ja neljakäpukil; 5) kõverdab ja sirutab käsi, pigistab rusikasse, plaksutab; 6) sooritab kehatunnetusharjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise, instruksiooni (verbaalne/alternatiivsete vahenditega) järgi.	Õpilane: 1) sooritab iseseisvalt õpitud ja jõukohaseid keha- ja ruumitunnetuse ning rühi- ja tasakaaluharjutusi; 2) sooritab juhendamisel / juhendi järgi erisuunalisi liigutusi ahelas; 3) tunneb ära õpitud harjutusi ja tegevusi saatva muusika; 4) liigub kooskõlas muusikaga; 5) sooritab õpitud kehatunnetusharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.	1) sooritab rühi- ja tasakaaluharjutusi vajalikus rütmis ja tempos; 2) sooritab iseseisvalt õpitud tantsusamme, oskab ette näidata lihtsamaid tantsuliigutusi; 3) improviseerib tantsu muusika järgi; 4) oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada.

Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Igapäevased tegevused. Harjutused peegli ees kehahoiu korrigeerimiseks. Harjutused sensoorteraapia- ja füsiorullpallidega. Kiikumisharjutused. Kükimine, kägarasend ja selles kiikumine. Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine, kehaosade puudutamine. Sõudmine istuvas asendis. Rütmilised harjutused käte ja õlgadega. Roomamine käsi ja jalgu liigutades. Põlvedel ja neljakäpakil liikumine. Kõnd tasapinnal orientiiride järgi. Kõnd reljeefsel/erinevatest materjalidest rajal. Erinevate kõnnakute matkimine kindlas rütmis. Stopp- liikumine koostegevuses. Takistustest üleronimine. Varbseinal ronimine. Ronimine mänguväljaku treppidel ja redelitel. Ruumitaju arendavad harjutused: liikumine ravis, ringis. Kontaktliikumise harjutused, harjutused rütmi ja liisusalmide saatel. Liikumine muusika saatel. Juhendamisel lihtsamate mängu- ja tantsuliigutuste sooritamine teistega koos. Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused.	Enda veeretamine. Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hübits. Kõnd võimlemispingil. Põlve- ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksumudega. Stopp- liikumine mängudes. Ronimine kaldpingil. Ronimine mänguväljaku redelitel, tasakaaluradadel. Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse, hüpped batuudil. Lihtsamate tantsuliigutuste matkimine. Liikumise kiirendamine ja aeglustamine; liikumissuuna muutmine. Liikumismängud. Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused.	Tasakaalu arendavad liikumismängud. Põlve- ja sääretõstetööd. Jooks suuna muutmisega. Liikumine joonel ja pingil kasutades erinevaid kõnni- ja jooksumude. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksumudel. Stopp- liikumine harjutuskava osana. Ronimine mänguväljaku redelitel, tasakaaluradadel, Slackline lindil. Ronimine ronimisseinal. Hüpped üle takistuste, hüplemine hübitsaga. Kombineeritud rütmilised harjutused erinevate vahenditega. Rütmi-improvisatsioonid. Tantsusammude valik muusika järgi. Õpitud lihtsamate tantsuliigutuste esitamine. Iseseisva-, paaris- ja rühmatantsu erinevused. Teistega koos tantsimine. Varem õpitud harjutuste/ tantsuliigutuste meenutamine ja esitamine. Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused.

Koordinatsiooniharjutused

Koordinatsiooniharjutused, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) osaleb koostegevuses rivi ja ringjoone moodustamisel; 2) õpib märkama oma kohta harjutuste sooritamisel; 3) liigub erineva rütmiga ja tempoga muusika saatel; 4) liigub ringis; 5) tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat.	Õpilane: 1) teab oma kohta ravis ja ringjoonel ning suudab seda hoida tantsimisel, harjutuste sooritamisel; 2) tunneb ära õpitud harjutusi ja tegevusi saatva muusika; 3) liigub kooskõlas muusikaga; 4) sooritab õpitud koordinatsiooniharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.	Õpilane: 1) osaleb juhendamisel erinevate tantsujooniste moodustamisel; 2) improviseerib tantsu muusika järgi; 3) sooritab koordinatsiooniharjutusi vajalikus rütmis ja tempos.
Koordinatsiooniharjutused, õpitulemused		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Erinevad liikumisviisid: kõnd, jook, hüplemine. Sulghüpe. Harki - kokku hüplemine Erineva rütmi ja tempoga liikumine. Liikumine ringis. Lihtsama rivi moodustamine. Joone juures seismine. Rütmisalmide lugemine koos rütmiliste liigutustega: plaksutamine, patsutamine, trampimine. Koostegevuses koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel. Marssimine; tantsuelemendid.	Kõnd päkkadel ja kandadel, takistuste ületamine, tagurpidi kõnd. Käte ja jalgade samaaegsed harjutused. Hüppeharjutused paigal, jalad koos, harki-kokku hüpped, hüpped üle esemete. Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, hüpped rõngast rõngasse, hüpped batuudil jne. Harjutused väikeste pallidega, rõngaga. Eeskuju järgi koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel. Tantsuline liikumine.	Hüppeharjutused paigal ja liikumisel. Hüplemine hüpitsaga. Külgsamm, galopp, juurdevõtusamm. Harjutused väikeste pallidega, kurikatega, lindiga, rõngaga. Koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel. Tantsu improviseerimine muusika saatel.

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) osaleb koostegevuses rivi ja ringjoone moodustamisel; 2) õpib märkama oma kohta harjutuste sooritamisel; 3) liigub erineva rütmiga muusika saatel; 4) tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat; 5) osaleb koostegevuses lihtsamates õpitud ring-, laulu- ja tantsumängudes; 6) esineb koostegevuses õpitud ringmängudega ühisüritustel; 7) sooritab sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise, instruksiooni (verbaalne/alternatiivsete vahenditega) järgi;	Õpilane: 1) teab oma kohta ravis ja ringjoonel ning suudab seda hoida tantsimisel, harjutuste sooritamisel; 2) tunneb ära õpitud harjutusi ja tegevusi saatva muusika; liigub kooskõlas muusikaga; 3) osaleb laulu- ja tantsumängudes ning liikumiskavades; 4) tunneb ära õpitud rahvatantsu ja tantsib seda kaasa; 5) esineb õpitud ring-, laulu- ja tantsumängudega ning liikumiskavadega kooli üritustel; 6) sooritab õpitud sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.	Õpilane: 1) osaleb juhendamisel erinevate tantsujooniste moodustamisel; 2) sooritab iseseisvalt õpitud tantsusamme, oskab ette näidata lihtsamaid tantsuliigutusi; 3) improviseerib tantsu muusika järgi; 4) tantsib lihtsamaid rahva- ja seltskonnatantse; 5) oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada; 6) esineb õpitud rahva- ja seltskonnatantsude ning liikumiskavadega erinevatel üritustel.

Sotsiaalsed ja emotsionaalsed arengut toetavad harjutused, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Harjutused peegli ees. Õpetaja tegevuse matkimine. Lindude ja loomade kõnnaku ja tegevuste matkimine. Ring-, laulu- ja tantsumängud. Kullimängud. Harjutused langevarju, rätikute ja lintidega. Ühisüritustel esinemine.	Harjutused paaris ja rühmas. Liikumine ravis, kolonnis. Laulu- ja tantsumängud, liikumiskavad. Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega, sh rahvatantsud. Õigeaegne tantsu alustamine ja lõpetamine. Muusika kuulamine, lihtsamate liigutuste meenutamine ja esitamine. Kooli üritustel esinemine.	Erinevad tantsujooniseid. Seltskonnatantsud, liikumiskavad. Erinevate rahvaste tantsud. Õpitud tantsujoonise meenutamine ja mälu järgi tantsimine. Tantsule palumine ja lõpetamine. Tantsule kutse vastuvõtmine või viisakas loobumine. Kaaslasele lihtsamate tantsuliigutuste näitamine / õpetamine. Diskol improviseeritud tantsimine. Käitumise reeglid diskol. Koolisisestel ja -välistel üritustel esinemine.

Vaimne ja kehaline tasakaal

Vaimne ja kehaline tasakaal, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi; 2) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi sirutus- ja lõdvestusharjutusi, naudib lõõgastumist; 3) märkab suunamisel enda põhiemotsioone.	Õpilane: 1) sooritab paaris õpitud sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi; 2) sooritab suunamisel õpitud sirutus- ja lõdvestusharjutusi, naudib lõõgastumist; 3) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja suunamisel reguleerib oma käitumist; 4) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, reageerib suunamisel neile sobivalt.	Õpilane: 1) sooritab varieeruvates tingimustes sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi rühmas; 2) sooritab iseseisvalt sirutus- ja lõdvestusharjutusi, lõõgastub teadlikult; 3) kontrollib enamasti oma põhiemotsioone.

Vaimne ja kehaline tasakaal, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Rahustava muusika ja puudutuselementide saatel õpitakse lõõgastuma ja tunni pinget maandama. Lõõgastav liikumine muusika saatel. Tähelepanu- ja matkimismängud. Kehatunnetharjutused. Lihtsas jooga asendis püsimine (nt täht, kuu, koer). Lihtsamad hingamisülesanded. Sisse ja välja hingamine. Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Tegevused tunnetustoas. Enda põhiemotsioonide suunatud märkamine liikumistegevuste käigus individuaalses töös ja rühmas. Enda põhiemotsioonide reguleerimine koostegEVuses mängulise tegevuse abil.	Rahustava muusika saatel lõõgastumine. Kehatunnetharjutused ja hingamisharjutused. Juhendatud lõõgastav hingamine. Lihtsamate jooga asendite harjutamine (sild, kass, täht, puu, liblikas, uss, lind, koer, kuu). Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Enda emotsioonide märkamine liikumistegevustes ja sportmängudes osaledes. Oma tunnete suunamine ja väljendamine aktsepteeritaval viisil. Võit ja kaotus. Emotsioonide juhtimine suunamisel: eemaldumine, hingamisharjutused, joonistamine, stressipall jms. Põhiemotsioonide märkamine ja äratundmine kaaslastel.	Lõõgastava muusika valik, pingete maandamine. Kehatunnetharjutused ja hingamisharjutused. Lihtsamad lõõgastava hingamise tehnikad. Nende kasutamine koos muusikaga. Jooga asendite kasutamine pingete maandamiseks. Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Enda emotsioonide märkamine ja reguleerimine vastavalt olukorrale. Võit ja kaotus. Emotsioonide juhtimine erinevate õpitud tegevuste abil. Kaaslaste emotsioonide märkamine ja neile reageerimine aktsepteeritaval viisil, kaaslaste toetamine.

8. Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega

- Koostöö 1.- 4 .klassiõpetajatega ja osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, teatri ja kontserdikülastustel koos 1.-4. klassidega.
- Koostöö II- III kooliastme klassidega ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides ja õppekäikudel õppekäikudel, teatrikülastustel ja kontserdikülastustel koos 5-9 klasside õpilastega.
- Koostöö Lüllemäe raamatukogu, noortekeskuse ja rahvamajaga..

9. Hindamismeetodid

- Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine

- Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga), ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TT – tuleb toime õpitud rütmiharjutuse taasesitamisega).

Hindamise eesmärgid ja põhimõtted on kirjeldatud Lüllemäe Põhikooli TÕ õppekava üldosas pealkirja „Hindamine“ all.

Õppevara ja lisamaterjalid

Ajupausid. <https://empoweredparents.co/brain-break-activities/>

Lass, K., Joost, K. Liikumine ja muusika. <https://hev.edu.ee/123-2/>

Lastejooga loodusbingo. <https://loovlaps.ee/lastejooga-loodusbingo/>

Liikumisega seotud aktiivtööd. <https://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/koolis/olulised-abimaterjalid/toitumine-ja-liikumine/opetajaraamat/liikumise-aktiivtoeod>

Liikumine ja kultuur. <https://liikumisopetus.ee/valdkonnad/liikumine-ja-kultuur/>

Liikumine ja kultuur materjali. https://liikumisopetus.ee/materials/?mf_material-cat=90&mf_material-level=13

Lõdvestusharjutused. <https://peaasi.ee/lodvestusharjutused/>

Mellov, Z , „Rütmika – loov liikumine“ Koolibri 1999

TAI kodulehekülg. <https://www.tai.ee/et/sotsiaalto/koik-noodid-oiged-muusikateraapia-voimalustest-erivajadusega-inimestele>

Teadveloleku harjutused ATH lapsele. <https://www.vkkeskus.ee/teadveloleku-harjutused-ath-lapsele/>

Vaimne ja kehaline tasakaal. <https://liikumisopetus.ee/valdkonnad/kehaline-ja-vaimne-tasakaal/>

Vaimne ja kehaline tasakaal materjalid. https://liikumisopetus.ee/materials/?mf_material-cat=84&mf_material-level=13

Vaikuseminuti harjutused. <https://vaikuseminutid.ee>

Lüllemäe Põhikool TÕ Tööõppe ainekava

Üldosa

1. Ainetundide jaotus

Aine	TÕ tööõpe	Arengutasemed
Tundide arv	6.klass 5 tundi	I, II, III
	7.klass 5 tundi	I, II, III
	8.klass 5 tundi	I, II, III
	9.klass 5 tundi	I, II, III
	10.klass 5 tundi	I, II, III
	11.klass 5 tundi	II, III

2. Tööõppe aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Tööõppe aine hõlmab valdkondi, mis on seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning lähiümbruses.

Kujundatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöödega toimetulekuks.

Õpilane õpib tundma ja täitma õpitud tööde jaoks vajalikke ohutustehnika- ja hügieeninõudeid.

Aredatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse.

Õpetatakse töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust.

Oluline on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ja probleemide lahendamise oskuste kujundamine.

Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning õpetatakse neid juhendamisel või juhendi abil kasutama. Õpe toimub koostöös koduga, et õpilane saaks omandatud oskusi erinevates elulistes situatsioonides rakendada.

Õpetusega kujundatakse õpilastel tegevuspädevus:

- praktilise tegevuse oskuste kasutamine korduvates ja vähe varieeruvates situatsioonides;
- praktilise tegevuse sooritamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades;
- osalemine jõukohases ühistevuses;
- oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt kas näidisega võrreldes või mälukujutlustele toetudes;
- tegevuste sooritamine iseseisvalt oma oskuste piires.

Õpilaste arengutasemetega arvestamine õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel.

Tööõppe aines toimub õppetegevus kolmel arengutasemel: I arengutase, II arengutase, III arengutase.

Samaealiste toimetuleku õppekava järgi õppivate õpilaste kogemused, võimed, oskused ja teadmised erinevad tingituna puude spetsiifikast ja kaasuvatest diagnoosidest.

Ühes klassis õppivad õpilased võivad olla tööõppe aines erinevatel arengutasemetel.

Õppetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse iga konkreetse õpilase kogemustest, võimetest, oskustest ja teadmistest. Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele erinevates tööõppe aine valdkondades vastavalt individuaalsele arengu tempole.

3. Üldpädevuste kujundamine tööõppe aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Tööõppe aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Tööõppe aine raames omandatud oskused ja teadmised valmistavad õpilast ette võimalikult iseseisvaks elulistes olukordades toime tulemiseks nii kooli- kui täiskasvanueas.

Õppimine toimub peamiselt elulistes olukordades praktiliste tegevuste kaudu.

Tööõppe aine täpne suund ja sisu valitakse vastavalt õpilaste eripärale ja kooli võimalustele kaasates lastevanemaid ja õpilasi. Valitud tööõppe suunale koostab ainekavad kool. Tööõpe võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas.

Tööõppe ainekavas käsitletakse järgmisi teemavaldkondi:

- Ruumide korrashoid ja koristamine.
- Inimene ja töö.
- Asjad ja nende korrashoid.
- Toitlustamine.
- Köögitööd.
- Toiduvalmistamine.
- Sisseostude tegemine.
- Rõivastus ja selle hooldus.
- Haljastustööd. Aiandus.
- Käsitöö.
- Puidutöö.

Loetletud teemavaldkondade käsitlemise kaudu elulis-praktilistes olukordades ja klassikalises õppesituatsioonis kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Tööõppe aine raames omandatud elulis-praktilised tööoskused tagavad õpilaste võimalikult suure iseseisvuse ning toetavad õpilaste kujunemist täieõiguslikuks ühiskonna liikmeks. Õpilased õpivad mõistma ja väärtustama töö tegemise olulisust. Nad saavad aru, kuidas avaldab inimtegevus, sh tootmine ja tarbimine, mõju ümbritsevale keskkonnale. Tööõppe tundides omandavad õpilased säästliku eluviisi põhimõtteid. Toiduvalmistamise raames on võimalik valmistada ja maitsta nii Eesti kui teiste rahvuste rahvustoite ning seeläbi tutvuda erinevate rahvuste kultuuripärandiga.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Tööõppe aine raames õpivad õpilased tegema erinevaid jõukohaseid töid. Õpilased õpivad hindama nii enda kui teiste inimeste poolt tehtud tööd ning suhtuvad sellesse lugupidavalt. Lihtsa töö oskusi omandades areneb õpilaste vastutustunne, õpilased õpivad mõistma enda kohustusi ja õigusi. Kaaslastega koos tööd tehes arenevad õpilaste sotsiaalsed oskused: suhtlemisoskus, kannatlikkus, sallivus jne. Õpilased jälgivad, õpivad mõistma ja täitma jõukohaseid piltide ja/või skeemidena ja/või verbaalselt esitatud tööjuhiseid. Õpilased õpivad koostegevuses enda tööd planeerima, õigeaegselt teostama ja tulemust kontrollima. Tööõppe tundide raames toimuvate praktiliste tegevuste, õppekäikude jms läbi areneb õpilaste sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilased osalevad kooli ja kogukonnaüritustel, nt talgutel, aitavad endast nõrgemaid, nt on vahetundidel abis nooremaid õpilasi aitamas. jms.

Enesemääratluspädevus. Tööõppe tundides omandavad õpilased oskused ja teadmised võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks igapäevase elus ja ühiskonnas laiemalt. Õpilasi suunatakse omandama igapäevaelus vajaminevaid elulis-praktilisi oskusi, nt koristamine, toiduvalmistamine, sisseostude sooritamine jms. Tööõppe tundide raames omandavad õpilased esmase ettekujutuse sellest, missuguses valdkonnas võiksid nad peale kooli lõpetamist rakendust leida. Õpilased tutvuvad erinevate jõukohase töö tegemise võimalustega nii koolis kui väljaspool, nt päevakeskustes, toetatud töökohal vms. Samuti tutvustakse õpilastele kutseõppeasutustes edasi õppimise võimalusi. Toetatakse võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist. Õpilased õpivad võimalikult iseseisvalt kavandama ja täide viima erinevaid tegevusi ning kontrollima saavutatud tulemust. Nad õpivad märkama enda ja teiste abivajadust, abi küsima ja abi pakkuma. Õpilased omandavad esmased oskused ja teadmised jõukohase töö tegemiseks.

Õpipädevus. Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt tööõppe tundides erinevate tööde kavandamisse, suunatakse alustatud tööd lõpule viima ja teostama enesekontrolli, nt võrdlema enda tööd näidise või kavandiga. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi töö õppimise raames - õpilased loevad piltide, skeemide, tekstina vms esitatud tööjuhendeid, kasutavad tuttavaid mõõteriistu jne.

Suhtluspädevus. Suhtluspädevuse arengut toetavad tööõppe aine raames tekkivad elulised suhtlussituatsioonid, nendes osaledes omandavad õpilased suhtlemisoskuseid ja käitumismustreid. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, selgitusi jms. Ühise tööülesande raames õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove, tundeid ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes, kirjeldama enda töid ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Tööõppe aine raames omandatakse nii eluks vajalikke oskusi kui ka säästliku ja keskkonnasõbraliku eluviisi põhimõtted. Õpilased õpivad tundma ja kasutama looduslikke materjale ja tehismaterjale. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama, vältima liigse prügi teket ja hoolima ümbristevast keskkonnast. Tööõppe raames on palju erinevaid võimalusi teiste ainete raames saadud teoreetilisi teadmisi rakendamiseks elulis-praktilistes situatsioonides. Kasuks tulevad näiteks matemaatikaalased oskused, nt oskus mõõta erinevate mõõtvahendite abil (mõõtepulk, nõör, joonlaud jms), oskus kasutada joonlauda sirgjoone tõmbamiseks, oskus loendada erinevaid detaile jms.

Ettevõtlikkuspädevus. Tööõppe raames omandatud teadmised ja isikuomadused aitavad õpilastel arendada ettevõtlikkust ja valmisolekut karjääri planeerimiseks ja tööturul toimetulemiseks. Tööõppe aine raames omandatud oskused on eelduseks võimalikult iseseisvaks toimetulemiseks igapäevases elus ja lihtsa töö tegemiseks. Osalemine kooli ja kogukonna sündmustel: jõululaat, Keeltekohvik jms ette valmistamises ja korraldamises aitab kaasa ettevõtlikkuse arengule.

Digipädevus. Digitehnoloogia kasutamine tööõppe raames mitmekesistab õppeprotsess. Nutiseadme tarkvara abil saab koostada poenimekirja, poes kasutada kalkulaatorit ostusumma arvutamiseks jms. Õpilased õpivad otsima retsepte ja toiduvalmistamise õppefilme internetist. Interneti vahendusel on võimalik tutvuda arvutite parandamise, aiatööde tegemisega, rõivaste eest hoolitsemisega, ehitamise jm praktilise töö tegemisega nii kodus kui töökohal.

Programmeerimise alused on olulised mitmete seadmete kasutamisel (tikandimasin, 3-d printerid jm)

4. Tööõppe lõiming õppekava läbivate teemadega

Õppekava läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste ning erinevate õppeainete lõimingu vahendiks. Õppekava läbivaid teemasid arvestatakse toimetulekuõppel oleva õpilase eripärasid arvestava ning toimetulekuõppe metoodikast lähtuva kohandatud õppimist ja arengut toetava koolikeskkonna loomisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas olulisi valdkondi, mis läbi kujuneb õpilasel ettekujutus ühiskonna kui terviku toimimisest ning arengust. Õpilasel kujuneb oskus vastavalt oma võimetele omandatud oskusi ja teadmisi elulispraktilistes olukordades rakendada. Õppekava läbivad teemade käsitlemine toimub kõikides tööõppe aine soovituslikes teemavaldkondades.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Tööõppe raames omandatud oskused ja teadmised on baasiks elukestvale õppele ja karjääri kujundamisele. Seega on oluline luua positiivne hoiak õppimise ja lihtsa töö tegemise vastu, kujundada peamised õpi- ja tööoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma vastavalt võimetele enda tugevaid ja nõrgemaid külgi. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel. Praktiliste tegevuste sooritamine meeskonnatöös valmistab õpilasi ette võimalikult iseseisvaks igapäevaseks eluks täiskasvanuna ja tööeluks.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Keskkonnateadlikkus ja jätkusuutliku käitumisoskuse arendamine on vajalik kaasaegse maailma väljakutsetega toimetulemiseks ja jätkusuutliku eluviisi edendamiseks. Teema käsitlemine toimub tööõppe raames saadavate kogemuste kaudu. Õpilastele mõistetavatest praktilistest töölaadsetest tegevustest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja inimeste jätkusuutliku tegutsemise põhimõtteid. Õpilased tutvuvad erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, õpivad neid eristama, sorteerima, kasutama, taaskasutama ja utiliseerima. Õpilasi suunatakse materjale säästlikult kasutama. Olulisel kohal on materjalide, rõivaste, toidu jms taaskasutus, loodusressursside hoidmine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Tööõppe raames suunatakse õpilaste kujunemist aktiivseteks ja vastutustundlikeks kogukonna ja laiemalt ühiskonna liikmeteks. Töö tegemise kogemuse kaudu õpivad õpilased austama enda ja teiste poolt tehtud tööd. Nad omandavad oskused kavandada enda igapäevaseid tegemisi ja töölaadseid ettevõtmisi. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine praktilistesse, sh töölaadsetesse tegevustesse. Kaaslastega koos paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused. Õpilased õpivad märkama probleeme ja neid samm-sammult lahendama, püstitama eesmärgi, töötama vastavalt suunistele ettenähtud ajaperioodi kestel. Praktilise tegevuse kaudu sisseostude sooritamisel õpivad õpilased kasutama raha säästlikult. Tööõppe tundide raames on võimalik õpilaste algatusvõime ja ettevõtlikkuse toetamiseks läbi viia projektipõhist õpet.mille käigus kujuneb oskus õpitut praktikas rakendada, nt söögitegemise oskused, oskus katta lauda, pesta nõusid jms. Areneb suhtluspädevus, lihtsad ettevõtlusoskused, oskus eelarvet koostada jms. Osalemine Lüllemäe Põhikooli sündmuste korraldamises (erinevate tähtpäevade tähistamine, Jõululaat, Keeltekohvik jm)

Kultuuriline identiteet

Tööõppe tundides tutvuvad õpilased Eesti kultuuripärandiga. Muuseumitundides õpivad õpilased tundma eestlaste eluolu läbi erinevate ajastute kuni tänapäevani välja, näiteks tutvuvad vanade tööriistade ja talutöödega, riietusega, sh rahvarõivastega jms. Kokanduse raames, saab valmistada erinevate rahvuste toite ja tutvuda toidutegemisega vanal ajal. Praktiliste tegevuste kaudu õpivad õpilased märkama ajalisi ja rahvuslikke erinevusi ning neil kujuneb rahvusliku kuuluvuse tunne ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel.

Teabekeskkond ja meediakasutus

Õpilast suunatakse igapäevastes tegevustes orienteerumisel ja nende sooritamisel kasutama piltide, siltide, märksõnadena, skeemidena vms esitatud tööjuhiseid. Õpilasi suunatakse leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet, nt teabemärke riietusesemetel, märke ja skeeme toidupakenditel, skeemidena esitatud juhendeid tehnika kasutamiseks, teavet poes oleva kauba paiknemise kohta müügisaalis jms. Suunatakse ja õpetatakse kasutama meedia võimalusi info leidmiseks ja edastamiseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Tööõppe aine teemavaldkondade raames saab kasutada õppetegevuse mitmekesistamiseks erinevaid õpilaste arengule vastavaid seadmeid, digikeskkondi ja -rakendusi. Õpilasi saab suunata otsima asjakohast teavet internetist.

Tervis ja ohutus

Läbivalt toimub tööõppe raames ohutus- ja hügieeniteemade käsitlemine. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema töövahendeid, arvestama vahendite kasutamisel kaaslastega jne. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid. Tööõppe raames kujundatakse õpilastel teadmised ja oskused hoolitseda isikliku hügieeni eest. Olulisel kohal on oskus märgata mäardunud riideid, sh tööriideid, neid pesta ja korrastada.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilane väärtustaks praktilise töö tegemist, peab õpetaja olema õpilasele eeskujuks positiivse suhtumisega töösse. Praktilise töö tegemise läbi õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud.

5. Tööõppe aine lõiming teiste õppeainetega

Tööõppe aine raames kujundatakse õpilaste esmaseid igapäevaelu- ja tööoskusi.

Tööõppe ainest tulenevad teemad võivad olla toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks. Õppetööd võib kavandada projektipõhise õppena.

Tööõppe ja eesti keel

Tööõppe aine tegevuste raames suhtleb õpetaja õpilastega kasutades õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate

teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, skeemide, sõnade/ lihtlausete kaudu esitatud teavet ning töö täitmisel lähtuvad sellest. Koostöös teistega arenevad õpilaste suhtlemisoskused.

Tööõppe ja elu- ja toimetulekuõppe

Tööõppe ja elu- ja toimetulekuõppe teemavaldkonnad on tihedalt lõiminud. Osaliselt on elu- ja toimetulekuõppes omandatavad kogemused, oskused ja teadmised aluseks tööõppes käsitletavatele teemadele. Teisalt käsitletakse elu- ja toimetulekuõppe aine ja tööõppe aine õpetamisel samaaegselt ühe valdkonna teemasid. Elu- ja toimetulekuõppe aines toimub õpilase eneseteenindusoskuste ja esmaste tööharjumuste kujundamine, mis on aluseks tööõppe aines omandavatele lihtsa töö oskustele. Elu- ja toimetulekuõppes omandatavad teadmised ametitest, kujutus raha olemusest ja selle teenimisvõimalustest, teadmised kokkuhoidust ja säästmisest on aluseks tööõppes käsitletavatele sisseostude sooritamise ja eelarve planeerimisega seonduvatele tegevustele. Tööõppe aines omandatud lihtsa töö oskustele tuginedes on võimalik nõustada elu- ja toimetulekuõppe raames õpilasi karjäärivaliku teemadel.

Tööõppe ja matemaatika

Tööõppe ja matemaatika teemavaldkonnad on omavahel tihedalt lõimunud ning täiendavad teineteist. Matemaatika annab vajalikke oskusi ja teadmisi tööõppe aine raames püstitatud töölaadsete ülesannete täitmiseks. Tööõppe raames tööde kavandamisel ja teostamisel tehakse praktilisi mõõtmisi. Puhastusvahendite kasutamisel peab orienteeruma praktiliselt erinevates mahuühikutes. Ruumide sisustamisel ja kujundamisel ning koristustööde sooritamisel on oluline ruumis orienteerumise oskus. Toitlustuse ja kokanduse raames toetutakse matemaatika aines omandatud oskuste ja teadmiste eelarve planeerimisel, poes praktiliste ostude sooritamisel. Toiduvalmistamisel on oluline kasutada taimerit, oskus valida pliidil ja ahjul sobiv temperatuur, tunda kaalu- ja mahuühikuid jms.

Tööõppe ja kunst ja käeline tegevus

Tööõppe ja kunsti ja käelise tegevuse teemavaldkonnad on tihedalt põimunud. Nii tööõppe kui kunsti ja käelise tegevuse aines luuakse alus lihtsate tööoskuste ja tööharjumuse kujunemiseks. Ühes aines omandatud oskusi kasutatakse teises aines tegevuste sooritamisel.

Tööõppe ja kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus tundides omandavad õpilased tööõppes õpitavate tööülesannete täitmise eelduseks oleva füüsilise võimekuse. Kehalise kasvatus tundides suunatakse õpilasi järgima tervisliku eluviisi põhimõtteid - nii liikumise, toitumise kui vaimse tervisega seonduvaid. Tervisliku toitumise teemat saab praktikas rakendada tööõppe tundides õpitava menüü planeerimise ja toiduvalmistamise käigus.

Tööõppe ja muusika ja rütmika

Tööõppe aines omandatud praktilisi tööoskusi saavad õpilased rakendada näiteks koolikontsertide lava ülesseadmisel abiks olles. Erinevaid töid on võimalik sooritada meelepärasest muusikat kuulates ühendades nii muusikakuulamise kui harrastuse praktiliste tööoskuste omandamisega.

6. Tööõppe aine õpitulemused, soovituslik õppesisu ja tegevused õppetöö läbiviimiseks

Ruumide korrashoid ja koristamine

Ruumide korrashoid ja koristamine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes; 2) täidab koostegemises tööülesandeid; 3) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegemises lõpuni; 4) kasutab koostegemises talle antud töövahendeid; 5) võtab vastu abi; 6) täidab suunamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) osaleb koostegemises töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 8) koristab koostegemises pärast töö lõpetamist oma töökoha;	Õpilane: 1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid; 2) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 3) viib alustatud töö enamasti lõpuni; 4) valib tööks vajalikud töövahendid, sh kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 5) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi; 6) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 8) koristab suunamisel pärast töö lõpetamist oma töökoha;	Õpilane: 1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid; 2) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid, sh kodutehnika ja kasutab neid; 5) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks; 6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 9) on säästlik ja taaskasutav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes.

9) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.	9) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.	
Ruumide korrashoid ja koristamine, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Koostegevuses klassi korrastamisel ja koristamisel osalemine. Suunamisel oma töökoha korrastamine. Isiklike töövahendite paigutamine selleks ettenähtud kohale. Suunamisel korrapidaja lihtsamate ülesannete täitmine (nt tahvli puhastamine, PCS piltide äravõtmine, juhendamisel ilmakalendri täitmine jne). Tutvumine erinevate koristamisel kasutatavate töövahendite ja nende otstarbega (nt lapp, hari, kühvel, luud, mopp, ämber). Juhendamisel erinevate tuttavate töövahendite kasutamine. Koostegevuses tolmu pühkimine. Koostegevuses mööbli paigutamine klassiruumis /kodus sobivale kohale.	Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine. Verbaalsel suunamisel eluruumide ja klassi korrashoid, korrastamine. Tuttavate koristusvahendite kasutamine ruumide koristamisel. Meeldetuletamisel tuttavate koristustööde iseseisev sooritamine. Tolmu pühkimine. Põranda pühkimine. Põranda pesemine mopiga. Tahvli, laudade ja uste pesemine. Suunamisel põrandate ja põrandakatete puhastamine tolmuimejaga. Verbaalsel suunamisel mööbli paigutamine klassiruumis/kodus õigele kohale (nt peale koristamist, sündmust vms). Verbaalsel suunamisel nõudepesumasinasse mustade nõude paigutamine, puhaste nõude masinast välja võtmine.	Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine koristustöödel. Ühiselt kasutatavate ruumide (trepikojad) korrashoid ja koristamine. Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes. Kummikinnaste kasutamine. Seinte (värvitud, plaaditud) pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine. Valamute, WC-pottide puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine. Peeglite, ukseklaaside, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine.

Lühiajaline keskendumine tööprotsessile, koostegevuses töö lõpule viimine (nt lapiga tolmu pühkimine). Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine. Lihtsate piltskeemide suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine. Koostegevuses lihtsa töö kavandamine esemete ja/või pildimaterjali abil (nt igapäevaelu esemed, fotod, PCS pildid, piktogrammide vms). Igapäevase tuttava kodutehnika (nt veekeetja, tolmuimeja, nõudepesumasina, külmkapp, mikrolaineahi jne) otstarbe mõistmine. Elulis-praktilistes olukordades koostegevuses tuttava kodutehnika kasutamisel osalemine. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Koostegevuses pesumasinas kodutekstiilide pesemine: sorteerimine, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine. Verbaalsel suunamisel pildimaterjali ja/või sõnakaartide abil lihtsa töö tegevusplaani/ tegevuste jada koostamine. Tutvumine puhastusainete hoiatavate tingmärkidega (tuleohtlik, mürgine jms), koostegevuses tingmärkidega arvestamine. Kummikinnaste otstarve ja kasutamine meeldetuletamisel. Toataimede eest hoolitsemine. Lillede kastmine meeldetuletamisel. Lühiajalise töö või õpilasele antud tööosa täitmine ja lõpuni viimine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Kodutekstiilide kasutamine ja puhastamine. Tekkide, mööblikatete kloppimine klopitsaga, käsitsi. Voodipesu vahetamine. Pehme mööbli, radiaatorite puhastamine tolmuimejaga. Suurpuhastus: kardinad, katted, kuplid. Koristustöö plaani koostamine pildimaterjali abil või kirjalikult. Koostatud plaani järgimine. Vajalike kodutööde planeerimine nädalaks. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
---	--	--

Inimene ja töö

Inimene ja töö, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane:	Õpilane:	Õpilane:

1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) võtab vastu abi; 4) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 5) on tutvunud mänguliste tegevuste kaudu erinevate tuttavate elukutsetega.	1) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi; 4) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 5) teab/oskab nimetada tuttavate elukutsete esindajaid; 6) teab ema/isa ametit.	1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 4) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks; 5) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 6) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 7) tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid; 8) omab esmast töökogemust õppetöökojas, haljastusvaldkonnas vms.
Inimene ja töö, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Tutvumine elukutsetega, millega õpilane igapäevaselt kokku puutub: õpetaja, koristaja, kokk, jms. Nende töökohad, peamised tööülesanded. Vastavasisulised rollimängud ja õppemängud: lotod, memoriin, pusled jms.	Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht jms. Nende töökoha, töövahendite ja tööülesannetega tutvumine. Ema/ isa töökoht ja amet. Verbaalsel suunamisel päevaplaani koostamine pildimaterjali ja/või sõnakaartide	Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted ja asutused. Õpilasele jõukohased ametid, nt koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitööline, sulane jms. Nende ametite tööülesanded. Õpitud osaoskuste ühendamise ahelaks ja tuttava töö sooritamise algusest lõpuni, sh

Koristaja tööülesanded koolis. Koristaja töö matkimine klassis mängulises tegevuses ja elulises situatsioonis. Suunamisel enda töökoha korrastamine, isiklike asjade paigutamine selleks ettenähtud kohale. Koostegevuses lapiga tolmu pühkimine. Tegevustes abi vastuvõtmine ja koostöös tegevuse jätkamine.	abil. Koostatud päevaplaani jälgimine, järgimine ja täitmine suunamisel. Klassis korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine. Osalemine klassi/ kodu/ koolimaja korrastamisel ja koristamisel. Klassis olevate puhastusvahendite koha teadmine, nt seebi, lapi, harja, kühvli jne asukohad. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	vajalikke tööriistade valimine, nende asukoha leidmine ja töö lõpetamisel tagasipanemine õigele kohale. Töötamine erinevates töökohtades: nt puutöökoda, aed, õppeköök, köök, park jne. Kutse õppimise võimalused. Tutvumine toetatud ja kaitstud töö tegemise võimalustega. Tutvumine SKA poolt pakutavate teenustega, sh töölaadsete tegvustega teenuse raames. Vajadusel abi palumine töö tegemisel. Vanade inimeste, nooremate ja puudega inimeste abistamine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine. Erinevus kellegi eest töö ära tegemine vs abistamine.
---	---	--

Asjad ja nende korrashoid

Asjad ja nende korrashoid, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1)täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes;	Õpilane: 1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid;	Õpilane: 1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid; 2) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;

2) võtab vastu abi; 3) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta; 4) hoiab suunamisel korras oma töökoha; 5) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.	2) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi; 3) teeb vahet oma ja võõrastel asjadel; 4) hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed ja töökoha; 5) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.	3) teeb vahet omandisuhetel oma-võõras-meie; 4) on säästlik ja taaskasutav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes.
Asjad ja nende korrashoid, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Enda asjade, sh koolitarvete ja riietusesemete tundmine, eristamine kaaslaste omast. Suunamisel oma töökoha korrastamine. Koostegevuses oma kooliasjade ülevaatamine põhimõttel kasutuskõlblik või mitte. Kasutuskõlbmatute ja mittevajalike esemete äraviskamine, nt tühjad värvitopsid, liimipulgad, kuivanud vildikad jms.	Asjade eristamine põhimõttel minu oma, meie oma. Töökoha korrastamine meeldetuletamisel. Erinevad panipaigad klassiruumis, seal olevad esemed. Panipaikade korrashoid. Oma asjade, töövahendite eest hoolitsemine, nende paigutamine selleks ettenähtud kohale. Koolitarvete kasutuskõlblikkuse, puhtuse jms jälgimine verbaalsel suunamisel. Töövahendite töökorda seadmine: pliiatsite teritamine, pinali korrastamine jms. Materjaliõpetus: paber, klaas, plastik, metall, tekstiil, puit, looduslikud materjalid jne. Prügi	Asjade eristamine põhimõttel meie oma, võõras. Erinevate panipaikade korrashoid ja koristamine. Põranda- ja tolmulappide pesemine. Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanemine peale kasutamist ja hoidmine. Koristustöödel vee, puhastusvahendite ratsionaalne tarbimine. Elektri säästlik tarbimine. Prügi sorteerimine, vajadusel abi küsimine.

Koostegevuses näitvahenditena kasutatavate riietusesemete ülevaatamine põhimõttel määratud, katkine jms. Enda riietuse ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, terve- katkine. Pildimaterjali põhjal koostegevuses otsustamine, kas pildidel kujutatud tarbeesemed ja riietusesemed on kasutuskõlblikud. Mida teha kasutuskõlbmatute asjadega: parandamine, pesemine, ära viskamine. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	sorteerimise alustõed: olmejäätmel, papp ja paber, biojäätmel, klaas, pakend. Tutvumine erinevate prügikonteineritega koolimajas, õuealal, avalikus ruumis. Verbaalsel suunamisel prügi sorteerimine. Tutvumine säästliku eluviisi põhimõtetega: kokkuvõtte ja taaskasutus. Osalemine koolis läbiviidavate taaskasutusprojektides. Prügivedaja amet ja tööülesanded. Verbaalsel suunamisel enda riietuse ülevaatamine põhimõttel määratud- puhas, katkine - terve. Suunamisel riide, sh aluspesu ja sokkide vahetamise vajaduse üle otsustamine. Kehalise kasvatus riide korrashoid. Koostegevuses käsitsi väikeste riideesemete, nt sokid, pesemine. Koostegevuses pesumasinas pesu pesemine: riide sorteerimine, pesumärkide lugemine, pesumasina programmide lugemine ja sobiva valimine. Pesu kuivama panemine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Riietuse sorteerimine põhimõttel: sobib kandmiseks aga enam ei meeldi ja läheb taaskasutusse; ei sobi kandmiseks - saab kasutada käsitöömaterjalina (nt vaibakudumine), tuleb ära visata. Kasutatud patareide, rõivaste, kõlbmatu ravimite selleks ettenähtud kohtadesse viimine. Asjade pakkimine väljasõiduks, ekskursiooniks. Vajalike asjade nimekirja koostamine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	---	--

Toitlustamine

Toitlustamine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostgevuses lõpuni; 2) katab koostgevuses etteantud nõudega söögikoha ja koristab pärast söömist laua; 3) osaleb koostgevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani 4) osaleb suunamisel lühiajaliselt ühistöös; 5) täidab koostgevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) võtab vastu abi.	Õpilane: 1) leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid laua katmiseks erinevatel söögikordadel; 2) abistab laua katmisel ja koristamisel; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 5) täidab lihtsamaid toitlustamisega seotud tööülesandeid meeldetuletamisel; 6) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	Õpilane: 1) katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab selle pärast söömist; 2) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 5) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.
Toitlustamine, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Mängulistes tegevustes laua katmine ja koristamine, vastavasisulised nuku- ja rollimängud.	Homniku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle. Suunamisel hommiku- ja õhtusöögi laua katmine ja koristamine.	Lõunasööginõude valimine ja paigutamine. Lõunasöögilaua katmine ja koristamine.

Koostegevuses laua katmine etteantud nõudega elulis -praktilises olukorras, nt sööklas, klassiüritusel, õppekõõgis, kodus vms. Laua koristamine pärast söömist. Verbaalsel suunamisel laua katmine vastavalt skeemile, nt lauakate, millel on kujutatud söögiriistade asukohad. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Lõunalaua ja piduliku laua katmine koostegevuses: küünlad, linikud, lilled, nõud. Verbaalsel suunamisel enda tööülesande, nt laua katmine iseendale, lõpule viimine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Lauakatmine vastavalt inimeste arvule. Temaatiliste pidulaudade katmine. Rootsi laud, selle katmine. Nimekaartide ja kaunistuste kasutamine peolauas. Taaskasutatavate nõude ja ühekordsete nõude kasutamine üritustel. Piknikukorvi komplekteerimine, piknikulaua katmine. Ühises töös osalemine, enda tööosa lõpuleviimine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
---	---	---

Köögitööd

Köögitööd õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 2) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 3) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 4) valib suunamisel igapäevaste kodutööde tegemiseks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda koostegevuses; 5) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti; 7) võtab vastu abi.	Õpilane: 1) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 2) valib tööks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud ülesande ühe osana ühistööst; 5) teeb lihtsaid köögitöid; 6) leiab suunamisel erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingimärke, teab nende tähendust; 7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav; 8) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	Õpilane: 1) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 2) kasutab õpitud kodutehnikat; 3) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 4) viib alustatud töö lõpuni; 5) teeb köögitöid; 6) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 7) on säästlik ja taaskasutav igapäevastes kodu- ja majapidamistöodes; 8) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.
Köögitööd, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

Mängulistest tegevustes köögitööde sooritamine, vastavasisulised nuku- ja rollimängud. Köögis kasutatavad majapidamisvahendid, nt käsn, lapp, pesuhari jne. Majapidamisvahendite eristamine välimuse ja kasutamise otstarbe järgi. Õpitud majapidamisvahendite nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras. Õpitud majapidamisvahenditega koostegevuses õpitud majapidamistööde sooritamine, nt lapiga tööpinna puhastamine. Koostegevuses eeskuju järgi hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine. Lihtsate piltskeemidena kujutatud hügieeni- ja ohutuslaste juhiste suunatud lugemine ja koostegevuses järgimine, nt skeem, kuidas pesta käsi. Köögis olevate mööbliesemete ja kodutehnika eristamine välimuse ja kasutamise otstarbe järgi. Õpitud mööbliesemete ja kodutehnika nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras. Suunamisel töö tegemiseks vajaliku kodutehnika valimine ja koostegevuses kasutamine. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Meeldetuletamisel hügieeninõuete täitmine köögis töötamisel: käte pesemine, rõivastus. Köögis olev mööbel, kodutehnika, köögitarvikud. Nende nimetused, otstarve ja suunatud kasutamine. Köögitarvikute kasutamine suunamisel: sõel, riiv, pajalapid. Kodumasinad ja ohutusnõuded nendega töötamisel. Kodumasinade kasutamine verbaalsel suunamisel: külmutuskapp, röster. Koostegevuses: pliit ja ahi, nõude-pesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser, vahvlimasin jms Verbaalsel suunamisel nõudepesumasinasse mustade nõude paigutamine, puhaste nõude masinast välja võtmine. Verbaalsel suunamisel korrektne nõude pesemine, nõude-pesuvahendi kasutamine. Nõude kuivatamine: restile, rätikule nõrguma, rätikuga kuivatamine. Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine koostegevuses. Meeldetuletamisel köögi korrastamine: nõude ja toiduainete paigutamine ettenähtud kohtadesse. Toiduainete säilitamine külmikus. Koostegevuses köögikella kasutamine.	Tunneb erinevaid köögitarvikuid ja nende otstarvet. Kasutab iseseisvalt tuttavaid köögitarvikuid toiduvalmistamisel. Tunneb erinevaid kodumasinad ja nende otstarvet. Teab ning järgib ohutusnõudeid nendega töötamisel. Tuttavate kodumasinade iseseisev kasutamine: elektri- ja gaasipliit, nõudepesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser. Kodumasinade puhastamine. Kodutehnika kasutusjuhendite lugemine. Kodutehnikal olevate piltide ja nuppude tähendus ja kasutamine. Prügi sorteerimine, vajadusel abi küsimine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
---	--	--

	Verbaalsel suunamisel prügi sorteerimine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	
--	--	--

Toiduvalmistamine

Toiduvalmistamine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 4) osaleb koostegevuses toidu valmistamisel; 5) riietub suunamisel tööks vajalikku riietusse; 6) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 7) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti; 8) võtab vastu abi.	Õpilane: 1) valib tööks vajaliku kodutehnika ja kasutab seda juhendamisel; 2) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 3) täidab talle antud ülesande ühe osana ühistööst; 4) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 5) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) suunamisel valmistab lihtsaid õpitud toite; 7) valmistab lihtsa hommikusöögi; 8) tükeldab puu- ja aedvilja;	Õpilane: 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) kasutab õpitud kodutehnikat; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 6) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu; 7) valmistab lihtsat toitu skeemi/retsepti järgi; 8) valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu;

	9) valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi; 10) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 11) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 12) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav; 13) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	9) kaunistab ja serveerib toidu; 10) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid; 11) osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures; 12) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 13) sorteerib toiduvalmistamisel tekkinud prügi; 14) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.
Toiduvalmistamine, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Toiduvalmistamisel hügieeninõuete täitmine: verbaalsel suunamisel käte pesemine, abiga põlle ette panemine/eest ära võtmine, kaitsemütsi/ pearätiku kasutamine. Ohtude suunatud märkamine toiduvalmistamisel ja neist hoidumine koostegEVuses: teravad esemed, kuumad joogid ja söögid, kuum pliit, ahi jms.	Toiduvalmistamisel hügieeninõuete täitmine: käte pesemine, meeldetuletamisel põlle ette panemine/eest ära võtmine, kaitsemütsi/ pearätiku kasutamine. Suunamisel ohutusnõuete järgimine köögitarvikute ja kodumasinade kasutamisel. Ohutusnõuded kuumade jookide ja toitade valmistamisel. Suunamisel lihtsa hommikusöögi valmistamine.	Toiduvalmistamisel hügieeni- ja ohutusnõuete täitmine. Leiva, saia, vorsti lõikamine. Juustunoa kasutamine. Puljongi valmistamine kontsentraadist. Poolfabrikaatidest, konservidest, pakisuppidest lihtsa toidu valmistamine. Makaronide, muna keetmine.

Toiduained ja toidud, nende nimetused passiivses ja aktiivses sõnavaras. Koostegevuses lihtsa söögi/ joogi valmistamine, nt võileiva (enne viilutatud leivale/ saiale viilutatud juustu/vorsti panemine), maitsevee, müsli, smuutide, tee, mahlajoogi jms valmistamine. Esmaste toiduvalmistamisel oluliste tegevuste õppimine koostegevuses ja verbaalsel suunamisel. Noa kasutamine määrimisel, pehme toiduaine tükeldamisel. Käärde kasutamine pakendite avamisel. Toidu, taina segamine, vispeldamine. Kannust joogi valamine. Kaaslastega toidu jagamine, nt sünnipäeva puhul kommid, küpsiste, puuviljade jms jagamine. Lihtsa piltskeemina esitatud retsepti lugemine ja koostegevuse järgimine. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Viilutatud leivale, saiale või/määrdevõide määrimine. Saia/leiva röstimine rösteris. Koostegevuses vee keetmine veekeetjaga. Puuviljade, aedviljade koorimine ja tükeldamine. Aedviljasalati valmistamine. Valmistaigna rullimine, tükeldamine, koostegevuses küpsetiste valmistamine ja kaunistamine. Toiduainete rühmadega tutvumine: piima-, liha, teraviljatooted, puu- ja köögiviljad. Tervisliku toidutaldriku ja toidupüramiidi põhimõtetega tutvumine. Lihtsa piltskeemina või lihtsas keeles tekstina esitatud retsepti lugemine, loetu mõtestamine ja verbaalsel suunamisel retsepti põhjal koostegevuses toidu valmistamine. Toidu valmistamisel verbaalsel suunamisel biojäätmete ja pakendite sorteerimine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Aedviljade puhastamine ja koorimine. Praekartulite valmistamine. Toiduainete küpsetamine (kana, kala, juurviljad jm). Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised). Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga. Koogi küpsetamine. Toidu soojendamine. Toidu serveerimine ja kaunistamine. Toiduainete rühmitamine vastavalt piima-, liha, teraviljatooted, puu- ja köögiviljad. Tervisliku toidutaldriku koostamine vähesel verbaalsel suunamisel. Toidupüramiidi põhimõtted. Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel. Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine. Toiduvalmistamisel tekkinud prügi sorteerimine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	--

Sisseostude tegemine

Sisseostude tegemine, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 2) osaleb õppekäikudel poodi ja turule; 3) abistab sisseostude sooritamisel jõukohaste tegevustega; 4) koostegevuses koostab ja loeb piltidest koostatud ostunimekirja; 5) võtab vastu abi.	Õpilane: 1) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 2) koostab abiga ostunimekirja ning kasutab seda sisseostude sooritamisel; 3) leiab tuttavas poes kauba; 4) verbaalsel suunamisel maksab kassas sularahas; 5) valib suunamisel sõbrale kingituse; 6) pakib kingituse; 7) märkab enda abivajadust ja küsib tuttavalt inimeselt abi.	Õpilane: 1) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu; 2) koostab ja kasutab ostunimekirja; 3) valib kaupluses sobivad riideesemed; 4) määratleb abiga ostudeks vajamineva rahasumma, 5) maksab kassas sularahas ja/või kaarti kasutades; 6) kasutab iseteeninduskassat ostude eest tasumisel; 7) küsib vajadusel teenindajalt abi.
Sisseostude tegemine, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Mängulistes tegevustes sisseostude sooritamine, poeteemalised nuku- ja rollimängud.	Pakendite ja toiduainete äratundmine köögis, poes.	Järgmise päeva menüü suunatud koostamine ja sisseostude planeerimine.

Toiduained ja nende nimetused passiivses ja aktiivses sõnavara. Erinevat tüüpi poed: toidupoed, riidepoed, jalanõudepoed, mänguasjapoed jne. Õppekäigud poodi, turule. Tutvumine kaupadega elulis-praktilises olukorras. Reaalsete kaupade seostamine piltidega. Piltidest ostunimekirja koostamine ja lugemine koostegevuses. Jõukohased tegevused poes: käru lükkamine, korvi kandmine, soovitud kauba otsimine ja paigutamine korvi jms. Koostegevuses ostu sooritamine poes.	Fotodest, piltidest, sõnakaartidest, kirjutatud sõnadest ostunimekirja koostamine ja lugemine verbaalsel suunamisel. Ostunimekirja koostamine retsepti alusel koostegevuses. Kaupade paigutus poes. Suunamisel kaupade kaalumine poes. Toiduainete ostmine poest/turult: kaupade leidmine suunavate märkide ja siltide abil, verbaalsel suunamisel maksmine kassas. Sularahamaksed, kaardimaksed. Kalkulaatori või telefonikalkulaatori kasutamine. Tutvumine iseteeninduskassadega. Poes kingituste valik sõbrale sünnipäevaks, jõuludeks. Kingituste pakkimine. Reklaamlehtedega tutvumine, pakkumised veebis. Enda abivajaduse märkamine ja tuttaval inimeselt abi küsimine.	Ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti (skeemi) järgi. Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel. Kaupade kaalumine poes. Riide- ja jalanõudepoes kaubavalikuga tutvumine, meeldivate/vajalike esemete leidmine, sobiva suuruse leidmine. Enda kinganumbri ja rõivaste suuruse õppimine. Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määratlemine abiga. Kalkulaatori / telefonikalkulaatori kasutamine Ostude eest tasumine sularahas ja/ või kaardiga. Iseteeninduskassa kasutamine. Reklaamlehtedest kauba valimine, soodsaima leidmine. Veebikaubandus. Reklaami kasutegurid ja ohud. Lihtsa eelarve koostamine (nädal, kuu) verbaalsel suunamisel. Enda abivajaduse märkamine ja teenindajalt abi küsimine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
---	---	--

Rõivastus ja selle hooldus

Rõivastus ja selle hooldus õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) märkab, et riided ja jalatsid on määrdunud; 4) valib koostegvuses ilmale vastava riietuse ja jalatsid; 5) leiab koostegevuses erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke; 6) täidab koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid; 7) võtab vastu abi.	Õpilane: 1) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 4) jälgib oma riiete ja jalanõude puhtust; 5) peseb käsitsi väikeseid riideesemeid; 6) peseb kummijalanõusid; 7) paneb pesu kuivama, kuivatab jalanõusid; 8) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 9) valib suunamisel riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid; 10) leiab suunamisel erinevatelt esemetelt ja pakenditelt tingmärke, teab nende tähendust; 11) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid;	Õpilane: 1) teeb õpitud jõukohaseid majapidamistöid; 2) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 3) viib alustatud töö lõpuni; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 6) peseb pesu automaatpesumasina; 7) triigib pesu; 8) paigutab triigitud pesu panipaika; 9) õmbleb nõöbi, parandab õmbluse; 10) hooldab jalanõusid; 11) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid; 12) valib riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid;

	12) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	13) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 14) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.
Rõivastus ja selle hooldus, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Koostegevuses näitvahenditena kasutatavate riietusesemete ülevaatamine põhimõttel määratud, katkine jms. Enda riietuse ja jalanõude ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, terve - katkine. Pildimaterjali põhjal koostegevuses otsustamine, kas piltidel kujutatud tarbeesemed ja riietusesemed on kasutuskõlblikud. Mida teha kasutuskõlbmatute asjadega: parandamine, pesemine, ära viskamine, taaskasutus. Suunamisel riide puhastusrulliga puhastamine. Koostegevuses riietuse ja jalanõude valimine vastavalt ilmale.	Verbaalsel suunamisel enda riietuse ja jalanõude ülevaatamine põhimõttel määratud - puhas, katkine - terve. Suunamisel riide, sh aluspesu ja sokkide vahetamise vajaduse üle otsustamine. Musta pesu hoidmine. Koostegevuses pesu pesemine käsitsi (sokid, pesu, sukkepüksid jne). Koostegevuses pesumasinasse pesu pesemine: pesu sorteerimine värvi alusel, pesumärkide lugemine, pesumasinaga programme lugemine ja sobiva valimine. Pesu kuivatamine nööri, pesurestil. Jalanõude kuivatamine. Kummijalanõude pesemine.	Riietuse sorteerimine põhimõttel: sobib kandmiseks, aga enam ei meeldi - läheb taaskasutusse; ei sobi kandmiseks - tuleb ära visata, taaskasutada. Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinapesu, ainult keemiline puhastus, vajab triikimist, ei vaja triikimist jm. Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu. Pesu pesemine automaatpesumasinaga: pesu panemine masinasse, masina sisselülitamine, pesu väljavõtmine. Pesumasinaga juhendi lugemine koostegevuses. Pesumasinaga olevate ikoonide mõistmine (pesurežiim, loputus, vee väljalaskmine jm). Pesupulbri valimine. Pesupulbri kogus. Loputusvahendid.

Pesulõksude kasutamine mängulises õppetegevuses. Riietuse tingmärkide eristamine teistest märkidest. Koostegevuses riideesemetelt pesuhooldusmärkide leidmine. Koostegevuses jalanõude puhastamine lapiga. Sokkide ja kinnaste paaride leidmine. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale ja tegevusele. Piduliku, igapäevase, sportliku riietuse valik. Kehalise kasvatuse riide korrashoid. Riietusel tingmärkide leidmine ja koostegevuses tähenduse selgitamine. Lihtsamate tingmärkide sobitamine neil märgitud kodumasinatega (nt triikraua märk triikrauaga). Materjaliõpetus: tekstiil/kangas, vill/lõng, nahk, kunstnahk jms. Tutvumine säästliku eluviisi põhimõtetega: kokkuhoid ja taaskasutus. Osalemine koolis läbiviidavate taaskasutusprojektides, nt vanadest riietest kaltsuvaiba kudumine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Automaatpesumasina temperatuuri reguleerimine pesumärkide järgi. Pesu pesumajja viimine. Triikraua sisse- ja väljalülitamine. Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile. Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine. Pesu triikimine. Triikimise ohutusnõuded. Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine. Rõivaste kokkupanek. Nööbi õmblemine, soki nõelumine, õmbluste parandamine, paigad/aplikatsioonid. Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus). Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine. Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Ehted, kosmeetika. Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine. Kingsepp. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	--

Haljastustööd. Aiandus

Haljastustööd. Aiandus, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) täidab koostegemisel jõukohaseid ülesandeid korrapidamis- ja majapidamistöodes; 2) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid; 3) osaleb suunamisel lühiajaliselt ühistöös; 4) riietub suunamisel tööks vajalikku riietusse; 5) täidab koostegevuses tööülesandeid, täites hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) osaleb koostegevuses töö planeerimisel, jälgib ja järgib suunamisel töö piltplaani; 7) võtab vastu abi.	Õpilane: 1) teeb meeldetuletamisel õpitud korrapidamis- ja majapidamistöid; 2) kasutab tööülesannete täitmiseks tuttavaid töövahendeid; 3) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 4) täidab talle antud tööülesande ühe osana ühistööst; 5) osaleb jõukohastes aiatöodes. 6) valib suunamisel tööks vajaliku riietuse; 7) täidab meeldetuletamisel hügieeni- ja ohutusnõudeid; 8) koostab, jälgib ja järgib suunamisel töö visuaalset plaani; 9) märkab enda abivajadust tööülesannete täitmisel ja küsib abi.	Õpilane: 1) valib töö tegemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös; 5) teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias; 6) valib tegevusele ja olukorrale vastava tööriietuse ja jalatsid; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid esemetelt ja pakenditelt ning oskab nende järgi tegutseda; 9) koostab, jälgib ja järgib töö plaani; 10) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.
Haljastustööd. Aiandus. Õppesisu		

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Elus ja eluta loodus. Õppekäik lillepoodi, aianduspoodi. Toataimed. Toataimed eest hoolitsemine koostegevuses: kastmine, närbunud lehtede äravõtmine, tolmu pühkimine. Lõikelilled vaasis. Koostegevuses närbunud lillede äraviskamine, vee vahetamine vaasis. Lillede korjamine, kimpude tegemine. Aiatööriistade nimetused ja funktsioon. Aiatööde nimetused. Koostegevuses hooajalistes aiatöödega tutvumine: lehtede riisumine, lume lükkamine, seemnete külvamine, taimede kastmine, saagi koristamine. Õppekäigud tallu, linnaaeda. Talgud kooli aias. Koostegevuses pildimaterjali abil lihtsate tööskemide koostamine, lugemine ja järgimine. Õue- ja aiatööriistade ohutu kasutamine koostegevuses. Töökinnaste kasutamine	Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad. Taimede areng seemnest. Üheaastased taimed, nende elutsükkel. Taime eluks vajalikud komponendid: toit (muld), vesi, valgus, soojus (päike). Toataimede eest hoolitsemine verbaalsel suunamisel. Koostegevuses toataimede ümberistutamine. Koostegevuses klassis seemnete külvamine ja taimede kasvatamine. Sügisestes, talvistes ja kevadistes aiatöödes osalemine. Koostegevuses taimede istutamine. Peenramaa ettevalmistamine: verbaalsel suunamisel maa kaevamine, kobestamine. Enamlevinud ravimtaimed: kasvatamine, korjamine ja kasutamine. Koostöös muru niitmine. Muru riisumine. Lehtede riisumine, äravedu. Lume koristamine lumelabidaga.	Toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus. Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhupuhastajad. Ühe- ja mitmeaastased taimed. Köögililja – ja lilletaimede ettekasvatamine. Kaevamine, külvamine, istutamine, kastmine, rohimine, kõplamine. Saagi koristamine aias, põllul, metsas. Puude ja põõsaste istutamine. Toataimede ümberistutamine. Luuaga pühkimine. Prahi äravedu. Puistematerjali puistamine libedatele teedele. Pinkide, aia värvimine. Töötamine aedniku abilisenä. Tööd pargis. Muru niitmine. Niiduki ja trimmeri ohutu kasutamine. Metsatööd.

suunamisel. Hügieeninõuete täitmine suunamisel. Abi vastuvõtmine, abi osutamisel tööprotsessis püsimine.	Puu- ja aedviljade kasvatamine (seeme, taim, vili). Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine. Marjad: söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised. Kogukonnaüritustel koostegevuses osalemine: koristustööd Maailmakoristuspäev, Teeme ära!, talgud koolis vms. Aiatööde kavandamine koostegevuses, tööplaani koostamine kas piltide alusel või kirjalikult. Tööde täitmine suunamisel vastavalt plaanidele. Õue- ja aiatööriistade ohutu kasutamine. Töökinnaste kasutamine. Hügieeninõuete täitmine. Enda abivajaduse märkamine ja abi küsimine.	Kogukonnaüritustel osalemine: koristustööd Maailmakoristuspäev, Teeme ära!, talgud koolis vms. Piltjuhised ja märgid taimede seemnete ja sibulate pakenditel. Juhiste lugemine, tõlgendamine, juhistele vastavalt taimede kasvatamine. Peenra kujundamine. Aiatööde kavandamine, tööplaani koostamine kas piltide alusel või kirjalikult. Tööde täitmine vastavalt plaanidele. Ohutus- ja hügieeninõuete teadmine ja täitmine. Kaaslaste abivajaduse märkamine ja abi osutamine.
--	--	--

Käsitöö

Käsitöö, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) on tutvunud looduslike- ja tehismaterjalidega; 2) lõikab ja kleebib abiga erinevaid materjale; 3) tegutseb koostegemisel tuttava töövahendiga; 4) järgib koostegemisel tööpaiga korrashoidu; 5) järgib koostegemisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) tunneb erinevaid käsitöömaterjale; 2) kasutab juhendamisel õpitud käsitöö tehnikaid; 3) jälgib tööpaiga korrasolekut; 4) käsitseb ohutult tuttavaid töövahendeid; 5) järgib meeldetuletamisel ohutusnõudeid.	Õpilane: 1) tunneb ja oskab kasutada erinevaid materjale käsitöö valmistamisel; 2) teeb juhendamisel praktilise väärtusega käsitööd kasutades erinevaid õpitud käsitöö tehnikaid; 3) korrastab iseseisvalt tööpaiga; 4) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.
Käsitöö õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike materjalide korjamine. Tutvumine erinevate looduslike- ja tehismaterjalidega. Meisterdamine looduslikest materjalidest ja olmejääkidest.	Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine suunamisel. Erinevad kangad, lõngad, niidid jms. Taaskasutuse põhimõtetega tutvumine. Käsitööd olmejääkidest. Riideribade lõikamine.	Looduslikud ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine. Tikkimisniitide (mulinee, iirislõng, puuvillane lõng) äratundmine ja kasutamine; korrutatud villase lõnga, puuvillase, villase ja siidriide äratundmine. Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid. Materjalide sobivus

Käärde kasutamine koostegevuses tekstiilmaterjalide lõikamisel. Lõnga ja paela lõikamine. Lõngapildi kleepimine. Riideribade kleepimine. Ohutusnõuded kääride ja liimi kasutamisel. Koostegevuses tööpaiga korrashoid ja koristamine töö lõpetamisel.	Õmblemine. Nõela niidistamine. Sõlme tegemine. Traageldamine. Kahe auguga nõöbi õmblemine. Tikkimine. Punkteerimine erinevatel materjalidel. Lõngapildi (mustri) tikkimine papile orientiiride järgi. Eelpiste, narmastamine (linik). Raamil ja telgedel kudumine. Raamil kudumine verbaalsel suunamisel. Kaltsuvaiba materjali ettevalmistamine. Koostegevuses telgedel kaltsuvaiba kudumine. Viltimine. Märkviltimine. Punumine. Lõnga kerimine, sõlmimine, lõngast tuttide ja tupsude valmistamine. Punatud paelad: paela keerutamine, palmik. Paela sõlmimine. Ohutusnõuded nõela, naaskli, kääride, telgede jms käsitlemisel. Verbaalsel suunamisel tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul. Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel.	erinevateks töödeks. Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel. Kangast ribade ja lihtsate kujundite lõikamine. Õmblemine. Nõöbi õmblemine. Nööpide sobitamine vastavalt tekstiili värvusele ja nööpaugu suurusele. Õmbluste parandamine, sokkide nõelumine. Õmblemine käsitsi ja masinaga. Elektriline ja käsiõmblusmasin. Lapitehnika. Aplikatsioonid. Tikkimine. Riide lõngade loendamine, niidi kinnitamine töö alguses, keskel ja lõpus. Üherealised tarbe- ja kaunistuspistid. Mustri kandmine riidele. Kaherealiste pistete tikkimine. Töö viimistlemine. Raamil ja telgedel kudumine. Raamil ja telgedel kootud tarbeesemed: vaibad, padjad, sallid jms. Kudumine, viimistlemine. Abistamine kanga rakendamisel. Viltimine. Märk- ja nõelviltimine. Tarbeesemete valmistamine. Punumine. lipsu sidumine. Punatud paelad: erinevad tehnikad. Makramee lihtsamad sõlmed. Tarbeesemete valmistamine. Heegeldamine. Heegelnõela ja materjali omavaheline sobitamine, heegelnõela käsitsemine. Põhisilmuste (alg-, ahel- ja kinnissilmus) heegeldamine, tingmärgid.
---	---	--

		Edasi-tagasi heegeldamine. Heegeldustöö viimistlemine. Kudumine. Varraste ja lõnga omavaheline sobitamine, silmuste loomine. Parempidine silmus ja tingmärk, ripspinna kudumine, pahempidine silmus ja tingmärk, parem- ja pahempidise pinna kudumine, silmuselise ja sõlmelise ääre kudumine, silmuste mahakudumine. Kudumi viimistlemine. Ohutusnõuded tööriistade kasutamisel. Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.
--	--	---

Puidutöö ja muud materjalid

Puidutöö ja muud materjalid, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) on tutvunud erinevate materjalidega; 2) püsib suunamisel lühiajaliselt tööprotsessis ja viib alustatud töö koostegevuses lõpuni; 3) kasutab koostegevuses talle antud töövahendeid;	Õpilane: 1) tunneb ja eristab erinevaid materjale; 2) viib suunamisel alustatud töö lõpuni; 3) kasutab materjale ja tuttavaid tööriistu sihipäraselt; 4) kasutab puidu töötlemiseks abiga lihtsamaid töövõtteid;	Õpilane: 1) eristab ja oskab kasutada erinevaid puitmaterjale; 2) viib alustatud töö lõpuni; 3) valib puidu töötlemiseks vajalikud töövahendid ja kasutab neid; 4) kasutab puidu töötlemiseks lihtsamaid töövõtteid; 5) osaleb võimetekohaselt ühistöös;

4) liimib koostegevuses alusele erinevaid materjale; 5) järgib koostegevuses hügieeni- ja ohutusnõudeid; 6) eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.	5) teab ja järgib meeldetuletamisel õpitud hügieeni- ja ohutusreegleid; 6) korrastab verbaalsel suunamisel töökoha ja töövahendid; 7) sorteerib juhendamisel prügi, on suunamisel säästlik ja taaskasutav.	6) abistab suunamisel teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel; 7) täidab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures; 8) korrastab töökoha ja töövahendid; 9) on säästlik ja taaskasutav.
Puidutöö ja muud materjalid, õppesisu		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Looduslikud materjalid ja tehismaterjalid. Looduslike materjalide korjamine. Tutvumine erinevate looduslike- ja tehismaterjalidega. Meisterdamine looduslikest materjalidest ja olmejääkidest. Okste korjamine, kimbu valmistamine. Erinevatest materjalidest detailide, sh okste, käbide, puidutükkide jms liimimine alusele.	Looduslikud materjalid ja tehismaterjalid. Looduslike ja tehismaterjalide eristamine suunamisel. Erinevate materjalide leidmine ümbritsevast keskkonnast. Tutvumine erinevate puitmaterjalidega (saematerjal, vineer, liimpuit). Okste painutamine, lihtsa korvi valmistamine. Puiduliimi kasutamine. Liimliidete valmistamine koostegevuses. Mõõtmine ja märkimine. Pliatsi ja erinevate šabloonide kasutamine joonise märkimisel materjalile.	Looduslikud materjalid ja tehismaterjalid. Erinevate materjalide eristamine ja tundmine: puitmaterjalid (saematerjal, vineer, liimpuit), liimid, lakid, värvid, traadid. Vitspunutised. Liimliidete valmistamine Puidu liimimine iseseisvalt või vähese abiga. Tehismaterjalide liimimine abiga. Mõõtmine ja märkimine Pliatsi ja erinevate šabloonide kasutamine joonise märkimisel materjalile. Joonlaua ja nurgiku kasutamine abiga või iseseisvalt.

Loodusliku materjali (käbid, tõrud , oksad jms) võrdlemine põhimõttel suurem-väiksem, pikem-lühem. Okste murdmine kindla pikkusega tükkideks. Erinevad haamri- ja toksimismängud. Naelakeste löömine puust haamriga korkalusele. Purgikaante, pudelikorkide jma kinni ja lahtikeeramine. Karvatraadi painutamine. Ohutusnõuete järgmine koostegevuses. Koostegevuses tööpaiga korrashoid ja koristamine töö lõpetamisel.	Saagimine koostegevuses. Puurmasinaga puurimine koostegevuses. Lihvimine. Sobiva karedusega lihvpaberi leidmine abiga. Lihvimine verbaalsel suunamisel. Naelliidete valmistamine. Naelliidete valmistamine abiga (nael osaliselt ette löödud). Kruviliidete valmistamine. Kruviliidete valmistamine abiga (puidukruvi osaliselt ette keeratud). Kruviliidete lahutamine. Konstruktorite kokkupanek (kruvide, mutrite ja seibide ühendamine). Lihtsad traaditööd. Käsitöötraadi painutamine, lõikamine. Ohutusnõuete järgimine verbaalsel suunamisel erinevate tööriistadega töötamisel. Verbaalsel suunamisel tööriistade ja vahendite leidmine klassist ja nende säästlik kasutamine. Vajalike koristusvahendite leidmine klassist, nende kasutamine verbaalsel suunamisel.	Saagimine abiga või iseseisvalt. Puurimine. Puuri kinnitamine puurmasina padrunisse. Puurmasinaga puurimine iseseisvalt või vähese abiga. Viilimine Viilide ja rasplite iseseisev kasutamine. Lihvimine Sobiva karedusega lihvpaberi leidmine ja lihvimine iseseisvalt või vähese suunamisega. Naelliidete valmistamine Naelliidete valmistamine iseseisvalt või vähese abiga. Kruviliidete valmistamine Kruviliidete valmistamine iseseisvalt või vähese abiga. Traadi töötlemine Vask-, teras- või alumiiniumtraadi lõikamine ja painutamine. Puidu ehistööd. Põleti kasutamine. Lakkimine ja värvimine Lakkide ja värvide kasutamine vähese abiga, vajalike vahendite (pintslid, anumad) ettevalmistus ja puhastamine. Ohutusnõuete järgimine erinevate tööriistadega töötamisel. Tööriistade ja vahendite leidmine klassist ja nende säästlik kasutamine. Vajalike koristusvahendite leidmine klassist, nende kasutamine.
---	--	--

7. Ainekava täitmist toetavad tegevused, õppekäigud ja koostöö huvigruppidega

1. Koostöö Lüllemäe Põhikooli söökla personaliga. Praktiliste tööde tegmine kooli sööklas.
2. Õppekäigud – kaupluste, söögikohtade ja teiste ettevõtete külastused.
3. Osalemine kooli sündmustel, mis on seotud karjääriõppega.
4. Osalemine kooli sündmuste ettevalmistamisel, läbi viimisel ja sündmustejärgsel koristamisel (näiteks EV aktus – ruumide kaunistamine; Keeltekohvik – toitude valmistamine, müük, koristustööd, talgupäevad jms)
5. Koostöö kooli aedniku, remondimehe ja Lüllemäe erinevate asutustega (raamatukogu, noortekeskus jt)
6. Koostöö perega – koduste majapidamistööde tegemine, koduste seadmete kasutama õppimine jms.

8. Hindamismeetodid

- Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine.
- Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga), ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TA – tuleb toime puidutöös koostöös õpetajaga puidule mõõtude märkimise ja detaili väljasaagimisega.).

Hindamise eesmärgid ja põhimõtted on kirjeldatud Lüllemäe Põhikooli TÕ õppekava üldosas pealkirja „Hindamine“ all.

Lüllemäe Põhikool TÕ kehalise kasvatuse ainekava

Üldosa

1. Ainekava tundide jaotus

Aine	TÕ rütmika	Arengutasemed
Tundide arv	1.klass 2 tundi	I, II, III
	2.klass 2 tundi	I, II, III
	3.klass 2 tundi	I, II, III
	4.klass 2 tundi	I, II, III
	5.klass 2 tundi	I, II, III
	6.klass 2 tundi	I, II, III
	7.klass 2 tundi	I, II, III
	8.klass 2 tundi	I, II, III
	9.klass 2 tundi	II, III
	10.klass 2 tundi	II, III
	11.klass 2 tundi	II, III

2. Kehalise kasvatuse aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Kehalise kasvatuse kaudu rakendatakse toimetulekuõppes kohandatult liikumisõpetuse põhimõtteid. Õpetuse eesmärgiks on kujundada õpilases positiivset suhtumist liikumistegevustesse, motivatsiooni, teadmisi, oskusi ja harjumust igapäevaselt aktiivselt liikuda, tegeleda liikumise kui harrastusega.

Arendatakse ja toetatakse õpilase positiivse suhtumise kujunemist liikumisse. Sobivate õppemeetodite valik suunab õpilasi arendama oma kehalisi võimeid. Eakohast, võimetele vastavaid liikumisoskusi kujundatakse motiveerivate, eelkõige mänguliste tegevuste kaudu. Kasutatakse õpilase sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi. Õpilase jaoks on oluline võimetekohane tegevustes osalemine ja positiivse kogemuse saamine.

Arendatakse õpilase üldmootorikat ja koordineerimist, kujundatakse eneseteeninduse ja sotsiaalseid oskusi. Õpilast suunatakse sportlikult riietuma ning võimalikult iseseisvalt isikliku hügieeni nõudeid täitma.

Harjutusi sooritades õpib õpilane tunnetama oma keha ja suunama liigutusi, areneb jõud, vastupidavus, osavus ning paraneb rüht. Jõukohaste harjutuste sooritamisel õpitakse liikumisest rõõmu tundma ja lõõgastuma. Õpilasi suunatakse spordialast meelisharrastust valima.

Oskuste omandamist toetab samalaadsete harjutuste pidev kordamine. Muudetakse harjutuste rütmi ja tempot.

Harjutusi sooritatakse vastavalt õpilase arengule:

- koostegevuses,
- eeskuju järgi,
- verbaalsel suunamisel
- mälukujutlustele toetudes iseseisvalt.

Õppe tulemusena kujuneb õpilasel regulaarse aktiivse kehalise liikumise harjumus. Kujuneb terve ja liikuv inimene, kes oskab suunamisel kasutada koolis õpitud liikumisõpetuse alaseid teadmisi igapäevases elus.

Kehalise kasvatus tegevusi ning oskusi õpetatakse kehalise kasvatus tunnis ja ka teiste ainetundide osana, üldõppe meetodil.

3. Üldpädevuste kujundamine kehalise kasvatus aines

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Kehalise kasvatus aine õpetamine toetab õpilastel õppekava läbivate taotletavate kohandatud üldpädevuste kujunemist.

Kehalise kasvatus ainekavas on õpitulemuste saavutamiseks kirjeldatud tegevusi viies liikumisvaldkonnas:

- Liikumisoskused.
- Tervis ja kehalised võimed.
- Kehaline aktiivsus ja vaimne tasakaal.

Loetletud valdkondade tegevuste lõimimise kaudu õppetegevuses ja igapäevaste tegevuste raames kujunevad õpilastel õppekava läbivad üldpädevused.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Liikumistegevuste kaudu õpivad õpilased tajuma ennast ja ümbristavat keskkonda. Õpilastel kujuneb minapilt - arusaamine enda kehist ja erinevatest liikumisvõimalustest. Kaaslastega koos liikudes ning liikumis- ja sportmänge mängides areneb positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse. Koolis ja väljaspool kooli toimuvatel üritustel osaleja või pealtvaatajana osaledes saavad õpilased kogemused ja teadmised liikumis-, spordi- ja tantsutraditsioonidest ning liikumise seostest erinevate kultuurivaldkondadega.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Ühiselt tegutsedes õpivad õpilased arvestama enda isiklikke huvisid ja rühma kui terviku huvisid. Liikumisega seonduvates elulistes ja mängulistes olukordades õpivad õpilased esialgu suunatult ning seejärel iseseisvalt käituma vastavalt situatsioonile ja kokkulepitud reeglitele, sh järgima mängureegleid, kinni pidama ohutusnõuetest jms. Õpilased õpivad tajuma ja mõistma enda ja kaaslaste emotsioone ning enda käitumist vastavalt reguleerima.

Enesemääratluspädevus. Ühiste liikumisega seonduvate ja sportlike tegevuste kaudu kujuneb õpilastel arusaamine iseendast ja kaaslastest. Õppides mõistma ja aktsepteerima enda ja kaaslaste eripära kujuneb õpilastel positiivne suhtumine iseendasse ja kaaslastesse, samuti enda perekonda, klassi, kooli, kodumaasse. Kooli lähiümbruses, linnaruumis ja looduskeskkonnas liikudes kogevad õpilased suunatult erinevaid ohtlikke olukordi, õpivad neid iseseisvalt märkama ja vältima. Liikumistegevuste raames õpivad õpilased märkama enda ja kaaslase abivajadust, abi küsima ja seda pakkuma. Õpilasi suunatakse positiivse suhtumise läbi liikumisse järjepidevalt arendama enda kehalisi võimeid ja tegelema liikumise kui harrastusega. Õpilastel kujuneb arusaamine liikumise ja toitumise mõjust enda tervisele.

Õpipädevus. Õpilasi kaasatakse võimetekohaselt liikumistegevuste kavandamisse. Õpilastel on võimalik valida endale sobiv liikumistegevus ning tegeleda sellega järjepidevalt harrastusena. Liikumis- ja sportmängudes osalemise kaudu õpivad õpilased täitma jõukohaseid ülesandeid nii individuaalselt kui rühmas tegutsedes. Õpilasi suunatakse kasutama omandatud elulis-praktilisi lugemis- ja kirjutamisoskusi ning matemaatilisi oskusi liikumistegevuste raames: õpilased osalevad enda kehaliste võimete mõõtmisel, loevad spordiväljakutel piltide ja tekstina esitatud seadmete kasutusjuhendeid, orienteeruvad tänaval jalakäijatele ja kergliiklejatele suunatud liiklusemärgides jne. Õpilasi suunatakse järjest iseseisvamalt täitma jõukohaseid tegevusi ning teostama suunamisel enesekontrolli.

Suhtluspädevus. Suhtluspädevuse arengut toetavad liikumistegevuste käigus tekkivad elulised suhtlussituatsioonid. Õpilaste kõne ja /või alternatiivsete väljendusvahendite mõistmise ning oma soovide ja seisukohtade väljendamise arendamine toimub läbivalt kehalise kasvatuse tundide raames. Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja järgima õpetajapoolseid juhiseid, mängureeglite selgitusi jms. Elulistes mängulistest olukordades õpivad õpilased suhtlema kaaslastega, väljendama enda soove ja mõtteid, küsima ja pakkuma abi. Õpilaste suhtlusakte tuleb toetada ning suunata neid üha enam osalema vestlustes ja avaldama oma arvamust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpilased osalevad enda kehaliste võimete mõõtmisel ning saavad seeläbi omandatud elulis-praktilisi matemaatilisi oskusi rakendada. Liikumisüritused looduskeskkonnas toetavad keskkonnateadliku käitumise kujunemist, õpilased õpivad märkama elus ja eluta loodust enda ümber ning seda hoidma. Erinevate liikumisvahendite kasutama õppimine ja esmaste hoolduspõhimõtete omandamine toetab õpilaste tehnoloogiaalase pädevuse kujunemist.

Ettevõtlikkuspädevus. Liikumist ja sportlikke eluviise väärtustavad ja järgivad õpilased on positiivse ellusuhtumisega ja valmis tegutsema. Spordi kui harrastusega tegelemine

distsiplineerib õpilasi ja toetab valmisolekut tegeleda järjepidevalt kindla tegevusega kuni eesmärgi saavutamiseni.

Digipädevus. Kehalise kasvatuses tundides õpivad õpilased vastavalt võimetele kasutama erinevaid kehalisi näitajaid - südametöö, pulss - ja kehalise võimete mõõtmisega seonduvaid digivahendeid. Igapäevase õppetegevuse osana suhtlemisvõimaluste loomiseks kasutatakse vajadusel õpilase arengutasemele vastavat kommunikaatorit.

4. Kehalise kasvatuses aine lõiming õppekava läbivate teemadega

Läbivad teemad on õppeaineid ühendav lüli, mis aitab toimetulekuõppe õpilasel mõista ühiskonna toimimist. Lõimingu eesmärgiks on toetada õpilase arengut ja õpetada talle teadmiste rakendamist igapäevastes praktilistes olukordades.

Teemasid käsitletakse lõimitult kõigis kehalise kasvatuses valdkondades, arvestades õpilase eripärasid ja vajadusi.

Lõimingu tulemusena kujuneb kohandatud ja toetav õpikeskkond, mis seob õpitu terviklikuks elukogemuseks.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine

Jõukohaste ja mänguliste liikumistegevuste kaudu toetatakse õpilaste huvi erilaadsetes tegevustes osalemise vastu. Kujuneb õpilaste positiivne suhtumine kaaslastesse, ümbritsevasse keskkonda ja tegutsemisse. Sportlike tegevuste sooritamise käigus arenevad koostööoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimeid. Kujunevad oskused ja harjumus eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendada. Õpilased arvestavad tegutsemisel kokkulepitud reeglitega, alluvad distsipliinile ja on valmis tegutsema eesmärgi saavutamise nimel.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Teema käsitlemine toimub liikumis- ja sporditegevuste raames saadavate kogemuste kaudu. Asula-, linnaruumis ja looduskeskkonnas liikudes kogevad õpilased igapäevaelu nähtusi, tehis- ja looduskeskkonda. Õpilasele mõistetavatest olukordadest lähtuvalt tutvustatakse loodushoiu ja inimeste jätkusuutliku tegutsemise põhimõtteid. Õpilane õpib mõistma enda rolli ümbritsevas keskkonnas ning saab praktilise tegevuse kaudu vastavalt võimetele aru, kuidas saab enda käitumise ja tegevusega mõjutada keskkonnaressursside kasutamist, nt sportimisel korduvkasutatavate veepudelite kasutamine vms.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kesksel kohal on võimetele vastava adekvaatse minapildi kujunemine. Ühiste liikumistegevuste kaudu õpivad õpilased teadvustama enda rolli kaasinimeste hulgas ja

laiemalt ühiskonnas, kujunevad sõprussuhted. Liikumis- ja sportmänge mängides arenevad õpilaste koostööoskused. Reeglitel põhinevaid sportmänge mängides õpivad õpilased mõistma kokkuleppelisi reegleid, tegema valikuid ja langetama otsuseid. Liikumist ja tervislikke eluviise väärtustav ja järgiv õpilane on positiivse ellusuhtumisega ja valmis tegutsema. Sportimine toetab valmisolekut tegeleda järjepidevalt kindla tegevusega kuni eesmärgi saavutamiseni. Õppetöö osana osaletakse erinevatel liikumis- ja spordiüritustel nii osalejate kui pealtvaatajatena.

Kultuuriline identiteet

Kultuuriline identiteet kujuneb õpilasel kodu, kooli ja laiemalt ühiskonna pidevas koostöös. Kehalise kasvatuse tundides õpivad õpilased mängima Eesti traditsioonilisi laulumänge ja tantsima rahvatantse. Erinevatel liikumis- ja spordisündmustel on võimalik kohtuda teiste kultuuride esindajatega. Õpilased teavad Eesti sportlasi ja meeskondi, on kuulnud teiste maade sportlastest. Õpilastel kujuneb positiivne suhtumine nii Eesti kui teiste rahvaste kultuuripärandisse.

Teabekeskkond ja meediakasutus

Liikumistegevustes ja sportimisel suunatakse õpilasi leidma ja mõtestama ümbritsevas keskkonnas olevat eelkõige visuaalselt esitatud teavet, nt spordivahendite kasutusjuhendeid, matkaradade märgistusi, liiklemist reguleerivaid märke jms. Õpilasi suunatakse ühe vaba aja veetmise võimalusena vaatama meediakanalite kaudu edastavaid liikumisüritusi, spordivõistlusi jms. Ohutusega seonduvate teemade raames käsitletakse õpilase kogemusväljaga ühtivaid ja arusaadavaid meediakasutusega seonduvaid ohtusi.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Kehalise kasvatuse tundides õpetatakse õpilasi kasutama ja elementaarselt hooldama erinevaid liikumisvahendeid. Kehaliste näitajate ja saavutuste mõõtmisel kasutatakse koostegevuses erinevaid digivahendeid. Õpilaste liikumistegevusi on võimalik filmida hilisema analüüsimise või esitamise, nt tantsukavad, eesmärgil. Kui õpilane kasutab verbaalset kõnet toetavat või asendavat digivahendit tuleb õpilast suunata seda järjepidevalt kasutama õppetegevuses. Kasutusel olevat AAC vahendit tutvustatakse kõikidele õpilasega tegelevatele täiskasvanutele ja kaasõpilastele.

Tervis ja ohutus

Õpilased kogevad kehalise kasvatuse tundides jõukohaste liikumistegevuste kaudu liikumisrõõmu. Nad omandavad positiivse suhtumise liikumistegevustesse. Õpilasi suunatakse valima endale meeldivat spordiala ning tegelema sellega järjepidevalt harrastusena. Õpilased saavad teadmised tervisliku toitumise põhimõtetest ning toitumise ja

liikumise tähtsusest inimese tervisele. Õpilasi suunatakse jälgima enda enesetunnet nii igapäevaselt kui liikumistegevustes. Läbivalt toimub kehalise kasvatus tundides ohutusteemade käsitlemine. Õpilasi suunatakse võimalikult adekvaatselt hindama enda võimeid, ohutult käsitlema spordi- ja liikumisvahendeid, järgima liidluseeskirju, arvestama sportimisel kaaslastega jne. Õpilastel kujundatakse teadmised ja oskused ohtude märkamiseks, ohtudest hoidumiseks ning enda ja teiste abivajaduse märkamiseks ning abi kutsumiseks.

Väärtused ja kõlblus

Toimetulekuõppes on õpilaste õpimotivatsiooni tõstmise seisukohalt määrava tähtsusega õpilase ja õpetaja positiivne ühistegevus. Selleks, et õpilased väärtustaksid liikumist ja tervislikke eluviise, peab õpetaja olema õpilastele eeskujuks nii positiivse suhtumisega sportlikesse tegevustesse ja tervislikku toitumisse. Kehalise kasvatus tundides õpivad õpilased tundma iseennast, enda tugevaid ja nõrku külgi. Õpilastel kujunevad ühiste tegevuste käigus suhtlemisoskused, aktsepteeritavad väärtushinnangud ja käitumismustrid.

5. Kehalise kasvatus aine lõiming teiste õppeainetega

Aktiivne kehaline tegevus ja liikumine on õpilaste jaoks olulised igapäevaselt terve koolipäeva vältel. Kehalise kasvatus soovituslikus ainekavas kirjeldatud teemasid ja tegevusi on oluline lõimida kõikidesse koolipäeva kestel toimuvatesse tegevustesse. Hea võimaluse selleks annavad näiteks liikumispausid tundides, õppekäigud, õuesõppetunnid, tantsu- ja mänguvahetunnid jms.

Kehaline kasvatus ja elu ja toimetulekuõpe

Kehalise kasvatus ning elu ja toimetulekuõppe aine teemavaldkonnad on tihedalt omavahel põimunud. Kehalise kasvatus tundides on käsitletavat teemad rohkem praktilise suunitlusega ja õppetegevus toimub peaaegu alati elulis-praktilistes situatsioonides. Eneseteenindusoskuste arendamine toimub paralleelselt nii kehalise kasvatus kui elu- ja toimetulekuõppe aines. Nii kehalise kasvatus kui elu- ja toimetulekuõppe aines saab õpilane teadmisi tervislikest eluviisidest, sh liikumisharjumuse olulisusest nii füüsilise kui vaimse tervise seisukohalt. Kehalise kasvatus tundides õpivad õpilased koostööoskusi. Erinevate liikumis- ja sportmängude mängimisel peavad õpilased toime tulema situatsioonidega, kus on oluline mõista enda ja kaaslaste emotsioone. Sõpruse ja emotsioonide teemasid käsitletakse ka elu- ja toimetulekuõppe raames. Liikumistegevustes on väga oluline osa ohutuse teemade käsitlemisel. Kehalise kasvatus tundides praktilise tegevuse käigus omandatud ohutusosalased oskused ja teadmised on oluline kinnistada elu- ja toimetulekuõppe aines. Kehalise kasvatus

raames saavad õpilased osaleda erinevatel liikumis- ja spordiüritustel, kus nad õpivad käituma vastavalt üldkehtivatele käitumisnormidele.

Kehaline kasvatus ja eesti keel

Kehalise kasvatuse tundides praktiliste liikumistegevuste raames kasutab õpetaja õpilaste kõnest arusaamise tasemele vastavaid verbaalseid ja alternatiivseid suhtlusvahendeid.

Õpilased õpivad kuulama, mõistma ja täitma õpetajapoolseid korraldusi ja järgima verbaalselt ja/ või alternatiivsete vahendite abil selgitatud mängureegleid. Õpilasi suunatakse aktiivselt kasutama olemasolevaid verbaalseid ja/või alternatiivseid suhtlusvahendeid, vajadusel verbaliseerib õpetaja õpilaste tegevust. Laiendatakse käsitletavate teemavaldkondade kaupa õpilaste passiivset ja aktiivset sõnavara. Õpilasi suunatakse osalema loomulikes suhtlussituatsioonides, küsima küsimusi ja avaldama oma arvamust. Õpilased loevad piltide, sümbolite, skeemide või tekstina esitatud infokandjaid linnaruumis, mängu- ja spordiväljakutel, looduskeskkonnas jm.

Kehaline kasvatus ja matemaatika

Kehalise kasvatuse tundides toimub matemaatiliste oskuste arendamine ja kinnistamine elulis-praktilistes olukordades. Liikumistegevuste aluseks on õpilaste kehataju arendamine, mis on omakorda aluseks ruumisuhete mõistmisele. Rivistumisel õpivad õpilased mõõtma üksteist põhimõttel pikem-lühem ning vastavalt mõõtmistulemustele moodustama kahanevaid ja kasvavaid jadasid. Liikumistegevuste käigus õpivad õpilased loendama õpilasi, esemeid, tegevusi jm. Õpitakse järgarvude praktilist kasutamist. Õpilased õpivad saavutatud tulemusi mõõtma õpitud mõõtevahenditega kasutades õpitud mõõtühikuid.

Kehaline kasvatus ja kunst ja käeline tegevus

Kehalise kasvatuse ja kunsti ja käelise tegevuse ainete lõimimiseks on mitmeid erinevaid võimalusi. Kehalise kasvatuse tundides on võimalik koguda näiteks erinevat looduslikku materjali kunsti ja käelise tegevuse tööde tegemiseks. Kunsti ja käelise tegevuse tundides võib joonistada, kavandada ja rajada liikumisradasid, keksukaste jms, valmistada erinevaid mängu- ja liikumisvahendeid jm, mida saab omakorda kehalise kasvatuse tundides liikumistegevustes kasutada. Kunsti ja käelise tegevuse tundides õpivad õpilased siduma sõlme ja lipsu, õpitud oskused leiavad praktilist rakendamist kehalise kasvatuse tundides spordijalanõude paelete sidumisel. Kunsti ja käelise tegevuse tundides saab joonistada või meisterdada töid sportlastest, kujutada toimunud matkapäeva vms.

Kehaline kasvatus ja tööõpe

Kehalise kasvatuse tundides õpivad õpilased vastavalt võimetele hindama enda võimeid. Nad omandavad oskused treenida, st teha tööd järjepidevalt kindla eesmärgi saavutamiseks.

Liikumis- ja sportmänge mängides õpivad õpilased koostööoskusi, mõistma enda ja teiste emotsioone ja vastavalt käituma. Õpilased omandavad ohutusalaseid teadmisi. Kõik loetletud oskused on oluliseks eelduseks lihtsa töö tegemise õppimiseks. Samas tööõppe aine raames omandatavad tööoskused eeldavad teatavaid liikumisoskusi, vastupidavust ja jõudu. Näiteks lehtede riisumine on tegevus, mis ühendab endas nii kehalise kasvatuse kui tööõppe ained.

Kehaline kasvatus ja muusika ja rütmika

Kehalise kasvatuse, muusika ja rütmika õpetamine on tihedalt lõimunud. Liisutamise ja erinevate muusikapalade saatel toimuvad rütmiharjutused. Liikumismängud on sageli muusika ja laulu saatel, samuti tantsimine. Spordivõistlustel esitatakse riikide hümne ja ergutuslaule.

Kehalise kasvatuse tegevuste läbiviimise võimalused Lüllemäe Põhikoolis

Kehalise kasvatuse tunnid toimuvad enamasti välitingimustes või kooli võimlas.

Spordirajatistena on kasutusel kooli võimla, staadion, võrkpalliväljakud (muru ja liivaväljak), multifunktsionaalne spordiväljak (korvpall, tennis, sportmängud), kunstmuruväljak (jalpall, minigolf, sportmängud), madalseiklusrada, Lüllemäe Suusamaa kelgunõlv ja terviserajad, Karula-Lüllemäe Tervise- ja Spordikeskuse jõusaal, orienteerumise püsirajad.

6. Kehalise kasvatuse aine rõhuasetused

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Õpilasi õpetatakse oma keha tunnetama ja ruumis orienteeruma. Vajaduse korral toimub sobimatute liigutusstereotüüpide muutmine ja/või asendamine. Õpilasi suunatakse sooritama jõukohaseid harjutusi koostegEVuses ja/või eeskuju järgi. Õppetöö läbiviimisel tuginetakse mängulisele tegevusele. Õpilasi motiveeritakse sportlikus tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega. Õpilast õpetatakse koostegEVuses sportimisel olulisi reegleid järgima. Õpilasel kujundatakse oskust jälgida, kuulata ja täita lihtsamaid korraldusi. Tegevust verbaliseeritakse ja/või saadetakse alternatiivsete vahenditega täiskasvanu poolt. Õpilast suunatakse koostegEVuses järgima korraharjumusi. Kujundatakse oskust riietuda ja täita esmaseid hügieeninõudeid	Õpilasel kujundatakse oskust ja harjumust suunamisel oma keha asendit ja liigutusi kontrollida. Õpilasi suunatakse sooritama tuttavaid ja jõukohaseid harjutusi. Õppetöös kasutatakse jätkuvalt mängulisi elemente. Õpilasi motiveeritakse sportlikus tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega. Sisemist motivatsiooni sportlikuks tegevuseks kujundatakse jõukohase ja huvipakkuva tegevuse kaudu. Õpilasi õpetatakse järgima sportimisega seotud reegleid, arvestama võistluslikus mängus kaaslasega. Õpilast suunatakse täitma ühe- ja kaheosalisi korraldusi, oma tegevust kommenteerima. Õpilasel kujundatakse oskus täita suunamisel korraharjumusi ja hügieeninõudeid.	Õpilasel kujundatakse oskust ja harjumust iseseisvalt kontrollida oma keha asendit ja liigutusi. Õpilasi suunatakse oma liigutusi teadlikult järjestama osatoimingute ahelast lähtuvalt. Kujundatakse liigutusstereotüüpe ja varieeritakse neid tegevusest ja tingimustest sõltuvalt. Õpilane sooritab õpitud harjutusi varieeruvates tingimustes. Õpilasi suunatakse sportlikus tegevuses osalema sisemisest motivatsioonist lähtuvalt. Õpilast suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama, Õpilasele tutvustatakse spordieetika põhinõudeid ja suunatakse neid järgima. Õpilast suunatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, oma tegevust planeerima ja kontrollima ning kaasnevalt ja järgnevalt kommenteerima. Õpilasel kujundatakse oskus täita iseseisvalt korraharjumusi ja hügieeninõudeid.

7. Kehalise kasvatuse aine õpitulemused ja õppesisu. Liikumisoskused

Liikumisoskused, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) jälgib harjutuse ette näitamist enda või teise keha peal ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit; 2) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetusharjutusi; 3) teeb koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi, korrigeerib kehahoidu õpetaja juhendamisel; 4) sooritab koostegevuses erisuunalisi liigutusi ja liigutuste ahelat 5) ronib üle takistuste; 6) liigub vahelduvsammuga trepist üles; 7) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi; 8) käib ja/või jookseb võimetekohases tempos jõukohast distantsi; 9) liigub spontaanselt muusika saatel; 10) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi venituse-, sirutuse- ja lõdvestusharjutusi; 13) osaleb lihtsates liikumismängudes; 14) kasutab tuttavaid spordivahendeid eesmärgipäraselt; 15) riietub suunamisel spordiriietesse ja täidab hügieeninõudeid; 16) järgib liikumisel ja sportimisel koostegevuses ohutusreegleid.	Õpilane: 1) jälgib harjutuse ette näitamist ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit; 2) sooritab õpitud keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt; 3) sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi iseseisvalt erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel, hoiab tasakaalu asendites ja liikumistel; 4) sooritab juhendamisel / juhendi järgi erisuunalisi liigutusi vastavalt liigutuste ahelale; 5) liigub vahelduvsammuga 6) sooritab õpitud kõnni- ja jooksuharjutusi iseseisvalt, kõnnib/jookseb erinevatel maastikel jõukohast distantsi; 7) loob kehapillil rütmi; 8) sooritab suunamisel õpitud venituse-, sirutuse- ja lõdvestusharjutusi; 9) osaleb erinevates liikumismängudes; 10) on tutvunud erinevate spordivahenditega ja oskab neid kasutada; 11) riietub verbaalsel suunamisel vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale, täidab hügieeninõudeid; 12) järgib meeldetuletamisel liikumisel ja sportimisel ohutusreegleid.	Õpilane: 1) jälgib harjutuse verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit ja täidab seda; 2) sooritab varieeruvates tingimustes keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas; 3) sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel; 4) sooritab mälule toetudes liigutuste ahelat; 5) sooritab varieeruvates tingimustes kõnni- ja jooksuharjutusi, kõnnib/jookseb erinevatel maastikel ja eri pikkusega distantse; 6) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi; 7) sooritab iseseisvalt venituse-, sirutuse- ja lõdvestusharjutusi; 8) kasutab liikumisel erinevaid spordivahendeid; 9) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest; 10) peab liikumisel ja sportimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valib sobivad paigad ja vahendid; 11) harrastab kindlat spordiala iseseisvalt või osaleb treeningutel.

Liikumisoskused, õppesisu		
Keha- ja ruumitunnetusharjutused, rühi- ja tasakaaluharjutused. Kehahoid vastavalt liikumis- ja igapäevasele tegevusele. Kehahoiu korrigeerimine koostegEVuses õpetajaga ja õpetaja suunamisel. Tasakaalu hoidmine asendites. Kehatunnetuse ja kehahoiu harjutused paigal. Tasakaaluasendid erinevate kõrguste ja laiustega toepindadel. Toengud erinevate kehaosade peal. Maandumine. Rippumine. Tasakaalu hoidmine liikumisel. Kehatunnetuse ja kehahoiu harjutused liikudes. Liikumised erinevate kõrguste ja laiustega toepindadel. Tasakaalu hoidmine asendite ja liikumiste kombinatsioonides. Asendite ja liikumiste kombinatsioonid (nt harjutuste kombinatsioonid: liikumine-tasakaaluasend, takistusrajad jne), kehahoid erinevates liikumistes. Kõnni- ja jooksuoskus. Kõnni-, jooksuharjutused ja - mängud. Kõnni ja jooksusammudel põhinevad tantsumängud ja tantsud. Kõndimine ja jooksmine sise- ja välistingimustes (sh erinevat tüüpi maastikul). Matk või õppekäik linna- või looduskeskkonnas. Hüppeoskus. Hüppeharjutused. Hüppemängud. Hüppe- ja jooksukombinatsioonid. Hüpete kasutamine erinevates keskkondades. Hüpitsaharjutused. Spordivahenditega tutvumine, vahendite hoiustamine ja hooldamine : erinevate liikumistegevustes kasutatavate vahenditega tutvumine, nende kasutamine ja hooldamine. Vahendite võtmine ja tagasi panemine hoiupaika. Kelgutamis ja suusatamisoskus. Kelgutamine ja suusatamine kooli alal ja vastavatel aladel (, staadion, terviserajad ja mäenõlv) Viske, põrgatamis- ja püüdmisoskus. Palli hoidmine, palli hoidmine koos kaaslasega, palli hoidmine erinevatel viisidel liikudes. Palli veeretamine ja veereva palli püüdmine, veeretamine täpsusele ja esemete alt. Palli löömine jalaga, käega; vahendiga (reket). Viske- põrgatamis- ja püüdmisharjutused; paarilise visatud palli püüdmine, viskamine üle võrgu, individuaalharjutused palliga, põrgatamine; viskamine üles ja püüdmine, viskamine seina vastu ja püüdmine, viskamine horisontaalsesse (nt rõngas, kast) või vertikaalsesse märklauda (nt tähis seinal). Erinevate vahendite viskamine ja püüdmine. Viske- ja püüdmisega liikumismängud.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel

Igapäevased tegevused. Harjutused peegli ees kehahoiu korrigeerimiseks. Stopp- liikumine koostegevuses. Kiikumisharjutused. Kükitamine, kägarasend ja selles kiikumine. Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine, kehaosade puudutamine. Kõnd tasapinnal orientiiride järgi. Kõnd reljeefsel/ erinevatest materjalidest rajal. Erinevate kõnnakute matkimine kindlas rütmis. Takistustest üleronimine. Varbseinal ronimine. Ronimine mänguväljaku treppidel ja redelitel. Ruumitaju arendavad harjutused: liikumine ravis, ringis. Jooks rahulikus tempos. Sulghüpe. Harki - kokku hüplemine Tähelepanu– ja matkimismängud. Spontaansust ja liikumISRõõmu arendavad mängud: kullimängud, erinevad	Enda veeretamine. Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüpits, võimlemisrõngad. Rippumisharjutused varbseinal. Põlve- ja sääretõstekõnd/ jooks, tagurpidi kõnd. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammudega. Stopp- liikumine mängudes. Ronimine kaldpindadel (looduses). Ronimine mänguväljaku redelitel, tasakaaluradadel. Ruumitaju arendavad harjutused: verbaalsel suunamisel stardi- ja finišijoonega, väljaku piiridega arvestamine. Paarisharjutused. Teatejooks. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes. Õppekäigud ja matkad linnaruumis ja looduses. Ronimine eeskuju järgi looduskeskkonnas üle takistuste, ronimine kivil, puutüvedel jms. Harki- ja käärihüplemine. Sügavushüpe. Ringmängud. Ringmängud paariliste valimisega jm. Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega. Õigeaegne tantsu alustamine ja lõpetamine.	Tasakaalu arendavad liikumismängud. Jõuharjutused. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooks suuna muutmisega. Liikumine joonel, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammul. Stopp- liikumine harjutuskava osana. Ronimine mänguväljaku redelitel, tasakaaluradadel, Slackline lindil. Ronimine ronimisseinal. Jooksuasend, jooksu alustamine ja lõpetamine. Jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused. Püstistart koos stardikäsklustega. Võimetekohase jooksutempo valimine. Pendelteatejooks teatepulgaga. Hoota kaugushüpe kahel jalal maandumisega. Kaugushüpe hoojooksuga paku tabamiseta Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja finišijoonega ning väljaku piiridega arvestamine, hooga kaugushüpe, pallivise. Galoppsamm. Hüpped üle takistuste. Hüplemine hüpitsaga.
--	--	---

jooksumängud, laulumängud jms. Õppekäigud ja matkad kooli lähiümbrusesse. Ronimine koostegevuses looduskeskkonnas üle takistuste. Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Spordivahenditega tutvumine. Spordivahendite sorteerimine vastavalt kasutamiseviisile. Spordivahendite hoiupaika paigutamine koostegevuses Kelgutamine: laskumine nõlvakust, kelgu vedamine (tühi kelk, istuva kaaslasega). Erinevate vahendite viskamine ja püüdmine: pallid, liivakotikesed, lennukid, lendpall jms. Harjutused palliga: palli hoidmine, kandmine, veeretamine, viskamine kahe käega. Palli kukutamine käest. Palli viskamine kahe käega vastu maad. Kerge palli löömine käega. Seisva palli löömine jalaga. Koostegevuses tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine. Iseseisev riietumine.	Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, hüpped takistusredelil, hoota kaugushüpe. Hüppamine hübitsaga. Venitus-, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Spordivahendite erinevad kasutusvõimalused. Spordivahendite leidmine hoiupaigast ja hoiupaika paigutamine peale kasutamist. Spordivahendi hoidmisasendid. Spordivahendi hooldamine koostegevuses. Kelgutamine: kelgu lükkamine, kelgu märke vedamine, kelgu pidurdamine. Suusatamine: suuskadel liikumine keppideta/keppidega lauskmaal Harjutused erinevate viskevahenditega: pallid, discgolfi kettad, noolemängud jms. Harjutused palliga: pallivisked ühe käega, palli löömine ja vedamine jalaga, palli ja teiste viskevahendite märkiviskamine, palli veeretamine kindla sihtmärgi suunas, palli püüdmine. Palli põrgatamine kahe käega. Palli põrgatamine ühe käega. Palli põrgatamine ja püüdmine säilitades asukohta. Pallivise paigalt Kerge palli löömine üles, ette.	Ronimine looduskeskkonnas üle takistuste, ronimine kividel, puutüvedel jms. Paaris – ja rühmaharjutused. Liikumine rütmis, rütmi tekitamine. Tantsukujundid rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel. Kombineeritud võimlemisharjutused. Venitus, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Vajalike spordivahendite leidmine hoiupaigast ja otstarbekohane kasutamine, õige hoiustamine ning hooldamine. Kelgutamine: kelgu juhtimine, koos kaaslasega kelgul nõlvakust laskumine. Suusatamine: suuskadel liikumine paaristõugetega ja vahelduvsammuga, laskumine väikesest nõlvast. Suuskadel eessõitjast/ takistusest möödumine. Suusatamine kui harrastus. Harjutused palliga: palli löömine kaaslasel, palli veeremise peatamine jalaga, väikese palli viskamine kaugusesse, palli/ kuuli
--	--	---

Soojendusharjutuste sooritamine eeskuju järgi. Koostegevuses mänguväljakutel ohutusreeglite järgimine: enda järjekorra ootamine, kaaslaste tegevuse jälgimine jms. Ohutu liiklemine kooli ümbruses: kõnnitee, sõidutee, maantee, ülekäigurajad	Liikuva palli löömine ja vedamine jalaga. Õhupalli löömine reketiga õhku. Viske ja püüdmisega liikumismängud (näiteks mädamuna, rahvastepall jms). Verbaalsel suunamisel tegevuse ja ilmaga sobivate spordirõivaste valimine ja riietumine. Õpitud soojendusharjutuste sooritamine meeldetuletamisel. Mängu- ja spordiväljakute ohutu kasutamine verbaalsel suunamisel. Mängu- ja spordiväljakute pildiliselt ja tekstina esitatud kasutusreeglite leidmine, koostegevuses kasutusreeglite lugemine, mõtestamine ja järgimine. Ohutu liiklemine kooli ümbruses. Liiklemine kergliiklusteel. Kergliiklusteel olevate liiklusmärkide ja teekattemärgistuse märkamine, lugemine ja mõistmine: kõnnitee, jalgrattatee. Liiklemine pimedal ajal, helkuri ja helkurvesti kasutamise olulisus.	veeretamine sihtmärgi suunas, veeretamise tugevuse reguleerimine. Viskepalli hoie, viskeliigutus. Pallivise kahesammulise hooga. Palli põrgatamine parema ja vasaku käega. Palli põrgatamine liikumisel. Põrgatamisharjutused. Kerge palli löömine üle takistuse. Palli jalaga löömine kaaslasele. Palli löömine väravasse. Palli veeremise peatamine jalaga. Õhupalli/sulgpalli löömine õhku, edasi, kaaslasele, üle takistuse. Pallimängud: korvpall, võrkpall, rahvastepall, jalgpall, sulgpall jm. Ilmastikule ja tegevusele vastava riietuse valimine. Õpitud soojendusharjutuste sooritamine, suunamisel. Spordirajatistekasutusreeglite leidmine, lugemine, mõtestamine ja järgimine. Ohutu liiklemine. Liiklemine kergliiklusteel ja maanteel. Liiklusmärkide ja teekattemärgistuse märkamine, lugemine ja mõistmine: kõnnitee, jalgrattatee, sõidutee.
---	--	--

		Liiklemine pimedal ajal, helkuri ja helkurvesti kasutamine.
Ujumisoskus. Ohutusnõuded ja kord basseinis ning ujumispaias. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine vahendiga ja ilma.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Harjutused veega kohanemiseks. Harjutused vees. Riietumine. Tualeti kasutamine. Isikliku hügieeni järgimine: pesemine- ja kuivatamine koostegevuses. Ohutusnõuete järgmine koostegevuses.	Harjutused vees. Abivahendiga ujumine. Toimetulek ja aktsepteeritav käitumine ujulas. Isikliku hügieeni järgimine. Ohutusnõuete suunatud järgimine.	Abivahenditega ja iseseisev ujumine. Ujumine kui harrastus. Isikliku hügieeni järgimine, otstarbekalt isikliku hügieeni tarvete kasutamine. Ohutusnõuete iseseisev järgimine.

Tervis ja kehalised võimed

Tervis ja kehalised võimed, õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) jälgib harjutuse ette näitamist enda või teise keha peal ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit; 2) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse harjutusi; 3) teeb koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi; 4) sooritab koostegevuses erisuunalisi liigutusi ja liigutuste ahelat; 5) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi; käib ja/või jookseb võimetekohases tempos jõukohast distantsti; 6) osaleb lihtsates liikumismängudes; 7) võtab osa klassi ja kooli spordiüritustest; 8) toitub koostegevuses tervislikult, on valmis proovima uusi toite.	Õpilane: 1) jälgib harjutuse ette näitamist ning seda saatvat verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit; 2) sooritab õpitud keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt; 3) sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi iseseisvalt erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel; 4) sooritab juhendamisel / juhendi järgi erisuunalisi liigutusi vastavalt liigutuste ahelale; 5) sooritab õpitud kõnni- ja jooksuharjutusi iseseisvalt, kõnnib/jookseb erinevatel maastikel jõukohast distantsti; 6) osaleb erinevates võistlusmängudes, võtab osa spordivõistlustest koolis ja väljaspool; 7) kasutab suunatult mõõtevahendeid praktilises tegevuses, mõõdab enda kehalisi võimeid koostegevuses õpetajaga; 8) järgib suunamisel tervisliku toitumise põhimõtteid; 9) teab liikumise tähtsust inimese tervisele.	Õpilane: 1) jälgib harjutuse verbaalselt ja/või alternatiivselt esitatud juhendit ja täidab seda; 2) sooritab varieeruvates tingimustes keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas; 3) sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel; 4) sooritab mälule toetudes liigutuste ahelat; 5) sooritab varieeruvates tingimustes kõnni- ja jooksuharjutusi; kõnnib/jookseb erinevatel maastikel ja eri aastaegadel eri pikkusega distantse; 6) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest; 7) võtab osa üleriigilistest spordivõistlustest; 8) mõõdab enda kehalisi võimeid õpetaja juhendamisel õpitud mõõtevahenditega; 9) teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.

Tervis ja kehalised võimed, õppesisu

Kehalisi võimeid arendavates mängudes ja harjutustes osalemine. Kehaliste võimete (koordinatsioon, osavus, tasakaal, kiirus, painduvus, reaktsioon, jõud, vastupidavus, tasakaal) arendamine toimub mänguliste harjutuste ja liikumismängude kaudu. Erinevate tegevuste kaudu kujuneb õpilasel arusaamine enda kehapildist ja ta õpib tunnetama enda võimeid.

I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Kehatunnetust ja ruumitaju arendavad harjutused. Oma keha tajumine. Kehaosad. Rütmi tekitamine kehapillil. Rütmiharjutused liisusalmide saatel. Stopp-liikumine koostegevuses. Mängulised liikumisharjutused. Õpetaja tegevuse matkimine. Harjutused peegli ees. Tähelepanu- ja matkimismängud. Harjutused erinevate vahenditega. Lihtsad liikumisrajad. Kiirust, reaktsiooni, vastupidavust arendavad mängud: erinevad kullimängud jms. Vaba liikumine muusika saatel. Kiikumine, ronimine ja liulaskmine mänguväljakul. Matkad kooli lähiümbruses. Osalemine klassi- ja kooli spordiüritustel. Koostegevuses õpetajaga kaaslastele spordiüritustel kaasaelamine, ergutamine.	Liikumisharjutused ja lihtsad võimlemiskavad. Liikumismängud ja lihtsustatud reeglitega sportmängud. Stopp-liikumine liikumismängudes. Vahendite kasutamine liikumis- ja sportmängudes. Liikumisradade läbimine. Tasakaaluradade läbimine. Vaba tants. Mängu- ja spordiväljakute suunatud kasutamine. Lihtsad orienteerumismängud. Klassi- ja kooli sportlikel üritustel, sh võistlustel osalemine. Tulemuste mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega. Mõõtmise tulemuste sõnastamine arvuga. Saavutatud tulemuste võrdlemine koostegevuses õpetajaga ja seostamine tervisega.	Võimlemisharjutuste ettenäitamine, lihtsate võimlemiskavade koostamine kasutades erinevaid vahendeid. Liikumis- ja sportmängud. Tantsukavades osalemine. Spordiväljakute kasutamine. Matkad ja orienteerumismängud looduses. Spordivõistlustel osalemine. Tulemuste mõõtmine kasutades õpitud mõõtvahendeid ja pikkus- ning ajaühikuid.

Kehaline aktiivsus ja vaimne tasakaal

Kehaline aktiivsus ja vaimne tasakaal õpitulemused		
I arengutaseme lõpuks	II arengutaseme lõpuks	III arengutaseme lõpuks
Õpilane: 1) osaleb lihtsates liikumismängudes, võtab osa klassi ja kooli liikumis- ja spordiüritustest; 2) märkab suunamisel enesetunde muutusi liikumisel, annab õpitud viisil muutustest märku; 3) jälgib koostegevuses liikumisalaseid ohutusreegleid. 4) sooritab koostegevuses ja/või eeskuju järgi sirutus- ja lõdvestusharjutusi; 5) märkab suunamisel enda põhiemotsioone.	Õpilane: 1) osaleb erinevates võistlusmängudes, võtab osa spordivõistlustest koolis ja väljaspool; 2) tegeleb suunamisel spordi kui harrastusega; 3) teadvustab suunamisel ja annab märku sportimisel tekkivatest muutustest enesetundes; 4) sooritab suunamisel õpitud sirutus- ja lõdvestusharjutusi; 5) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja suunamisel reguleerib oma käitumist; 6) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, reageerib suunamisel neile sobivalt. 7) märkab suunatult ohtlikke olukordi sportimisel ja väldib neid; 8) märkab liikumisel ja sportimisel enda abivajadust ja annab sellest märku.	Õpilane: 1) teab, et igapäevane liikumisharjumus on inimese tervise seisukohalt väga oluline, tegeleb spordi kui harrastusega; 2) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest, võtab osa spordivõistlustest; 3) jälgib enesetunnet sportimisel ja tegutseb vastavalt enesetundele; 4) sooritab iseseisvalt sirutus- ja lõdvestusharjutusi; 5) kontrollib enamasti oma põhiemotsioone. 6) märkab ja väldib ohuolukordi sportimisel; 7) märkab liikumisel ja sportimisel enda ja kaaslaste abivajadust, pakub ja kutsub abi.

Kehaline aktiivsus ja vaimne tasakaal õppesisu		
Igapäevane kehaline aktiivsus. Läbi mängu kujundatakse lastes positiivset suhtumist liikumisse. Kujundatakse igapäevast liikumisharjumust, osalemist liikumistegevustes. Vaimset ja kehalist tasakaalu toetavateks meelerahuharjutusteks on peamiselt keskendumis-, tähelepanelikkuse-, kehatunnetuse-, lõdvestus-, hingamis- ja venitusharjutused.		
I arengutasemel	II arengutasemel	III arengutasemel
Igapäevase õppetegevuse osana koostevuses täiskasvanuga liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Õpilase tähelepanu juhtimine enesetunde muutustele liikumisel: väsimus hingeldamine jms. Vajadusel liikumistegevusse pausi tegemine, liikumistegevuse lõpetamine. Tähelepanu- ja matkimismängud. Kehatunnetusharjutused. Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Enda põhiemotsioonide suunatud märkamine liikumistegevuste käigus individuaalses töös ja rühmas. Enda põhiemotsioonide reguleerimine koostevuses mängulise tegevuse abil.	Igapäevase õppetegevuse osana suunamisel liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Enda enesetunde suunatud teadvustamine liikumisel ja sportimisel. Märku andmine muutustest enesetundes. Kehatunnetus- ja hingamisharjutused. Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused. Enda emotsioonide märkamine liikumistegevustes ja sportmängudes osaledes. Oma tunnete suunamine ja väljendamine aktsepteeritaval viisil. Võit ja kaotus. Emotsioonide juhtimine suunamisel: eemaldumine, hingamisharjutused, joonistamine, stressipall jms Põhiemotsioonide märkamine ja äratundmine kaaslastel.	Igapäevase õppetegevuse osana liikumis- ja sportmängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine. Enda enesetunde jälgimine sportimisel. Tegutsemine vastavalt enesetundele Kehatunnetus- ja hingamisharjutused. Venitus –, sirutus- ja lõdvestusharjutused Enda emotsioonide märkamine ja reguleerimine vastavalt olukorrale. Võit ja kaotus. Emotsioonide juhtimine erinevate õpitud tegevuste abil. Kaaslaste emotsioonide märkamine ja neile reageerimine aktsepteeritaval viisil, kaaslaste toetamine.

8. Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega.

4. Koostöö 1.- 4 .klassiõpetajatega ja klassidega. Osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, matkadel, spordisündmustel ning tantsu ja liikumisega seotud sündmustel.
5. Koostöö II- III kooliastme klasside ja aineõpetajatega, osalemine ühisprojektides, õppekäikudel, matkadel, spordisündmustel, tantsu ja liikumisega seotud sündmustel.
6. Koostöö Karula-Lüllemäe Tervise- ja Spordikeskusega, OK Juku-Peedu, Karula Rahvuspark, Lüllemäe noortekeskuse ja rahvamajaga.

9. Hindamismeetodid

- Sõnaline kirjeldav, kujundav hindamine, hinnatakse osalemist protsessis, õpilase pingutust, aktiivsust, õpitud oskuste omandamist.
- Hinnangutega TTH (tuleb toime hästi), TT (tuleb toime), TA (tuleb toime abiga), ET (ei tule toime) ja sõnalise kirjeldusega toime tuleku olemuse kohta. (Näide: TT – tuleb toime suuskadel lauskmaal paaristõugetega liikumisega).

Hindamise eesmärgid ja põhimõtted on kirjeldatud Lüllemäe Põhikooli TÕ õppekava üldosas pealkirja „Hindamine“ all.